

Lakiosasto

7.3.2001

Työeläkelaitoksille

VIIMEISEN ELÄKELAITOKSEN PERIAATTEEN LAAJENTAMINEN JULKISELLE SEKTORILLE

Hallituksen esitys Eduskunnalle viimeisenä eläkelaitoksena työeläkejärjestelmässä toimivaa eläkelaitosta koskevaksi lainsäädännöksi (HE 19/2001 vp)

1 ESITYKSEN SISÄLTÖ LYHYESTI

Hallitus esittää, että viimeisen laitoksen periaate (VILMA) työeläkejärjestelmässä ulotetaan koskemaan valtiokonttoria ja kuntien eläkevaikutusta 1.1.2004 alkaen. Kirkon, Suomen Pankin ja Kansaneläkelaitoksen henkilökunnan eläkejärjestelmää VILMA ei tässä vaiheessa koski.

Viimeisen laitoksen periaatteen laajentamisen tavoitteena on palvelun parantaminen. Eläkkeenhakija saa yhdellä kertaa päätöksen koko työeläketurvastaan.

VILMA ei kuitenkaan koski rinnakkaisia palvelussuhteita, joihin liittyy tuleva aika. Perhe-eläkkeitä VILMA koski kuitenkin aina.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi TEL:a, LEL:a, YEL:a, MYEL:a, MEL:a, KVTEL:a, VEL:a, valtion perhe-eläkelakia, kuukautta lyhyempien valtion palvelussuhteiden eläketurvan järjestämisestä annettua lakia ja vakuutusoikeudesta annettua lakia.

Esitetty järjestely on tarkoitus laajentaa myöhemmin koskemaan myös kirkollisia ja muita julkisten alojen erityisiä työeläkejärjestelmiä.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi myös yksityisten alojen työeläkelakien työkyvyttömyyseläkkeen saamisen edellytyksiä. Näihin lakeihin lisätään työkyvyttömyyseläkeoikeuden laukaiseva säännös, mutta rajoitettuna. Julkisten alojen eläkelakien ns. laukaisusäännökset säilyvät ennallaan.

Lakiosasto

7.3.2001

Esitettyä muutosta sovelletaan niihin eläkehakemuksiin, jotka ovat tulleet vireille lakien tultua voimaan.

2

VILMAN VAIKUTUKSET TYÖELÄKEJÄRJESTELMÄSSÄ

VILMA -laitos on viimeisimmän työ- tai virkasuhteen vakuuttanut yksityisen, valtion tai kunnallisen eläkejärjestelmän eläkelaitos. Jos tuleva aika ei liity viimeiseen työ- tai virkasuhteeseen, se eläkelaitos, jonka myönnettävään eläkkeeseen tuleva aika liittyy, on VILMA-laitos.

2.1

VILMA-laitos on yksityisen sektorin eläkelaitos

Työkyvyttömyyseläkkeissä yksityisen sektorin VILMA-laitos arvioi yksinään hakijan työkyvyn ja ratkaisee oikeuden eläkkeeseen.

Julkisella sektorilla on työkyvyttömyys- ja yksilöllisissä varhaiseläkkeissä jo nykyisin ns. vapaakirjojen laukausäännös (eli jos työkyvyttömyyseläke- tai yve -oikeus on julkisen sektorin palvelussuhdetta myöhemmän virka- tai työsuhteen perusteella muusta eläkejärjestelmästä, eläkeoikeus on suoraan lain nojalla myös julkiselta sektorilta). Työkyvyttömyyttä ei siis arvioida näissä tilanteissa julkisella puolella erikseen, vaan muun työeläkejärjestelmän päätyessä myöntöön eläkeoikeus on aina myös julkiselta sektorilta.

Myös hylkäävästä ratkaisusta antaa päätöksen ainoastaan viimeinen eläkelaitos.

2.2

Julkisen sektorin eläkelaitos on VILMA-laitos

Jos julkisen sektorin VILMA-laitos on soveltanut yleistä työkyvyttömyysmääritelmää, se arvioi yksinään hakijan työkyvyn. Näin on aina silloin, kun julkinen työ- tai virkasuhde on päätynyt ennen eläketapahumaa. (Tällaisessakin tilanteessa julkiseen palvelussuhteeseen voi liittyä tuleva aika jälkikarenssiajan vuoksi, mutta sillä ei ole tässä merkitystä.)

Silloinkin, kun julkisen sektorin VILMA-laitos soveltaa ammatillista työkyvyttömyysmääritelmää (=työkyvyttömyys omaan työhön tai virkaan) ja yksityisen sektorin vapaakirjan määrä on enintään TEL:n 1 §:n 1 momentin rajamäärä kolminkertaisena (enintään 3 767 mk/kk vuoden 2001 indeksissä), menetellään kuten edellä.

TEL:iin lisätään ns. laukausäännös näin rajoitettuna.

Lakiosasto

7.3.2001

Neuvottelu yksityisen sektorin viimeisen laitoksen kanssa

Jos yksityisen sektorin vapaakirjaeläke on yli 3 767 mk/kk (vuoden 2001 indeksissä), julkisen sektorin VILMA-laitoksen on tietyissä tapauksissa neuvoteltava työkyvyttömyysratkaisusta yksityisen sektorin viimeisen laitoksen kanssa.

VILMA-laitoksen on siis neuvoteltava yksityisen sektorin viimeisen laitoksen kanssa työkyvyttömyysratkaisusta,

- jos VK tai Keva on soveltanut ammatillista työkyvyttömyysmääritelmää ja
- yksityisen sektorin vapaakirjan määrä ylittää TEL:n rajamäärän kolminkertaisena (yli 3 767 mk/kk).

Julkisen sektorin VILMA-laitoksen on neuvoteltava yve-ratkaisusta, jos vapaakirjaeläkkeen määrä ylittää TEL:n rajamäärän kolminkertaisena. Näissä tapauksissa ei siis ole merkitystä sillä, millaista yve-määritelmää VILMA-laitos on soveltanut.

Näin halutaan estää, että yksityisen sektorin merkittävät vapaakirjat myönnettäisiin suoraan ammatillisen työkyvyttömyysmääritelmän tai lievempien yven saamisedellytysten perusteella. Neuvottelun tavoitteena on yhtenäinen ratkaisu.

Jos neuvotteluratkaisu on yhtenäinen myöntö, tehdään VILMA-päätösyhdistelmä. Jos päädytään yhteisesti hylkäämään hakemus, vain VILMA-laitos antaa asiassa päätöksen. Jos päädytään eriävään ratkaisuun, ei sovelleta säännöksiä viimeisestä laitoksesta, vaan yksityisen sektorin eläkelaitos ja julkisen sektorin eläkelaitos antavat päätökset erikseen.

2.3

Muutoksenhaku

Muutoksenhakusäännöksiä ehdotetaan myös muutettavaksi. Lähtökohtana on, että VILMA-laitoksen antamaan päätösyhdistelmään haetaan muutosta ainoastaan VILMA-laitoksen omasta muutoksenhakujärjestelmästä. Muutoksenhakukirjelmä toimitetaan kuitenkin aina ensin VILMA-laitokseen päätösyhdistelmän mahdollista oikaisemista varten.

Jos VILMA-laitoksen antamaa myönteistä päätösyhdistelmää koskeva valitus koskee muun kuin VILMA-laitoksen eläkeosuutta, VILMA-laitos pyytää lausunnon asianomaisen eläkejärjestelmän laitokselta (juridinen

Lakiosasto

7.3.2001

lausunto esimerkiksi vapaakirjan eläkepalkasta tai palvelussuhteen kestosta).

VILMAa sovellettaessa myös hylkäävä päätös annetaan vain VILMA-laitoksesta ja siitä valitetaan yksinomaan päätöksen antaneen eläkelaitoksen muutoksenhakujärjestelmään.

Jos valitus koskee työkyvyttömyyseläkehakemuksen sellaista hylkäävää päätöstä, josta on neuvoteltava yksityisen sektorin laitoksen kanssa, eikä VILMA-laitos valitusta oikaisuasiana käsitellessään suostu valittajan vaatimukseen, valitus siirretään eläkelautakuntaan (ELK) ja julkiselta osalta valtion eläkelautakuntaan (VELK) tai kuntien eläkelautakuntaan (KELK).

Jos valittajan vaatimukseen suostutaan (uusien neuvottelujen jälkeen) VILMA-laitos antaa oikaistun uuden päätösyhdistelmän.

Jos on kysymys sellaisesta hylkäävästä työkyvyttömyyseläkkeestä, josta ei ole neuvoteltu, muutoksenhakua käsitellään vain VILMA-laitoksessa oikaisuasiana; ja jos päätöstä ei muuteta, vain VILMA-laitoksen muutoksenhakujärjestelmässä.

3 VAKUUTUSOIKEUDEN KOKOONPANO

Vakuutusoikeuden kokoonpano olisi VILMA-eläkejärjestelmän kokoonpano sen käsitellessä työkyvyttömyys- ja yve -asioita. Jos kuitenkin valitus koskee yksinomaan yksityisen puolen työkyvyttömyys- tai yve-eläkettä, VakO käsittelee asian yksityisen sektorin kokoonpanossa.

4 HALLITUKSEN ESITYS

Suomenkielinen hallituksen esitys on liitteenä. Ruotsinkielistä esitystä voi tilata Oy Edita Ab:stä, puhelin (09) 5660 566. Esitys löytyy internetistä osoitteesta www.eduskunta.fi ja www.edita.fi/esitys/index.html

ELÄKETURVAKESKUS

Helena Tapio

Riitta Korpiluoma

HE 19/2001 vp

Hallituksen esitys Eduskunnalle viimeisenä eläkelaitoksena työeläkejärjestelmässä toimivaa eläkelaitosta koskevaksi lainsäädännöksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi työntekijäin eläkelakia, lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelakia, maatalousyrittäjien eläkelakia, yrittäjien eläkelakia, merimieseläkelakia, kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelakia, valtion eläkelakia, valtion perhe-eläkelakia, kuukautta lyhyempien valtion palvelussuhteiden eläketurvan järjestämisestä annettua lakia ja vakuutus oikeudesta annettua lakia. Uudistuksella otettaisiin käyttöön viimeistä eläkelaitosta koskeva järjestely yksityisten alojen, kunnallisen ja valtion eläkejärjestelmien välillä.

Viimeistä eläkelaitosta koskevassa järjestelyssä edellä mainittujen eläkejärjestelmien mukaiset eläkkeet maksaisi ja eläkelaitoksen muita tehtäviä hoitaisi vain se eläkelaitos, jonka järjestämän eläketurvan piiriin eläkkeenhakija on viimeksi kuulunut. Viimeinen eläkelaitos antaisi myös päätösyhdistelmän näiden eläkejärjestelmien eläkelaitosten päätöksistä. Lisäksi se ratkaisisi muidenkin eläkelaitosten hoitaman eläketurvan osalta hakijan oikeuden työkyvyttömyyseläkkeeseen ja yksilölliseen varhaiseläkkeeseen päätyneistä työ- ja virkasuhteista sekä yrittäjätoiminnasta. Jos kuitenkin kunnallisen tai valtion eläkejärjestelmän mukainen eläkelaitos viimeisenä eläkelaitoksena soveltaa ratkaisussa niin sanottua ammatillista työkyvyttömyysmääritelmää tai ratkaisee oikeuden yksilölliseen

varhaiseläkkeeseen, sen on ennen ratkaisun tekemistä neuvoteltava yksityisten alojen eläkelaitoksen kanssa. Neuvottelua ei kuitenkaan tarvita, jos yksityisen puolen eläkkeen määrä on vähäinen.

Viimeisen eläkelaitoksen antamaa päätösyhdistelmää koskeva valitusasia käsiteltäisiin viimeisen eläkelaitoksen mukaan määräytyvässä muutoksenhakuelimessä.

Ehdotetun järjestelyn tavoitteena on eläkkeenhakijan kannalta helpottaa työeläkeasioiden hoitamista. Eläkkeenhakija saisi samanaikaisesti päätöksen järjestelyn piiriin kuuluvien eläkejärjestelmien eläkkeistä. Hänen tarvitsisi olla yhteydessä vain yhteen eläkelaitokseen, joka huolehtisi muidenkin järjestelyn piiriin kuuluvien eläkelaitosten puolesta eläkkeen maksamisesta ja muista eläkelaitosten tehtävistä. Myös muutoksenhakumenettely yksinkertaistuisi. Tavoitteena on myös, ettei eri eläkelaitoksissa tehtäisi päällekkäistä työtä.

Ehdotus ei muuttaisi eläkejärjestelmien rahoitusperiaatteita. Ehdotettu järjestely olisi tarkoitus laajentaa myöhemmin myös kirkollisiin ja muihin julkisten alojen erityisiin työeläkejärjestelmiin.

Ehdotetut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan vuoden 2004 alusta. Niitä sovellettaisiin eläkehakemuksiin, jotka tulevat voimaan lakien tultua voimaan.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLYSLUETTELO	2
YLEISPERUSTELUT	4
1. Nykytila	4
1.1. Lainsäädäntö ja käytäntö	4
Yksityisten alojen eläkejärjestelmä	4
Julkisten alojen eläkejärjestelmät	4
Nykyiset yhteistoimintatavat.....	4
Työeläkejärjestelmän muutoksenhaku	5
1.2. Nykytilan arviointi	5
2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset	6
2.1. Tavoitteet.....	6
2.2. Keskeiset ehdotukset.....	7
3. Esityksen vaikutukset.....	9
3.1. Taloudelliset vaikutukset.....	9
3.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset.....	10
4. Asian valmistelu.....	10
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	11
1. Lakiehdotusten perustelut	11
1.1. Työntekijäin eläkelaki.....	11
1.2. Lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelaki	15
1.3. Maatalousyrittäjien eläkelaki.....	16
1.4. Yrittäjien eläkelaki.....	16
1.5. Merimieseläkelaki	16
1.6. Kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelaki	18
1.7. Valtion eläkelaki.....	20
1.8. Valtion perhe-eläkelaki.....	22
1.9. Laki kuukautta lyhyempien valtion palvelussuhteiden eläketurvan järjestämisestä.....	22
1.10. Laki vakuutusoikeudesta	22
2. Tarkemmat säännökset.....	23
3. Voimaantulo.....	23
4. Sääntämisyjärjestys.....	24
LAKIEHDOTUKSET	25
työntekijäin eläkelain muuttamisesta.....	25
lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain muuttamisesta	29
maatalousyrittäjien eläkelain muuttamisesta.....	30
yrittäjien eläkelain muuttamisesta	30
merimieseläkelain muuttamisesta.....	31
kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain muuttamisesta.....	35

valtion eläkelain muuttamisesta.....	38
valtion perhe-eläkelain muuttamisesta	42
kuukautta lyhyempien valtion palvelussuhteiden eläketurvan järjestämisestä annetun lain 4 §:n muuttamisesta.....	43
vakuutusosoikeudesta annetun lain 5 a §:n muuttamisesta.....	44
LIITE	45
RINNAKKAISTEKSTIT	45
työntekijäin eläkelain muuttamisesta.....	45
lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 13 a §:n muuttamisesta	50
maatalousyrittäjien eläkelain 19 §:n muuttamisesta	51
yrittäjien eläkelain 17 §:n muuttamisesta.....	53
merimieseläkelain muuttamisesta.....	54
valtion eläkelain muuttamisesta.....	61
valtion perhe-eläkelain muuttamisesta	63
kuukautta lyhyempien valtion palvelussuhteiden eläketurvan järjestämisestä annetun lain 4 §:n muuttamisesta.....	64

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila

1.1. Lainsäädäntö ja käytäntö

Yksityisten alojen eläkejärjestelmä

Yksityisten alojen työeläkejärjestelmässä sovelletaan niin sanottua viimeisen laitoksen periaatetta. Tällä periaatteella on tarkoitettu, että se yksityinen eläkelaitos, jossa työntekijä tai yrittäjä viimeksi oli vakuutettu, tutkii eläkkeen saamisen edellytykset ja ratkaisee oikeuden eläkkeeseen, kokoaa muiden yksityisten alojen eläkelaitosten vastuulla olevat vapaakirjat, laskee eläkkeen ja yhteensovittaa eläkkeet, antaa eläkepäättökseen kaikesta yksityisten alojen eläkeoikeudesta sekä maksaa koko yksityiseltä sektorilta tulevan eläkkeen.

Menettelystä säädetään työntekijäin eläkelaisissa (395/1961, TEL), lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelaisissa (134/1962, LEL), maatalousyrittäjien eläkelaisissa (467/1969, MYEL), yrittäjien eläkelaisissa (468/1969, YEL), taiteilijoiden ja eräiden erityisryhmiin kuuluvien työntekijäin eläkelaisissa (662/1985, TaEL) ja merimieseläkelaisissa (72/1956, MEL) sekä näiden lakien nojalla annetuissa asetuksissa. Merimieseläkekassa on liittynyt yksityisten alojen viimeisen eläkelaitoksen periaatteeseen vuoden 1991 alusta.

Yksityisten alojen viimeinen eläkelaitos maksaa myös muiden yksityisten eläkelaitosten vastuulla olevat vapaakirjaeläkkeet. Toisten eläkelaitosten vastuulla olevat eläkerät peritään vastuussa olevilta eläkelaitoksilta. Osa menoista kustannetaan TEL:n 12 §:n nojalla yhteisvastuullisesti sosiaali- ja terveysministeriön hyväksymien perusteiden mukaisesti.

Eläketurvakeskus selvittää kalenterivuosittain, miten eläkelaitosten keskinäinen vastuu edellisen kalenterivuoden aikana maksetuista eläkkeistä jakaantuu. Selvityksen perusteella eläketurvakeskus suorittaa eläkelaitoksille hyvityksen niistä eläkekustannuksista, joista muu eläkelaitos on vastuussa

tai joista muut eläkelaitokset yhteisesti ovat vastuussa, ja perii tätä varten eläkelaitoksilta maksun. Ennen lopullista maksua eläkelaitokset ovat maksaneet ja saaneet ennakko-suorituksia.

Julkisten alojen eläkejärjestelmät

Julkisten alojen eläkejärjestelmissä ei sovelleta viimeisen eläkelaitoksen periaatetta. Näitä eläkejärjestelmiä ovat valtion eläkejärjestelmä, kunnallinen eläkejärjestelmä, evankelis-luterilaisen ja ortodoksisen kirkon eläkejärjestelmät, kansaneläkelaitoksen ja Suomen Pankin henkilökunnan eläkejärjestelmät sekä Ahvenanmaan maakunnan eläkejärjestelmä.

Jos eläkkeenhakija on kuulunut sekä julkisen että yksityisten alojen eläkejärjestelmän piiriin, hänen eläkeasiansa käsitellään, eläkeoikeus ratkaistaan ja eläkepäättös annetaan sekä eläkkeen maksatus hoidetaan erikseen yhdessä tai useammassa julkisten alojen eläkelaitoksessa sekä viimeisessä yksityisten alojen eläkelaitoksessa.

Nykyiset yhteistoimintatavat

Koska viimeisen eläkelaitoksen periaatetta ei sovelleta julkisten alojen eläkelaitoksiin, julkisen ja yksityisen puolen eläkelaitokset ovat keskenään sopineet eräistä yhteistoimintatavoista, jotka helpottavat eläkkeen hakemista ja vähentävät päällekkäistä työtä. Eläkkeen hakemisessa riittää yhden, kaikille työeläkelaitoksille ja kansaneläkelaitokselle yhteisen eläkehakemuksen täyttäminen. Siihen tarvittavat liitteet tulee toimittaa vain yhteen eläkelaitokseen. Hakemuksen voi jättää eläketurvakeskukselle, mille tahansa työeläkelaitokselle tai kansaneläkelaitoksen paikallistoimistoon. Eläkelaitokset kopioivat hakemuslomakkeet ja niiden liitteet ja toimittavat ne niihin muihin eläkelaitoksiin, joiden järjestämän eläketurvan piiriin hakija kuuluu.

Työeläkejärjestelmän ja kansaneläkejärjestelmän kesken on sovittu, että työkyvyt-

tömyyseläkeratkaisujen ennakkoilmoitus- ja neuvottelumenettelystä vastaa viimeinen työeläkelaitos, joko julkisen tai yksityisen eläkejärjestelmän eläkelaitos. Ennakkoilmoitus- ja neuvottelumenettelystä vastaava viimeinen laitos on se eläkelaitos, jonka myöntämässä eläkkeessä otettaisiin huomioon tuleva aika. Jollei tulevan ajan oikeutta ole minkään palveluksen perusteella, ennakkoilmoituksesta ja neuvottelusta vastaa se eläkelaitos, jonka piiriin hakija on viimeksi kuulunut.

Julkisten alojen eläkejärjestelmiä ja merimieseläkejärjestelmää koskeviin lakeihin sisältyy lisäksi säännös, jonka mukaan eläkkeenhakijalla on oikeus näiden lakien mukaiseen eläkkeeseen päättäneen palvelussuhteen perusteella, jos hänelle on myöhemmän virka- tai työsuhteen perusteella myönnetty työkyvyttömyyseläke. Siten näissä niin sanotussa laukaus säännöksessä tarkoitetuissa tilanteissa oikeuden työkyvyttömyyseläkkeeseen ratkaisee aina viimeinen eläkelaitos.

Työkyvyttömyysmääritelmät ovat jonkin verran erilaiset yksityisen ja julkisen puolen eläkelaeissa. Julkisen puolen eläkelaeissa on yleisen työkyvyttömyysmääritelmän lisäksi erityinen ammatillinen työkyvyttömyysmääritelmä. Määritelmien erot johtavat kuitenkin käytännössä erittäin harvoin eriävään ratkaisuun eri eläkejärjestelmissä. Koska eri eläkejärjestelmien välillä päätöksenanto-oikeutta ei ole siirretty yksityisten alojen ja julkisten alojen eläkejärjestelmien kesken viimeiselle eläkelaitokselle, eläkepäätöksen erilaisine muutoksenhakuosoituksineen antaa kuitenkin aina jokaisen eläkejärjestelmän eläkelaitos erikseen. Yksityisillä aloilla tämä eläkelaitos on viimeinen yksityinen eläkelaitos.

Työeläkejärjestelmän muutoksenhaku

Viimeisen yksityisten alojen eläkelaitoksen antamaan eläkepäätökseen haetaan muutosta eläkelautakunnalta ja eläkelautakunnan päätökseen haetaan muutosta vakuutusosikelta. Muutoksenhaun yhteydessä päätöksen antanut eläkelaitos voi oikaista valituksenalaisen päätöksen, jos se hyväksyy kaikilta osin valituksessa esitetyt vaatimukset. Muussa tapauksessa eläkelaitos toimittaa valituksen ja valituksen johdosta antamansa

lausunnon asianomaiselle muutoksenhakuelimelle.

Yksityisten alojen eläkelakien mukaisten asioiden käsittelyä varten eläkelautakunnassa ja vakuutusosikeudessa on kysymyksessä olevien alojen työnantaja- ja työntekijäjärjestöjä sekä yrittäjäjärjestöjä edustavia jäseniä. Eläkelautakunnassa asianomaista alaa edustava työnantaja- ja työntekijäjäsen tai yrittäjiä edustava jäsen osallistuu asian käsittelyyn, jos sen ratkaiseminen olennaisesti riippuu asianomaista alaa koskevien eläkesäännösten soveltamisesta. Vakuutusosikeudessa asian käsittelyyn osallistuvat asianomaista alaa edustavat työnantaja- ja työntekijäjäsen, kun asiassa on kysymys oikeudesta työkyvyttömyyseläkkeeseen. Kun muutoksenhakuelimessä käsitellään asiaa, jonka ratkaisu riippuu työkyvyn arvioinnista, asian käsittelyyn osallistuu myös lääkärijäsen.

Kunnallisen eläkelaitoksen päätökseen haetaan muutosta kunnalliselta eläkelautakunnalta ja valtion eläkejärjestelmässä Valtiokonttorin päätökseen haetaan muutosta valtion eläkelautakunnalta. Näiden molempien lautakuntien päätöksistä voi vastaavasti kuin yksityisellä puolella valittaa vakuutusosikeuteen. Muutoksenhakuelimissä asian käsittelyyn osallistuvat asianomaisten julkisten alojen työnantaja- ja palkansaajajäsenet. Niin ikään lääkärijäsen osallistuu asian käsittelyyn, jos asian ratkaisu riippuu työkyvyn arvioinnista.

1.2. Nykytilan arviointi

Yksityisten alojen viimeisen eläkelaitoksen periaatteesta on saatu hyviä kokemuksia ja periaate on käytännössä osoittautunut tarkoituksenmukaiseksi ja eläkkeenhakijan ja saajan oikeusturvaa varmistavaksi. Vaikka periaatetta sovelletaan eläkelakeihin, joissa eläkkeen määräytymisperusteet ja myös rahoitus ovat varsin erilaisia, ei periaatteen käytännön toteuttamisessa ole ilmennyt ongelmia.

Vakuutetun kannalta eläkeasioiden käsittelyä tulisi kuitenkin julkisen ja yksityisen puolen eläkelaitosten välillä kehittää nykyistä yksinkertaisemmaksi.

Koska eläkeasian käsittelee ja päätöksen antaa erikseen yksityisten alojen eläkejärjes-

telmän viimeinen eläkelaitos ja erikseen kunkin muun eläkejärjestelmän eläkelaitos, eläkkeensaaja saattaa saada saman eläketa-
pahtuman johdosta eri aikaan useita eläke-
päätöksiä. Hakija joutuu ilmoittamaan eläke-
keeseen liittyvien olosuhteittensa muutok-
sista kaikille eläkettä maksaville eläkelaitok-
sille ja näin asioimaan useamman eläkelai-
toksen kanssa. Eläkepäätösten saapuminen
eläkkeensaajalle eri aikaan vaikeuttaa ja vii-
västyttää muun muassa veron oikean enna-
konpidätysprosentin selvittämistä.

Eläkeasioiden käsittely useassa eläkelaitok-
sessa edellyttää eläkelaitosten välistä tieto-
jenvaihtoa ja johtaa vuosittain tuhansissa ta-
pauksissa päällekkäiseen työhön. Vaikka
eläkettä voi hakea yhdellä hakemuslomak-
keella, tietojen siirtämiseksi joudutaan kopi-
oimaan ja lähettämään lomakkeita ja ilmoi-
tuksia muille eläkelaitoksille. Tämä viiväs-
tyttää eläkeasian käsittelyä. Kun päätöksen
antaminen on riippuvainen muiden eläke-
laitosten päätöstiedoista eläkkeiden yhteen-
sovitukselta varten, eläkelaitokset eivät voi kä-
sitellä ja antaa päätöksiä omaan käsittelyta-
htiinsa. Myös tällä on vaikutuksensa käsittely-
aikoihin.

Paitsi että kunkin eläkejärjestelmän eläke-
laitos antaa oman päätöksensä hoitamastaan
eläketurvasta, myös valitus käsitellään kun-
kin eläkejärjestelmän omassa eläkelautakun-
nassa. Siten jos eläkkeenhakija on ollut esi-
merkiksi kaikkien kolmen eläkejärjestelmän
piiriin kuuluvissa töissä ja hän valittaa elä-
kelaitoksen antamista päätöksistä, hänen elä-
keasiansa tulee käsiteltäväksi kolmessa eri
eläkelautakunnassa. Eläkelautakuntien pää-
tökset voidaan antaa eri aikaan. Vakuutusoi-
keudessa valitus joudutaan käsittelemään
kunkin eläkejärjestelmän maallikkojäseniä
koskevien säännösten vuoksi kolmessa eri
kokoonpanossa. Myös vakuutus oikeuden
päätökset voidaan antaa eri aikaan, mutta ne
toimitetaan valittajalle samanaikaisesti.

2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

2.1. Tavoitteet

Eläkkeiden käsittelyyn liittyy erityisesti
eläkkeenhakijan ja -saajan kannalta heidän

oikeusturvaansa keskeisesti vaikuttavia on-
gelmia, kuten edellä on kuvattu. Näiden vai-
keuksien vähentäminen on mahdollista laa-
jentamalla viimeisen eläkelaitoksen periaat-
teen mukainen järjestely koko työeläkejär-
jestelmää koskeväksi.

Viimeistä eläkelaitosta koskevan järjeste-
lyn tavoitteena on, että eläkkeenhakija saisi
samanaikaisesti päätöksen eri eläkejärjestel-
mien eläkkeistä ja että eläkkeensaaja ja eri
viranomaiset olisivat yhteydessä vain yhteen
eläkelaitokseen, joka huolehtisi eläkkeen
maksamisesta ja eläkelaitoksen muista tehtä-
vistä. Järjestelyn tavoitteena on myös muu-
toksenhaun ja valitusasian käsittelyn yksin-
kertaistaminen. Näin eläkkeenhakijan ja
-saajan olisi nykyistä helpompi hoitaa eläke-
asioitaan. Tavoitteena on myös, että eri elä-
kelaitoksissa ei tehtäisi päällekkäistä työtä.

Viimeisen eläkelaitoksen periaatteen to-
teuttaminen työeläkejärjestelmässä ei sinänsä
vaikuttaisi eikä merkittäisi muutoksia eri elä-
kejärjestelmien itsenäisyyteen, rahoitukseen
eikä myöskään jo voimassa olevien yksityis-
ten alojen sisäisen viimeisen eläkelaitoksen
periaatteen toteuttamiseen. Eläkeoikeus ja
eläkkeen määrä määräytyisivät edelleenkin
kunkin eläkejärjestelmän eläkesäännösten
mukaisesti. Oikeudesta eläkkeeseen ja eläk-
keen määrästä eläkejärjestelmän alaisten vir-
ka- ja työsuhteiden sekä yrittäjätoiminnan
perusteella päättäisi asianomaisen eläkejär-
jestelmän mukainen eläkelaitos. Viimeinen
eläkelaitos ratkaisisi kuitenkin oikeuden työ-
kyvyttömyyseläkkeeseen useimmissa tapauk-
sissa.

Eläkekustannuksista kukin eläkejärjestelmä
vastaisi edelleen itse. Eläkekustannuksia ei
miltään osin tasattaisi eri eläkejärjestelmien
kesken.

Viimeisen eläkelaitoksen periaate voitaisiin
toteuttaa koko työeläkejärjestelmässä siten,
että viimeinen eläkelaitos käsittelee eläkeha-
kemuksen, selvittää sen, täyttääkö hakija
eläkkeen saamisen edellytykset, hankkii
muiden työeläkejärjestelmien eläkkeiden yh-
teensovittamattomat määrät, laskee koko-
naiseläkkeen, suorittaa eläkkeiden yhteenso-
vituksen sekä hoitaa eläkkeen maksamisen ja
eläkkeeseen liittyvät eläkelaitoksen muut teh-
vät.

Voimassa olevassa yksityisten alojen vii-

meistä eläkelaitosta koskevassa järjestelyssä viimeinen eläkelaitos ratkaisee kaikissa tapauksissa eläkkeenhakijan oikeuden eläkkeeseen.

Toteutettaessa viimeisen eläkelaitoksen periaate koko työeläkejärjestelmässä olisi tarkoituksenmukaista, että viimeinen eläkelaitos voisi ratkaista oikeuden työkyvyttömyyseläkkeeseen myös muiden eläkejärjestelmien vapaakirjaeläkkeiden osalta. Käytännössä näin on jo suurelta osin meneteltykin yksityisten ja julkisten alojen eläkejärjestelmien välisessä päätöksenteossa. Asiaa koskevien säännösten ottaminen lakiin vahvistaisi nykyisen käytännön oikeudellisen perustan. Eläkkeenhakijan kannalta työkyvyttömyyseläkeasiat ja siihen kuuluvat kuntoutustoimenpiteet työkyvyn ylläpitämiseksi voitaisiin hoitaa keskitetymmin, jos menettelystä tulisi näin hakijalle selkeämpi.

2.2. Keskeiset ehdotukset

Riittävät valmiudet viimeisen eläkelaitoksen periaatteen toteuttamiseksi ovat tällä hetkellä yksityisten alojen eläkejärjestelmässä sekä kunnallisessa ja valtion eläkejärjestelmissä. Tämän vuoksi ehdotetaan, että viimeisen eläkelaitoksen periaate otettaisiin ensin käyttöön yksityisten alojen sekä kunnallisen ja valtion eläkejärjestelmien kesken. Tarkoituksena kuitenkin on, että nyt ehdotettu järjestely laajennettaisiin myöhemmin kosemaan myös kirkollisia ja muita julkisten alojen erityisiä ansioeläkejärjestelmiä.

Ehdotuksen mukaan viimeisellä eläkelaitoksella tarkoitettaisiin sitä TEL:n 8 §:n 4 momentin 1—4 ja 10—13 kohdassa mainittujen lakien mukaista eläkelaitosta tai viranomaista, jonka järjestämän eläketurvan piiriin eläkkeenhakija on viimeisen virka- tai työsuhteensa taikka yrittäjätoimintansa perusteella kuulunut tai joka vastaa eläkkeenhakijan siitä eläkkeestä, johon eläkeikään jäljellä oleva aika eli tuleva aika liitetään. Ensimmäisessä viimeinen eläkelaitos olisi se, joka vastaa eläkkeenhakijan tulevan ajan eläkkeestä. Jos sellaista ei ole, viimeinen eläkelaitos olisi se eläkelaitos, jossa työntekijä on ollut viimeksi vakuutettuna. Tarkemmat säännökset ehdotuksessa tarkoitettua vii-

meisestä eläkelaitoksesta annettaisiin valtioneuvoston asetuksilla.

Ehdotuksen mukaan kukin viimeisen eläkelaitoksen periaatteen piiriin kuuluva eläkejärjestelmä selvittäisi ja ratkaisisi omalta osaltaan, onko hakijalla eläkejärjestelmän piiriin kuuluvia työ- tai virkasuhteita taikka yrittäjätoimintaa. Eläkelaitoksen päätöstä ei sellaisenaan toimitettaisi eläkkeenhakijalle tai saajalle, eikä siitä olisi itsenäistä muutoksenhakuoikeutta. Asiasta voisi valittaa vasta, kun viimeinen eläkelaitos on antanut hakijalle päätösyhdistelmän eri eläkejärjestelmien eläkelaitosten päätöksistä.

Viimeisen eläkelaitoksen ratkaisuvallta työkyvyttömyys- ja yksilöllistä varhaiseläkettä koskevissa asioissa olisi ehdotuksen mukaan osittain erilainen silloin, kun viimeisenä eläkelaitoksena on yksityisten alojen eläkelaitos, ja silloin, kun viimeisenä eläkelaitoksena on valtion tai kunnallisen eläkejärjestelmän mukaisesta eläketurvasta vastaava eläkelaitos. Tämä johtuu siitä, ettei yksityisten alojen eläkelaeissa ole erityistä ammatillista työkyvyttömyysmääritelmää, joka on sekä valtion että kunnallisessa eläkejärjestelmässä. Lisäksi yksityisten alojen ja julkisten alojen eläkejärjestelmien yksilöllistä varhaiseläkettä koskevat säännökset poikkeavat toisistaan. Julkisten alojen eläkejärjestelmissä on säännös, jonka mukaan työkyvyttömyyseläkeoikeus tai oikeus yksilölliseen varhaiseläkkeeseen on aina myös julkisesta eläkejärjestelmästä, jos tällainen eläkeoikeus on julkisten alojen työ- tai virkasuhdetta myöhemmän työskentelyn perusteella (niin sanottu laukaus säännös). Näin ollen ehdotuksen mukaan, jos yksityisten alojen eläkelaitos toimii viimeisenä eläkelaitoksena, se ratkaisee aina oikeuden työkyvyttömyyseläkkeeseen ja yksilölliseen varhaiseläkkeeseen hoitamansa eläketurvan ja kaikkien ehdotettuun viimeistä eläkelaitosta koskevan järjestelyn piiriin kuuluvien vapaakirjaeläkkeiden osalta.

Myös silloin, kun viimeisenä eläkelaitoksena on valtion tai kunnallisen eläkejärjestelmän mukainen eläkelaitos, se ratkaisee aina oikeuden työkyvyttömyyseläkkeeseen muidenkin järjestelyn piiriin kuuluvien vapaakirjaeläkkeiden osalta, jos sen ratkaisu hakijan työkyvyttömyydestä perustuu niin sanottuun yleiseen työkyvyttömyysmääritel-

mään. Siinä tapauksessa, että kysymyksessä olevan viimeisen eläkelaitoksen ratkaisu perustuu julkisten alojen eläkejärjestelmien erityiseen ammatilliseen työkyvyttömyysmäärittelmään tai kysymys on yksilöllisestä varhaiseläkkeestä, viimeinen eläkelaitos ratkaisee oikeuden työkyvyttömyyseläkkeeseen tai yksilölliseen varhaiseläkkeeseen, jos yksityisten alojen eläkejärjestelmän mukaisten vapaakirjaeläkkeiden määrä on enintään 3 766,69 markkaa kuukaudessa vuoden 2001 TEL-indeksin tasossa. TEL:iin lisättäisiin työkyvyttömyyseläkkeiden niin sanottu laukaisusäännös tällä tavoin rajoitettuna. Sen sijaan silloin, kun viimeisen eläkelaitoksen arvio hakijan työkyvyttömyydestä perustuu edellä tarkoitettuihin julkisten alojen eläkeläisten erityissäännöksiin tai kysymys on yksilöllisestä varhaiseläkkeestä ja yksityisten alojen vapaakirjaeläkkeiden määrä ylittää edellä mainitun rajamäärän, sen on ennen ratkaisun tekemistä neuvoteltava yksityisten alojen ratkaisevan eläkelaitoksen kanssa. Jos tällaisessa työeläkelaitosten keskinäisen neuvotteluvelvollisuuden piiriin kuuluvassa tapauksessa yksityisten alojen ratkaisevan eläkelaitoksen arvio hakijan työkyvyttä poikkeaa viimeisen eläkelaitoksen näkemyksestä, viimeinen eläkelaitos ei voi ratkaista oikeutta työkyvyttömyyseläkkeeseen tai yksilölliseen varhaiseläkkeeseen yksityisten alojen osalta, vaan tällöin kukin eläkejärjestelmä ratkaisee asian omalla päätöksellään kuten nykyisinkin. Edellä mainitun neuvotteluvelvollisuuden tavoitteena on kuitenkin yhtenäisen ratkaisun saavuttaminen.

Viimeisen eläkelaitoksen antamaa päätösyhdistelmää koskeva valitus toimitettaisiin viimeiselle eläkelaitokselle. Valitus käsiteltäisiin viimeisen eläkelaitoksen mukaan määräytyvässä muutoksenhakuelimissä. Viimeinen eläkelaitos voisi myös antaa päätösyhdistelmää koskevan uuden, oikaistun päätösyhdistelmän. Ennen valituksen ratkaisemista muutoksenhakuelimessä tai viimeisen eläkelaitoksen itseoikaisuna, viimeisen eläkelaitoksen olisi pyydettävä valituksesta lausunto niiltä muiden eläkejärjestelmien eläkelaitoksilta, joiden hoidettavana olevaa eläketurvaa valitus koskee. Tällaista lausuntoa ei kuitenkaan tarvitsisi pyytää, jos valitus koskee yksinomaan muutoksenhakijan työkyvyn arvi-

ointia, paitsi jos ratkaisu kuuluisi työeläkelaitosten keskinäisen neuvotteluvelvollisuuden piiriin. Viimeksi mainitussa tilanteessa viimeisen eläkelaitoksen olisi neuvoteltava yksityisten alojen eläkelaitoksen kanssa ja, jos viimeinen eläkelaitos ja yksityisten alojen eläkelaitos olisivat eri mieltä valituksen hyväksymisestä, valitus käsiteltäisiin yksityisten ja julkisten alojen molempien eläkejärjestelmien asianomaisessa muutoksenhakuelimessä kuten nykyisinkin.

Ehdotuksen mukaan viimeinen eläkelaitos hoitaisi päätösyhdistelmän mukaisten eläkkeiden maksamisen ja eläkkeisiin liittyvät eläkelaitoksen muut tehtävät. Näihin tehtäviin kuuluisivat päätösyhdistelmän mukaisen eläkkeiden indeksitarkistus, veron ennakonpidätys eläkkeiden kokonaismäärästä ja muut sen maksettavana oleviin eläkkeisiin ja päätösyhdistelmän toimeenpanoon liittyvät toimet.

Eläketurvakeskuksella olisi oikeus periä viimeiselle eläkelaitokselle muiden eläkejärjestelmien mukaisten eläkkeiden maksamisesta aiheutuneet kustannukset korkoineen ja se hyvittäisi ne viimeiselle eläkelaitokselle viimeistään maksuvuotta seuraavan kalenterivuoden aikana. Menettelystä sovittaisiin tarkemmin eläketurvakeskuksen, kunnallisen eläkelaitoksen ja valtiokonttorin välisessä sopimuksessa.

Ehdotettua viimeisen eläkelaitoksen periaatetta ei sovellettaisi silloin, kun eläkkeenhakija on työskennellyt rinnakkain kahden tai useamman eläkejärjestelmän piirissä eläketapahtumaan asti. Tällöin kukin eläkejärjestelmä antaa eläkepäätöksen ja huolehtii eläkkeen maksamisesta ja eläkkeeseen liittyvistä muista eläkelaitoksen tehtävistä kuten nykyisinkin. Lisäksi varsinkin julkisella puolella on erityisiä eläkejärjestelyjä, esimerkiksi sotilaseläkkeitä koskevia erityisjärjestelyjä, jotka jäisivät viimeisen eläkelaitoksen periaatteen ulkopuolelle. Vastaavasti maatalousyrittäjien osalta on olemassa erityisiä eläkejärjestelyjä, muun muassa maatalousyrittäjien luopumistukijärjestelmä, jotka niin ikään jäisivät viimeisen eläkelaitoksen periaatteen ulkopuolelle. Näissäkin tilanteissa eläkelaitokset voisivat sopia viimeisen eläkelaitoksen periaatteen soveltamisesta. Näistä viimeisen eläkelaitoksen periaatteen ulko-

puolelle jäävistä tilanteista säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksilla. Epäselvissä tilanteissa eläketurvakeskus ratkaisisi, mikä eläkelaitos on toimivaltainen käsittelemään eläkehakemuksen.

Eläkelainsäädännön muutosten siirtymävaiheessa eri työeläkejärjestelmien välillä on vielä eroja muun muassa vanhuuseläkeiässä. Valtion ja kunnan eläkejärjestelmissä on eräissä tapauksissa vielä ainakin vuoteen 2020 saakka voimassa 65 vuotta alempia eläkeikäiä. Yksityisten alojen vähimmäisturvaa koskevassa työeläkejärjestelmässä alennettua vanhuuseläkeikää ei ole. Siten sellaisen työntekijän oikeus vanhuuseläkkeeseen, jolle on kertynyt eläketurvaa eri työeläkejärjestelmistä, voi alkaa eri aikaan. Jos työntekijä kuitenkin tällaisessa tilanteessa haluaa koko ansaitsemansa työeläkkeen samanaikaisesti, hänellä on oikeus saada yksityisten alojen työeläke varhennettuna vanhuuseläkkeenä. Tältä osin viimeisen eläkelaitoksen periaate ei aiheuttaisi muutosta nykyiseen.

3. Esityksen vaikutukset

3.1. Taloudelliset vaikutukset

Ehdotettujen muutosten jälkeenkin kukin viimeisen eläkelaitoksen järjestelyn piiriin kuuluva eläkejärjestelmä maksaisi omat eläke- ja hallintokulunsa. Eläkekuluja varten tarvittaisiin edellä kuvattu kustannusten selvittely.

Viimeisen eläkelaitoksen periaatteen toteuttaminen vaatisi muutoksia lukuisiin muun muassa eläkehakemuksen käsittelyyn ja eläkkeiden maksatukseen liittyviin automaattisen tietojenkäsittelyn sovellutuksiin ja aiheuttaisi siten kertaluontoisia kustannuksia. Osa näistä kustannuksista syntyisi myöhemmin muista syistä, vaikka viimeisen eläkelaitoksen periaatteen laajentamista ei toteutettaisikaan. Arvioidut kertakustannukset olisivat noin 65 miljoonaa markkaa. Ne syntyisivät muutaman vuoden aikana uudistuksen toimeenpanovaiheessa ennen vuotta 2004. Näistä lisäkustannuksista yksityiselle ja julkiselle sektorille kummallekin kohdistuu noin puolet. Valtion osuudeksi muodostuisi noin 25 miljoonaa markkaa ja kunnallisen eläkejärjestelmän osuudeksi noin 10 miljoonaa

markkaa. Lisäkustannukset olisivat 10 vuoden kuoleentumisaikana noin 0,4 prosenttia työeläkejärjestelmän kaikista hallintomenoista.

Erityisesti järjestelyn voimaannanovaiheessa sekä toiminnan alkuvuosina tarvittaisiin eri järjestelmien välistä koulutusta, jotta eläkkeenhakijat saisivat tarvitsemansa palvelun viimeiseltä eläkelaitokselta. Tällainen toiminta aiheuttaisi väliaikaisesti lisäkustannuksia, mutta se samalla edesauttaisi muutenkin tarpeellista vakuutetun palvelun tehostamista.

Säästöjä muodostuisi, kun eri eläkejärjestelmissä tehtävät hakemusten moninkertaiset käsittelyt, eläkkeiden päällekkäiset maksatuskustannukset ja muun muassa päällekkäiset valvontatoimet vähenisivät. Muutos vähentäisi myös esimerkiksi veroviranomaisten ja pankkien automaattisen tietojenkäsittelyn avulla hoidettavaa tietoliikennettä.

Suurimmat välittömät säästöt syntyisivät päällekkäisen työn vähenemisestä eläkeratkaisuja, erityisesti työkyvyttömyyseläkeratkaisuja tehtäessä. Alkaneista eläkkeistä tutkittuna nyt ehdotetut muutokset vähentäisivät samoja eläketapauksia koskevien hakemusten määrää arviolta 18 000 hakemuksella vuotta kohden. Kun otetaan huomioon maksatuskustannukset, takaisinperinnät, eläkkeiden lakkauttamiset ja näihin rinnastettavat muut seikat, työeläkelaitoksille kertyisi säästöjä viidentenä vuonna yhteensä noin 10 miljoonaa markkaa lasketuna uudistuksen voimaan tulosta. Alun investointikustannukset automaattisten tietojenkäsittelyjärjestelmien muuttamiseen tulisivat siten syntyvillä säästöillä katetuiksi noin kymmenessä vuodessa.

Säästöistä hyötyisivät alkuvaiheessa ensisijaisesti yksityiset työeläkelaitokset. Julkisella sektorilla säästövaikutukset ilmenisivät myöhemmin, koska julkisen sektorin eläkkeissä säilyvät vielä pitkään yleistä eläkeikää alemmat vanhuuseläkeiät, minkä seurauksena ne joutuisivat liittämään aikaisemman päätöksensä perusteella maksettavaan eläkkeeseen 65 vuoden eläkeiässä mahdollisesti alkavan yksityisen sektorin vanhuuseläkkeen osan.

Ehdotuksesta syntyisi kustannussäästöjä myös asianomaisissa muutoksenhakujärjes-

telmissä, koska päätösyhdistelmää koskeva valitus käsiteltäisiin vain yhdessä eläkelautakunnassa. Yhteensä muutoksenhakuelimien käsittelykustannukset vähenisivät arviolta 2 miljoonaa markkaa vuodessa.

3.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset

Ehdotuksen mukaan viimeisen eläkelaitoksen periaate toteutettaisiin työeläkejärjestelmän nykyisten organisaatioiden avulla.

Ehdotettu järjestely vähentäisi käyttönottovaiheen jälkeen työvoiman tarvetta yhteensä arviolta 10—12 henkilötyövuotta eläkelaitoksissa. Vapautuvaa työpanosta voitaisiin käyttää kansainvälisten eläkeasioiden kasvavaan hoitoon sekä suurten ikäluokkien aiheuttamaan asiakaspalvelutarpeeseen eläkelaitoksissa.

Muutoksenhakujärjestelmissä työ määrä vähenisi yhteensä muutamalla henkilötyövuodella. Vapautuva työvoima voitaisiin käyttää muiden valitusasioiden käsittelyyn käsittelyaikojen lyhentämiseksi.

4. Asian valmistelu

Viimeisen eläkelaitoksen periaatteen toteuttamista on selvitetty useissa työryhmissä ja komiteoissa jo 1970-luvun alkupuolelta. Näitä ovat olleet muun muassa Sosiaali- ja terveyshallinnon oikeussuojakomitea ja Työkyvyttömyyden arviointitoimikunta (komiteanmietinnöt 1979:59 ja 1982:2). Johtopäätökset itse toteuttamistavoista ovat vaihdelleet, mutta yhteisenä linjana on ollut pyrkimys viimeisen laitoksen periaatteen toteuttamiseen.

Viimeisin sosiaali- ja terveysministeriön asettama toimikunta, Ansoeläkejärjestelmän viimeisen laitoksen periaatetta tutkinut toimikunta, esitti 31 päivänä lokakuuta 1988 jättämässään mietinnössä (komiteanmietintö 1988:45) viimeisen laitoksen periaatteen toteuttamista koko ansioeläkejärjestelmässä siten rajoitettuna, että eläkkeen maksamisesta huolehtisi kukin eläkejärjestelmä omalta osaltaan, jollei eläkelaitosten kesken ole toisin sovittu.

Eläketurvakeskuksen hallitus asetti 2 päivänä maaliskuuta 1989 työryhmän selvittä-

mään, voidaanko ja miten viimeisen laitoksen periaate toteuttaa koko ansioeläkejärjestelmässä myös eläkkeen maksatuksessa. Työryhmässä olivat edustettuina myös Valtiokonttori ja kunnallinen eläkelaitos. Työryhmä antoi sosiaali- ja terveysministeriölle väliraportin 27 päivänä marraskuuta 1990 ja muistionsa 28 päivänä maaliskuuta 1991.

Työryhmän mielestä on tarkoituksenmukaista toteuttaa viimeisen laitoksen periaate eläkkeen maksatuksessa samaan aikaan kuin se toteutetaan päätöksen antamisessa. Automaattisten tietojenkäsittelyjärjestelmien luomista varten olisi varattava riittävästi aikaa. Työryhmä ehdotti, että viimeisen laitoksen periaatteen toteuttamisesta sovitaan yleissopimuksella, jonka tekevät kunnallinen eläkelaitos, Valtiokonttori ja yksityisten alojen eläkelaitosten puolesta eläketurvakeskus. Kirkkohallitukselle, Kansaneläkelaitokselle ja Suomen Pankille varataan toimihenkilöiden eläkkeiden osalta tilaisuus liittyä sopimukseen. Työryhmä katsoi, että eläkekustannusten selvittely voidaan hoitaa yksityisten alojen eläkelaitosten osalta keskitetysti eläketurvakeskuksen kautta. Kunnallinen eläkelaitos ja Valtiokonttori hoitaisivat niiden välisen eläkekustannusten selvittelyn suoraan keskenään.

Valtiokonttori, Kuntien eläkevakuutus, Työeläkelaitosten Liitto ja eläketurvakeskus asettivat 15 päivänä syyskuuta 1993 työryhmän valmistelemaan viimeisen laitoksen periaatteen toteuttamiseksi tarvittavan lainsäädännön ja muut säädökset, suunnitelman tietoliikenteestä ja eläkekustannusten selvittämisestä osapuolten kesken.

Hallituksen esitys on valmisteltu virkautyönä sosiaali- ja terveysministeriössä. Esitys pohjautuu Ansoeläkejärjestelmän viimeisen laitoksen periaatetta tutkineen toimikunnan, eläketurvakeskuksen asettaman työryhmän ja viimeksi mainitun työryhmän ehdotuksiin. Esityksen valmisteluun ovat osallistuneet sosiaali- ja terveysministeriön lisäksi valtiovarainministeriö ja sisäasiainministeriö, eläketurvakeskus, Kuntien eläkevakuutus, Valtiokonttori, Merimieseläkekassa, jonka hallitus on hyväksynyt MEL:iin ehdotetut muutokset, sekä Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitto, Palvelutyöntajat, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK, Toimihenkilö-

keskusjärjestö STTK ja AKAVA.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Työntekijäin eläkelaki

4 §. Pykälän 3 momentissa säädetään oikeudesta työkyvyttömyyseläkkeeseen. Lainkohtaan ehdotetaan lisättäväksi työkyvyttömyyseläkeoikeutta koskeva laukaus säännös. Sen mukaan työntekijällä on oikeus saada työkyvyttömyyseläke, jos hänelle TEL-työsuhteen päätyttyä on myönnetty myöhempään virka- tai työsuhteeseen perustuva valtion eläkelain (280/1966, VEL) tai kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain (202/1964, KVTEL) mukainen työkyvyttömyyseläke. Säännöksen mukaan tällaista oikeutta ei kuitenkaan syntyisi automaattisesti silloin, jos VEL:n tai KVTEL:n mukainen työkyvyttömyyseläke on myönnetty mainittujen lakien mukaisiin eläkejärjestelmiin kuuluvan erityisen ammatillisen työkyvyttömyysmäärittelyn nojalla ja yksityisten alojen eläkejärjestelmän mukaisten vapaakirjaeläkkeiden määrä on yli 3 766,69 markkaa kuukaudessa vuoden 2001 TEL-indeksin tasossa. Tällöin oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen ratkaistaan 10 d §:n 5 momentin mukaisesti.

4 b §. Pykälän 4 momentissa säädetään leskelle maksettavasta kertasuorituksesta, kun leskeneläke lakkaa lesken solmiessa uuden avioliiton. Lainkohtaan ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan silloin, kun lakiin lisättäväksi ehdotetun 10 b §:n 2 momentissa tarkoitettu viimeinen eläkelaitos olisi eläkkeen maksajana, leskeneläkkeen kertasuorituksen perusteena käytettäisiin viimeisen eläkelaitoksen maksamaa eläkkeiden yhteismäärää. Viimeinen eläkelaitos myös perisi kertasuorituksen takaisin uudelleen alkavasta leskeneläkkeestä muidenkin eläkejärjestelmien vapaakirjaeläkkeiden osalta.

4 e §. Pykälässä säädetään yksilöllisestä varhaiseläkkeestä. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyisi kumotun 3 momentin tilalle. Uudessa 2 momentissa olisi yksilöllistä varhaiseläkettä koskeva laukaus säännös. Sen mukaan oikeus yksilölliseen varhaiseläkkeeseen syntyisi, kun työntekijälle on TEL:n mukaisen työsuhteen päätyttyä myönnetty myöhempään virka- tai työsuhteeseen perustuva VEL:n tai KVTEL:n mukainen yksilöllinen varhaiseläke. Tässä tilanteessa oikeutta yksilölliseen varhaiseläkkeeseen ei kuitenkaan syntyisi automaattisesti silloin, jos yksityisten alojen eläkejärjestelmän mukaisten vapaakirjaeläkkeiden määrä on yli 3 766,69 markkaa kuukaudessa vuoden 2001 TEL-indeksin tasossa. Tällöin oikeus yksilölliseen varhaiseläkkeeseen ratkaistaan 10 d §:n 5 momentin mukaisesti.

10 b §. Pykälään otettaisiin osa nykyisen työntekijäin eläkeasetuksen (183/1962, TEA) 11 §:n säännöksistä sanamuodoltaan tarkistettuina. Ne koskevat eläkkeen hakemista ja ne vastaavat asiasisällöltään TEA:n kysymyksessä olevia säännöksiä. Samalla TEA:n 11 § ehdotetaan kumottavaksi lain voimaantulosäännöksessä. Tarkoituksena on, että tarkemmat säännökset eläkkeen hakemisesta annettaisiin valtioneuvoston asetuksella.

Nykyinen pykälässä oleva säännös siirtyy muutettuna 10 d §:n 1 momenttiin.

10 d §. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin yksityisten alojen eläkelaitosten kesken jo nykyisinkin noudatetusta viimeisen laitoksen periaatteesta. Lainkohdan mukaan, jos työntekijä tai yrittäjä on ollut vakuutettuna useammassa yksityisten alojen työeläkejärjestelmään kuuluvassa eläkelaitoksessa, yksi näistä eläkelaitoksista ratkaisee muidenkin yksityisten alojen työeläkelaitosten puolesta eläkehakemuksen, huolehtii eläkkeen maksamisesta ja eläkkeeseen liittyvistä muista

tehtävistä.

Nykyisin TEL:ssä ei ole säännöksiä siitä, kuinka ratkaiseva eläkelaitos määräytyy. Tätä osin laissa viitataan TEA:ssa oleviin säännöksiin (12 ja 12 a—12 d §), joissa säädetään ratkaisevan eläkelaitoksen määräytymisestä. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan otettavaksi osa näistä nykyisin työntekijäin eläkeasetuksessa olevista säännöksistä. Kysymyksessä olevien säännöksiä asiasisältöä ei nykyiseen verrattuna muutettaisi. Erotukseksi 2 momentissa tarkoitettua viimeisestä eläkelaitoksesta ehdotetaan, että tässä momentissa tarkoitettua eläkelaitosta nimitettäisiin *yksityisten alojen eläkelaitokseksi*.

Pykälän 2—7 momentissa säädettäisiin yksityisten alojen työeläkelaitosten osalta viimeisen laitoksen periaatteesta, viimeisestä eläkelaitoksesta ja sen tehtävistä, kun henkilö on työskennellyt yksityisen puolen työalojen lisäksi myös kunnan tai valtion palveluksessa. Näitä säännöksiä sovellettaisiin 1 momentin säännösten lisäksi. Kyseisten säännösten mukaan viimeistä eläkelaitosta koskevan järjestelmän piiriin kuuluisivat kaikki yksityisten alojen työeläkelaitokset sekä kunnallinen eläkelaitos ja Valtiokonttori. Niissä säädettäisiin myös siitä, kuinka viimeinen eläkelaitos määräytyisi ja mitä tehtäviä viimeiselle eläkelaitokselle kuuluisi.

Viimeisen eläkelaitoksen periaatteen piiriin kuuluvista eläkelaitoksista pykälässä tarkoitettu viimeinen eläkelaitos olisi se eläkelaitos, jossa työntekijällä eläketapahtumahetkellä tai viimeksi ennen eläketapahtumaa oli järjestettynä yksityisten alojen työeläkejärjestelmän mukainen vähimmäiseläketurva tai kunnallisen tai valtion eläkejärjestelmän mukainen eläketurva.

Voimassa olevien säännösten mukaan hakijan ajallisesti viimeisin ansiotoiminta ei kuitenkaan kaikissa tapauksissa oikeuta tämän ansiotoiminnan perusteella eläkkeeseen, ja eräissä tapauksissa tuleva aika liittyy muuhun kuin viimeisimmästä ansiotoiminnasta karttuneeseen eläkkeeseen. Näissä tapauksissa viimeisenä eläkelaitoksena olisi se eläkelaitos, jonka hoidettavana olevaan eläketurvaan tuleva aika liitetään.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin siitä, milloin yksityisten alojen eläkelaitos olisi lainkohdassa tarkoitettu viimeinen eläkelai-

tos ja mitä tehtäviä sille tällöin kuuluisi. Lainkohdan mukaan, jos 1 momentissa tarkoitettu yksityisten alojen eläkelaitos on myös viimeinen eläkelaitos, se antaisi eläkkeen hakijalle tai saajalle päätösyhdistelmän kaikkien muidenkin viimeisen eläkelaitoksen järjestelmään kuuluvien eläkelaitosten päätöksistä, eli myös kunnallisen eläkelaitoksen ja Valtiokonttorin päätöksistä. Viimeinen eläkelaitos antaisi päätösyhdistelmän myös silloin, kun asianomaiset eläkelaitokset hylkäävät eläkehakemuksen. Päätösyhdistelmä annettaisiin myös eläkelaitosten takaisinperintäpäätöksistä. Tästä olisi tarkemmat säännökset lain 17 b §:ään lisättäväksi ehdotetussa 4 momentissa.

Kukin viimeisen eläkelaitoksen periaatteen piiriin kuuluva eläkejärjestelmä selvittäisi omalta osaltaan, onko hakijalla eläkejärjestelmän piiriin kuuluvia työ- ja virkasuhteita taikka yrittäjätoimintaa, oikeuttavatko ne eläkkeeseen ja mikä on niistä karttuneen eläkkeen yhteensovittamaton määrä. Kunkin eläkejärjestelmän asianomainen eläkelaitos ilmoittaisi viimeiselle eläkelaitokselle päätöksensä karttuneen eläkkeen yhteensovittamattomasta määrästä tai siitä, että hakijalla ei ole kyseisen eläkejärjestelmän alaista palvelusta. Julkisten alojen eläkejärjestelmän lisäturvan mukaisten eläkkeiden osalta ja eräissä muissakin tapauksissa eläkelaitoksen päätöksessä ilmoitettaisiin lisäksi eläkkeen yhteensovitettu määrä.

Viimeinen eläkelaitos antaisi hakijalle päätösyhdistelmän, joka sisältää myös muiden eläkelaitosten ratkaisut. Päätösyhdistelmässä hakijalle ilmoitettaisiin eri eläkelakien piiriin kuuluvat työ- ja virkasuhteet ja yrittäjätoiminnat, niiden perusteella karttuneet eläkkeet sekä eläkkeiden yhteensovitettu kokonaisuus.

Viimeinen eläkelaitos ratkaisisi myös oikeuden työkyvyttömyyseläkkeeseen ja yksilölliseen varhaiseläkkeeseen hoitamansa eläketurvan ja kaikkien järjestelyn piiriin kuuluvien vapaakirjaeläkkeiden osalta. Myös silloin, kun viimeinen eläkelaitos hylkää työkyvyttömyyseläkettä tai yksilöllistä varhaiseläkettä koskevan hakemuksen, viimeisen eläkelaitoksen päätöstä kutsuttaisiin päätösyhdistelmäksi.

Pykälän 2 momentin mukaan viimeinen

eläkelaitos hoitaisi myös päätösyhdistelmän mukaisten eläkkeiden maksamisen ja näihin eläkkeisiin liittyvät eläkelaitoksen muut tehtävät myös siltä osin kuin hakija on kuulunut kunnallisen tai valtion eläkejärjestelmän piiriin.

Viimeinen eläkelaitos suorittaisi muun muassa eläkkeen kokonaismäärästä veron ennakonpidätyksen ja tekisi indeksitarkistuksen. Jos eläkettä olisi maksettava muulle kuin eläkkeensaajalle itselleen, esimerkiksi Kansaneläkelaitokselle tai työttömyyskassalle, viimeinen eläkelaitos maksaisi niille suoritettavan määrän kokonaiseläkkeestä.

Jos eläkkeensaajalle myönnettäisiin hänen eläkkeensä kanssa yhteensovitettava etuus, viimeinen eläkelaitos antaisi uuden päätösyhdistelmän. Myös eläkkeen lakkauttamisesta ja keskeyttämisestä annettaisiin uusi päätösyhdistelmä. Niin ikään viimeinen eläkelaitos vastaisi asianosaisen muutoksenhakukuluista.

Pykälän 3 momentissa olisi 2 momenttia vastaavat säännökset siitä, milloin kunnallinen eläkelaitos tai Valtiokonttori olisi lainkohdassa tarkoitettu viimeinen eläkelaitos, ja viittaus 2 momentissa mainittuihin tehtäviin, jotka ne voisivat viimeisenä eläkelaitoksena yksityisen puolen eläkelaitosten puolesta tehdä. Kun kunnallinen eläkelaitos tai Valtiokonttori olisi viimeisenä eläkelaitoksena, niiden ratkaisuvallasta työkyvyttömyyseläkeoikeutta ja yksilöllistä varhaiseläkeoikeutta koskevilla asioilla eroaisi hieman yksityisen puolen viimeisen eläkelaitoksen ratkaisuvallasta. Tästä säädettäisiin pykälän 5 momentissa.

Pykälän 4 momentin mukaan silloin, kun eläkkeen määrää laskettaessa tuleva aika tai sitä vastaava ansio otetaan huomioon muun kuin viimeisen työ- tai virkasuhteen tai yrittäjätoiminnan perusteella, viimeinen eläkelaitos on se eläkelaitos, jossa tulevaa aikaa koskeva tai sitä vastaava eläketurva on järjestetty.

Pykälän 5 momentin mukaan silloin, kun viimeisenä eläkelaitoksena on kunnallinen eläkelaitos tai Valtiokonttori, sen on yhtenäisen ratkaisun saavuttamiseksi neuvoteltava yksityisen puolen eläkelaitoksen kanssa, jos se ratkaisee asian kunnallisen tai valtion eläkejärjestelmän ammatillisen työkyvyttö-

myysmääritelmän tai yksilöllistä varhaiseläkeoikeutta koskevien säännösten perusteella ja yksityisen puolen vapaakirjaeläkkeiden määrä olisi enemmän kuin TEL:n 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa mainittu markkamäärä kolminkertaisena. Jos vapaakirjaeläkkeiden määrä on enintään edellä tarkoitettu markkamäärä tai viimeisen eläkelaitoksen myöntämispäätös perustuu niin sanottuun yleiseen työkyvyttömyysmääritelmään, niin yksityisen puolen vapaakirjaeläkkeet laukeavat automaattisesti. Viimeksi mainitussa tapauksessa julkisen puolen viimeisen eläkelaitoksen soveltama työkyvyttömyysmääritelmä on sama kuin TEL:ssä.

Pykälän 6 momentin mukaan, jos hakija jo saa eläkettä, eläkkeen myöntänyt ja sitä maksava eläkelaitos olisi viimeinen eläkelaitos, vaikka hänelle myönnettäisiinkin uutta eläkettä. Eläkettä maksavaa laitosta ei kuitenkaan pidettäisi viimeisenä eläkelaitoksena uuden palveluksen osalta silloin, kun hakijalle ollaan myöntämässä eläke, jota laskettaessa otetaan huomioon tuleva aika. Näin esimerkiksi maatalousyrittäjien eläkelaitos erityiseläkkeen maksajana käsittelee, myöntäisi ja maksaisi viimeisenä eläkelaitoksena kunnallisen eläkelaitoksen ja Valtiokonttorin vapaakirjat, mutta ei täysitehoisena maksettavaa eläkettä.

Pykälän 7 momentin mukaan, jos eläkkeensaajalla on oikeus tulevaan aikaan tai sitä vastaavaan ansioon useammasta eri eläkejärjestelmästä rinnakkaisten työ- ja virkasuhteiden taikka yrittäjätoiminnan perusteella, tällöin viimeisen eläkelaitoksen periaatetta ei sovellettaisi, elleivät eläkelaitokset keskenään toisin sovi.

Pykälän 8 momentin mukaan tarkempia säännöksiä pykälässä säädetyistä asioista annettaisiin valtioneuvoston asetuksella. Asetuksella täsmennettäisiin, mikä yksityisten alojen eläkejärjestelmän mukaisista eläkelaitoksista on pykälässä tarkoitettu yksityisten alojen eläkelaitos sekä mikä viimeistä eläkelaitosta koskevan järjestelmän piiriin kuuluvista eläkelaitoksista olisi viimeinen eläkelaitos ja milloin viimeisen eläkelaitoksen periaate ei tulisi sovellettavaksi.

Pykälän 9 momentissa säädettäisiin eläketurvakeskuksen oikeudesta epäselvissä tilanteissa ratkaista, mikä eläkelaitos on toimi-

valtainen viimeinen eläkelaitos käsittelemään eläkehakemusta. Eläketurvakeskus ratkaisisi myös sen, tuleeko viimeistä eläkelaitosta koskevat säännökset sovellettaviksi. Säännöksen nojalla annettuun eläketurvakeskuksen päätökseen ei olisi erillistä muutoksenhakuoikeutta. Mahdollinen kysymys toimivaltaisesta eläkelaitoksesta ratkaistaisiin eläkevalituksen yhteydessä.

Lain voimaantulosäännöksessä kumottaisiin TEA:n 12 ja 12 a—12 d §, koska valtaosa niissä olevista säännöksistä käyvät tarpeettomiksi tähän pykälään ehdotettujen säännösten vuoksi. Tarkoituksena kuitenkin on, että tässä pykälässä säädetystä eläkelaitoksen toimivallasta ja tehtävistä annettaisiin 8 momentin nojalla tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

Viimeisen eläkelaitoksen periaatteesta säädetäisiin vastaavasti kunnallisen ja valtion eläkejärjestelmän osalta näitä eläkejärjestelmiä koskevilla säännöksillä.

12 d §. Pykälä on uusi. Sen 1 momentissa säädettäisiin eläketurvakeskuksen oikeudesta periä kunnalliselta eläkelaitokselta ja Valtiokonttorilta korkoineen ne eläkekustannukset, jotka yksityisten alojen eläkelaitokselle on aiheutunut, kun se on viimeisenä eläkelaitoksena maksanut eläkkeitä kunnallisen eläkelaitoksen tai Valtiokonttorin puolesta. Eläketurvakeskus hyvittäisi julkisen puolen eläkelaitokselta perimänsä summan yksityisten alojen eläkelaitokselle. Menettelystä sovittaisiin tarkemmin Eläketurvakeskuksen, kunnallisen eläkelaitoksen ja Valtiokonttorin välisessä sopimuksessa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin siitä, että kunnallisen eläkelaitoksen tai Valtiokonttorin viimeisenä eläkelaitoksena yksityisten alojen eläkelaitoksen puolesta maksamat eläkkeet korvattaisiin 1 momentin säännöksiä vastaavasti kunnalliselle eläkelaitokselle tai Valtiokonttorille. Menettelystä sovittaisiin myös tältä osin tarkemmin edellä tarkoitettussa sopimuksessa.

17 b §. Pykälään lisättäisiin uusi 4 momentti. Se koskisi yksityisten alojen eläkelaitoksen viimeisenä eläkelaitoksena aiheuttomasti maksamien etuuksien takaisinperintää ja takaisin perittyjen etuuksien kuittamista tulevista eläke-eristä.

Takaisinperinnästä luopumista koskeva

harkintavalta jäisi asianomaiselle eläkelaitokselle niiden hoidettavana olevien etuuksien osalta. Eläkelaitosten takaisinperintäpäätöksistä viimeinen eläkelaitos antaisi päätösyhdistelmän ja perisi päätösyhdistelmän mukaisen takaisin perittävän määrän.

Viimeinen eläkelaitos voisi periä takaisinperittävän määrän myös kuittaamalla sen siten kuin 3 momentissa säädetään. Tällöin 3 momentissa tarkoitettuna eläke-eränä pidettäisiin kuitenkin viimeisen eläkelaitoksen maksettavana olevien eläke-erien yhteismäärää. Viimeisellä eläkelaitoksella olisi oikeus periä aiheuttomasti maksamansa etuus kuittaamalla se maksussa olevien eläke-erien yhteismäärästä riippumatta siitä, minkä eläkkeen osan liikamaksusta takaisinperintä olisi aiheutunut. Kuittauksen enimmäismäärä, yksi kuudesosa eläkkeestä, laskettaisiin eläkerien yhteismäärästä.

Vastaavanlaiset takaisinperintää koskevat säännökset lisättäisiin myös KVTEL:iin ja VEL:iin.

19 b §. Pykälään lisättäisiin uusi 8 momentti. Pykälän 5—7 momentissa on säännökset eläkkeen maksamisesta kertasuorituksena. Ehdotetun 8 momentin nojalla 5—7 momentin säännöksiä eläkkeen kertasuorituksesta sovellettaisiin myös viimeisen eläkelaitoksen päätösyhdistelmään sisältyvien eläkkeiden yhteismäärään kuukaudessa.

19 d §. Pykälässä on säännökset viivästyskorotuksesta, joka eläkelaitoksen on maksettava, kun eläkkeen tai muun etuuden maksaminen viivästyy. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 5 momentti, jolloin nykyinen 5 momentti siirtyisi muuttumattomana 6 momentiksi. Ehdotetun 5 momentin mukaan viivästyskorotusta koskevia säännöksiä sovellettaisiin myös 10 d §:n 2 momentissa tarkoitettuna viimeisen eläkelaitoksen viivästyneenä maksamaan etuuteen. Viimeinen eläkelaitos maksaisi viivästyskorotuksen eläkkeiden yhteismäärästä, siis myös kunnallisen ja valtion eläkejärjestelmien mukaisten eläkkeiden osalta, ja riippumatta siitä, minkä eläkelaitoksen toimenpiteistä viivästys olisi aiheutunut.

21 §. Pykälässä on säännökset muutoksenhakuelimistä, valitusajasta ja päätöksen tiedoksisaannista. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 5 momentti, jossa viitattaisiin

niihin tämän lain jo voimassa oleviin ja ehdotettuihin säännöksiin, joita olisi sovellettava, kun yksityisten alojen eläkelaitoksen viimeisenä eläkelaitoksena antamaan päätösyhdistelmään haetaan muutosta. Vastaavasti kunnallisen eläkelaitoksen tai Valtiokonttorin viimeisenä eläkelaitoksena antamaan päätösyhdistelmään haettaisiin muutosta ja asia käsiteltäisiin siten kuin kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkeläisissä tai valtion eläkeläisissä säädetään.

Ehdotetun 5 momentin nojalla yksityisten alojen eläkelaitoksen viimeisenä eläkelaitoksena antamaan päätösyhdistelmään haettaisiin muutosta samoilta muutoksenhakuelimiltä kuin kysymyksessä olevan eläkelaitoksen muihinkin eläkepäätöksiin. Esimerkiksi päätösyhdistelmää koskeva valitus käsiteltäisiin työntekijäin eläkeläisissä tarkoitetussa eläkelautakunnassa myös siltä osin kuin se koski julkisten alojen eläkejärjestelmän mukaisia etuuksia. Myös valitusajat ja päätösyhdistelmän tiedoksisaantiaika olisivat samat kuin yksityisten alojen eläkelaitoksen antamista muistakin eläkepäätöksistä.

21 a §. Pykälässä on säännökset eläkelaitoksen itseoikaisumenettelystä ja valitusasioiden käsittelystä. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 5—8 momentti. Niissä säädetäisiin yksityisten alojen eläkelaitoksen viimeisenä eläkelaitoksena antamaa päätösyhdistelmää koskevasta itseoikaisumenettelystä ja valitusasioiden käsittelystä, lainvoimaisen päätösyhdistelmän poistamisesta sekä päätösyhdistelmässä olevan asia-, kirjoitus- tai laskuvirheen korjaamisesta.

Pykälän 5 momentin mukaan valituskirjelmä toimitettaisiin päätösyhdistelmän antaneelle yksityisten alojen viimeiselle eläkelaitokselle. Viimeinen eläkelaitos pyytäisi valituksen johdosta lausunnot muilta eläkelaitoksilta, joiden hoidettavana olevaa etuutta valitus koskee. Koska oikeuden työkyvyttömyyseläkkeeseen tai yksilölliseen varhaiseläkkeeseen ratkaisisi pääsääntöisesti yksinomaan viimeinen eläkelaitos myös muiden eläkelaitosten puolesta, viimeisen eläkelaitoksen ei tarvitsisi pyytää edellä tarkoitettua lausuntoa muilta eläkelaitoksilta silloin, kun valitus koskee tällaista eläkeoikeutta.

Pykälän 6 momentin mukaan viimeinen

eläkelaitos antaisi uuden, oikaistun päätösyhdistelmän, kun se itse ja kaikki lausunnon antaneet eläkelaitokset hyväksyvät valittajan vaatimukset omaa päätöstään koskevilta osin. Viimeinen eläkelaitos voisi itse oikaista suoraan päätösyhdistelmän, joka koskee oikeutta työkyvyttömyyseläkkeeseen tai yksilölliseen varhaiseläkkeeseen.

Jos valittajan vaatimuksiin ei voitaisi suostua kaikilta osin eikä uutta, oikaistua päätösyhdistelmää siten voitaisi antaa, viimeinen eläkelaitos toimittaisi valituksen ja sen johdosta annetut lausunnot yksityisten alojen asianomaiselle muutoksenhakuelimelle. Pykälän 7 momentin mukaan myös silloin, kun viimeinen eläkelaitos ei oikaisisi päätösyhdistelmää, joka koskee oikeutta työkyvyttömyyseläkkeeseen, se toimittaisi valituksen ja sen johdosta antamansa lausunnon yksityisten alojen muutoksenhakuelimelle.

Pykälän 8 momentin mukaan valitusasia käsiteltäisiin ainoastaan viimeisen eläkelaitoksen eläkejärjestelmän muutoksenhakuelimissä samoin kuin eläkelaitoksen antamaa muutakin valituskelpoista päätöstä koskeva valitusasia. Päätösyhdistelmässä olevan asia-, kirjoitus- tai laskuvirheen korjaaminen tapahtuisi 21 e §:n mukaisesti.

Pykälässä olevia säännöksiä vastaavat säännökset otettaisiin myös VEL:iin ja KVTEL:iin. Ne poikkeavat kuitenkin edellä olevista säännöksistä 10 d §:n 5 momentissa tarkoitetuissa asioissa. Tästä on tarkemmat perustelut kyseisten lakien yksityiskohtaisissa perusteluissa.

21 b §. Pykälään lisättäisiin aiemmin kumotun 3 momentin tilalle uusi 3 momentti. Sen mukaan viimeisen eläkelaitoksen antama päätösyhdistelmä olisi samalla tavalla täytäntöönpanokelpoinen kuin eläkelaitoksen antama eläkepäätös.

1.2. Lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelaki

2 a §. Pykälä vastaa voimassa olevaa työntekijäin eläkelain 10 b §:ää. Pykälä ehdotetaan kumottavaksi. Se korvattaisiin lisäämällä 13 a §:ään viittaus työntekijäin eläkelain 10 d §:ään.

13 a §. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi

edellä mainittu viittaus työntekijäin eläkelakiin. Tarkoituksena on, että muutkin työntekijäin eläkelakiin ehdotetut muutokset koskisivat myös lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelakia. Tämän vuoksi 13 a §:ään ehdotetaan otettaviksi muutkin tarpeelliset viittaukset työntekijäin eläkelakiin.

1.3. Maatalousyrittäjien eläkelaki

16 a §. Pykälä vastaa voimassa olevaa työntekijäin eläkelain 10 b §:ää. Pykälä ehdotetaan kumottavaksi. Se korvattaisiin lisäämällä 19 §:n 1 momenttiin viittaus työntekijäin eläkelain 10 d §:ään.

19 §. Tarkoituksena on, että työntekijäin eläkelakiin ehdotetut muutokset koskisivat viittaussäännösten nojalla myös maatalousyrittäjien eläkelakia. Tämän vuoksi 19 §:n 1 momenttiin ehdotetaan otettaviksi tarvittavat viittaukset työntekijäin eläkelakiin.

1.4. Yrittäjien eläkelaki

2 a §. Pykälä vastaa voimassa olevaa työntekijäin eläkelain 10 b §:ää. Pykälä ehdotetaan kumottavaksi. Se korvattaisiin lisäämällä 17 §:n 1 momenttiin viittaus työntekijäin eläkelain 10 d §:ään.

17 §. Tarkoituksena on, että työntekijäin eläkelakiin ehdotetut muutokset koskisivat viittaussäännösten nojalla myös yrittäjien eläkelakia. Tämän vuoksi 17 §:n 1 momenttiin ehdotetaan otettaviksi tarpeelliset viittaukset työntekijäin eläkelakiin.

1.5. Merimieseläkelaki

2 §. Pykälän 2 momentti ehdotetaan muutettavaksi ja pykälään otettaisiin uusi 3—10 momentti. Niissä säädettäisiin yksityisten alojen eläkelaitosten kesken jo nykyisinkin noudatetusta viimeisen laitoksen periaatteesta ja lisäksi uutena järjestelynä yksityisten alojen, kunnallisen ja valtion eläkejärjestelmän välisestä viimeisen eläkelaitoksen periaatteesta. Säännös vastaa TEL:iin ehdotettua 10 d §:ää. Samalla pykälän 1 momentin sanamuoto tarkistettaisiin.

3 c §. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 c §. Säännös vastaa TEL:iin lisättäväksi eh-

dotettua 12 d §:ää. Sen 1 momentissa säädettäisiin eläketurvakeskuksen oikeudesta periä kunnalliselta eläkelaitokselta ja Valtiokonttorilta korkoineen ne eläkekustannukset, jotka Merimieseläkekassalle on aiheutunut, kun se on viimeisenä eläkelaitoksena maksanut eläkkeitä kunnallisen eläkelaitoksen tai Valtiokonttorin puolesta. Eläketurvakeskus hyvitäisi julkisen alan eläkelaitokselta perimänsä summan Merimieseläkekassalle. Menettelystä sovittaisiin tarkemmin eläketurvakeskuksen, kunnallisen eläkelaitoksen ja Valtiokonttorin välisessä sopimuksessa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin siitä, että kunnallisen eläkelaitoksen tai Valtiokonttorin viimeisenä eläkelaitoksena Merimieseläkekassan puolesta maksamat eläkkeet korvattaisiin 1 momentin säännöksiä vastaavasti kunnalliselle eläkelaitokselle tai Valtiokonttorille. Menettelystä sovittaisiin myös tältä osin tarkemmin edellä tarkoitettussa sopimuksessa.

17 §. Pykälän 2 momentti sisältää niin sanotun laukaisusäännöksen, jonka mukaan työkyvyttömyyseläkkeen ja yksilöllisen varhaiseläkkeen saamiseksi riittää, että eläkkeenhakija on saanut myöhempään virka- tai työsuhteeseen taikka yrittäjätoimintaan eli MEL:ssä tarkoitettua palvelusta myöhemmin jatkuneeseen palvelukseen perustuvan työkyvyttömyys- tai yksilöllisen varhaiseläkkeen. Laukaisusäännös ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan TEL:n 4 §:n 3 momenttiin ja 4 e §:n 2 momenttiin ehdotettuja laukaisusäännöksiä, jotta kaikissa yksityisten alojen eläkelaeissa olisi samansisältöiset laukaisusäännökset.

26 §. Pykälä sisältää eläkkeen hakemista koskevat säännökset ja se ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan TEL:iin ehdotettua 10 b §:ää. Tarkoituksena on, että tarkemmat säännökset eläkkeen hakemisesta annettaisiin valtioneuvoston asetuksella.

Pykälän nykyinen 2 momentti, joka koskee työkyvyttömyyseläkkeen alkamista, ehdotetaan siirrettäväksi 28 §:n 1 momentiksi.

27 b §. Pykälä on uusi. Siihen ehdotetaan siirrettäväksi voimassa olevan lain 28 §:n 2 momentti sanamuodoltaan tarkistettuna. Nykyinen 28 § koskee kokonaisuudessaan eläkkeen alkamista ja maksamista lukuun ottamatta pykälän 2 momenttia, joka koskee

eläkkeen lakkaamista ja lakkauttamista.

28 §. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan siirrettäväksi nykyinen 26 §:n 2 momentti, joka koskee työkyvyttömyyseläkkeen alkamista. Tällöin pykälän nykyinen 1 momentti siirtyisi sanamuodoltaan tarkistettuna 2 momentiksi ja 4 momentin viittaussäännökset näin ollen muuttuisivat.

28 a §. Pykälän 3 momentissa säädetään leskelle maksettavasta kertasuorituksesta, kun leskeneläke lakkaa lesken solmiessa uuden avioliiton. Lainkohtaan ehdotetaan lisättäväksi uusi säännös, joka vastaa TEL:n 4 b §:ään ehdotettua säännöstä. Kun Merimieseläkekassa olisi 2 §:n 3 momentissa tarkoitettuna viimeisenä eläkelaitoksena eläkkeen maksajana, leskeneläkkeen perusteena käytettäisiin Merimieseläkekassan viimeisenä eläkelaitoksena maksamaa eläkkeiden yhteismäärää. Merimieseläkekassa myös perisi viimeisenä eläkelaitoksena kertasuorituksen takaisin uudelleen alkavasta leskeneläkkeestä muidenkin eläkejärjestelmien vapaakirjaeläkkeiden osalta.

28 b §. Pykälän 5 momentissa on kertasuoritteisen eläkkeen maksamista koskeva viittaus TEL:n 19 b §:n 5—7 momenttiin. Säännöksen viittausta ehdotetaan tarkistettavaksi TEL:n 19 b §:ään ehdotetun uuden 8 momentin vuoksi.

33 §. Pykälässä säädetään aiheettomasti maksetun eläkkeen takaisinperinnästä ja kuitaamisesta tulevista eläke-eristä. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 4 momentti, joka vastaa TEL:n 17 b §:ään ehdotettua uutta 4 momenttia. Takaisinperinnästä luopumista koskeva harkintavalta jäisi asianomaiselle eläkelaitokselle niiden hoidettavana olevien etuuksien osalta. Merimieseläkekassa antaisi viimeisenä eläkelaitoksena toimiessaan myös kunnallisen eläkelaitoksen ja Valtiokonttorin takaisinperintäpäätöksistä päätösyhdistelmän ja perisi sen mukaisen takaisinperittävän määrän.

Merimieseläkekassa voisi viimeisenä eläkelaitoksena toimiessaan periä takaisinperittävän määrän myös kuittaamalla sen siten kuin 3 momentissa säädetään. Tällöin 3 momentissa tarkoitettuna eläke-eränä pidettäisiin kuitenkin Merimieseläkekassan maksettavana olevien eläke-erien yhteismäärää. Merimieseläkekassalla olisi oikeus periä aiheet-

tomasti maksamansa etuus kuittaamalla se maksussa olevien eläke-erien yhteismäärästä riippumatta siitä, minkä eläkkeen osan liikemaksusta takaisinperintä olisi aiheutunut. Kuittauksen enimmäismäärä, yksi kuudesosa eläkkeestä, laskettaisiin eläke-erien yhteismäärästä.

59 §. Pykälässä on säännökset muutoksenhakuelimistä, valitusajasta ja päätöksen tiedoksisaannista. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 5 momentti, joka vastaa TEL:iin ehdotettua uutta 21 §:n 5 momenttia. Momentissa viitattaisiin niihin tämän lain jo voimassa oleviin ja ehdotettuihin säännöksiin, joita olisi sovellettava kun Merimieseläkekassan viimeisenä eläkelaitoksena antamaan päätösyhdistelmään haetaan muutosta ja valitusasiaa käsitellään. Vastaavasti kunnallisen eläkelaitoksen tai Valtiokonttorin viimeisenä eläkelaitoksena antamaan päätösyhdistelmään haettaisiin muutosta ja asia käsiteltäisiin siten kuin KVTEL:ssa tai VEL:ssa säädetään.

59 a §. Pykälässä on säännökset itseoikaisumenettelystä ja valitusasioiden käsittelystä. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 5—8 momentti, jotka vastaavat TEL:n 21 a §:ään ehdotettua uutta 5—8 momenttia. Niissä säädettäisiin Merimieseläkekassan viimeisenä eläkelaitoksena antamaa päätösyhdistelmää koskevasta itseoikaisumenettelystä ja valitusasian käsittelystä sekä lainvoimaisen päätösyhdistelmän poistamisesta ja päätösyhdistelmässä olevan asia-, kirjoitus- tai laskuvirheen korjaamisesta.

Merimieseläkekassa pyytäisi valituksen johdosta lausunnot kunnalliselta eläkelaitokselta ja Valtiokonttorilta, jos valitus koskee niiden hoidettavana olevaa etuutta. Sen ei kuitenkaan tarvitsisi pyytää lausuntoa mainituilta eläkelaitoksilta silloin kun valitus koskee oikeutta työkyvyttömyyseläkkeeseen tai yksilölliseen varhaiseläkkeeseen. Merimieseläkekassa antaisi viimeisenä eläkelaitoksena toimiessaan uuden, oikaistun päätösyhdistelmän, kun se itse ja kaikki muut lausunnon antaneet eläkelaitokset hyväksyvät valittajan vaatimukset omaa päätöstään koskevilta osin. Merimieseläkekassa voisi viimeisenä eläkelaitoksena itseoikaista suoraan päätösyhdistelmän, joka koskee oikeutta työkyvyttömyyseläkkeeseen tai yksilölliseen

varhaiseläkkeeseen. Merimieseläkekassan antamaa päätösyhdistelmää koskeva valitusasia käsiteltäisiin kokonaisuudessaan yksityisten alojen eläkejärjestelmän muutoshakuelimissä, eläkelautakunnassa ja vakuutus oikeudessa.

Päätösyhdistelmässä olevan asia-, kirjoitus- tai laskuvirheen korjaaminen tapahtuisi 61 a §:n mukaisesti

60 a §. Pykälässä säädetään Merimieseläkekassan antaman päätöksen täytäntöönpanosta. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi aiemmin kumotun 3 momentin tilalle uusi 3 momentti, joka vastaa TEL:n 21 b §:ään ehdotettua uutta 3 momenttia. Momentin mukaan Merimieseläkekassan viimeisenä eläkelaitoksena antama päätösyhdistelmä olisi täytäntöönpanokelpoinen samalla tavalla kuin sen antama muukin eläkepäätös.

63 a §. Pykälässä on säännökset viivästyskorotuksesta, kun eläkkeen tai muun etuuden maksaminen viivästyy. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 5 momentti, jolloin nykyinen 5 momentti siirtyisi muuttumattomana 6 momentiksi. Ehdotettu säännös vastaa TEL:n 19 d §:ään ehdotettua uutta 5 momenttia. Uuden 5 momentin mukaan viivästyskorotusta koskevia säännöksiä sovellettaisiin myös Merimieseläkekassan viimeisenä eläkelaitoksena viivästyneenä maksamaan etuuteen. Merimieseläkekassa maksaisi viimeisenä eläkelaitoksena viivästyskorotuksen eläkkeiden yhteismäärästä, siis myös kunnallisen ja valtion eläkejärjestelmien mukaisten eläkkeiden osalta ja riippumatta siitä, minkä eläkelaitoksen toimenpiteistä viivästys olisi aiheutunut.

1.6. Kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelaki

1 a §. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 1 a §, jossa säädettäisiin kunnallisen eläkelaitoksen osalta yksityisten alojen, kunnallisen ja valtion eläkejärjestelmän välisestä viimeisen eläkelaitoksen periaatteesta. Pykälä vastaa TEL:iin ehdotettua 10 d §:n 2—9 momenttia.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin siitä, milloin kunnallinen eläkelaitos olisi lainkohdassa tarkoitettu viimeinen eläkelaitos. Viimeisenä eläkelaitoksena toimiessaan kunnal-

linen eläkelaitos antaisi eläkkeenhakijalle tai —saajalle päätösyhdistelmän, joka sisältäisi myös yksityisten alojen eläkelakien sekä VEL:n ja valtion perhe-eläkelain (774/1968) mukaiset eläkepäätökset, sekä huolehtisi myös päätösyhdistelmän mukaisten eläkkeiden maksamisesta ja muista eläkelaitoksen tehtävistä.

Pykälän 2 momentissa olisi 1 momenttia vastaavat säännökset siitä, milloin yksityisten alojen eläkelaitos tai Valtiokonttori olisi lainkohdassa tarkoitettu viimeinen eläkelaitos. Se sisällyttäisi kunnallisen eläkelaitoksen eläkepäätöksen viimeisenä eläkelaitoksena antamaansa päätösyhdistelmään sekä huolehtisi kunnallisen eläkkeen maksamisesta ja muista eläkelaitoksen eläkkeeseen liittyvistä tehtävistä.

Pääsääntöisesti viimeinen eläkelaitos olisi se eläkelaitos, jossa eläkkeenhakija eläketapahtumahetkellä tai viimeksi ennen eläketapahtumahetkeä on ollut vakuutettuna. Pykälän 3 momentissa säädettäisiin tähän pääsääntöön poikkeus. Jos eläkeajaksi luetaan aika eläketapahtumasta eläkeikään eli tuleva aika jonkin muun kuin viimeisen palvelusuhteen perusteella, viimeinen eläkelaitos olisi se, jossa tämän palvelusuhteen eläketurva on järjestetty.

Pykälän 4 momentissa ehdotetaan säädettäväksi kunnallisen eläkelaitoksen velvollisuudesta neuvotella yksityisten alojen eläkelaitoksen kanssa, jos se ratkaisee työkyvyttömyyseläkettä koskevan hakemuksen ammatillisen työkyvyttömyysmäärityksen mukaisesti tai antaa päätöksen oikeudesta yksilölliseen varhaiseläkkeeseen. Kunnallisen eläkelaitoksen olisi selvitettävä yksityisten alojen eläkelaitoksen kanta työkyvyttömyyteen vain tilanteissa, joissa yksityisten alojen eläkkeen määrä on suurempi kuin TEL:n 1 §:n 1 momentin 2 kohdan rajamäärä kolminkertaisena (3 766,69 markkaa kuukaudessa vuonna 2001). Neuvottelun tavoitteena on yhtenäiseen ratkaisuun pääseminen. Jos eläkelaitokset kuitenkin ovat ratkaisusta eri mieltä, viimeistä laitosta koskevia säännöksiä ei sovellettaisi ja eläkelaitokset antaisivat asiasta erilliset päätökset.

Sen sijaan vastaavaa neuvottelua ei tarvitsi käydä Valtiokonttorin kanssa, vaikka valtion eläkkeen määrä olisi suurempi kuin

TEL:n 1 §:n 1 momentin 2 kohdan mukainen rajamäärä kolminkertaisena. VEL:n 9 §:n 1 momentin d kohdan mukaan edunsaajalla on oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen, jos hän on valtion palveluksen päätyttyä saanut myöhempään virka- tai työsuhteeseen perustuvan työkyvyttömyyseläkkeen. Kun kunnallinen eläkelaitos on viimeinen eläkelaitos, kunnallinen palvelussuhde on päättynyt valtion palveluksen jälkeen ja oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen määräytyy kunnallisen palvelussuhteen perusteella.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin tilanteesta, jossa henkilön eri järjestelmien mukaiset eläkkeet alkavat eri aikaan. Eläkkeen ensiksi myöntävä laitos eli se laitos, joka jo maksaa eläkettä, olisi viimeinen eläkelaitos myös myöhemmin alkavissa eläkkeissä. Jos uudessa eläkkeessä kuitenkin otettaisiin huomioon myös tuleva aika, uuteen eläkkeeseen ei sovellettaisi viimeisen eläkelaitoksen säännöksiä.

Pykälän 6 momentin mukaan, jos eläkkeenhakijalla on oikeus tulevaan aikaan useamman rinnakkaisen palvelussuhteen perusteella, ei mikään eläkelaitos olisi viimeinen eläkelaitos, elleivät eläkelaitokset keskenään toisin sovi.

Pykälän 7 momentin mukaan tarkempia säännöksiä viimeisestä eläkelaitoksesta ja sen tehtävistä annettaisiin valtioneuvoston asetuksella.

Pykälän 8 momentin mukaan epäselvissä tilanteissa eläketurvakeskus ratkaisee eläkelaitoksen toimivallan.

6 d §. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 6 d §, joka vastaa TEL:iin ehdotettua uutta 12 d §:ää. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin kunnallisen eläkelaitoksen oikeudesta periä muilta eläkelaitoksilta ne eläkekustannukset, jotka sille on aiheutunut, kun se on viimeisenä eläkelaitoksena maksanut eläkkeitä muiden eläkelaitosten puolesta. Menettelystä sovittaisiin tarkemmin eläketurvakeskuksen, Valtiokonttorin ja kunnallisen eläkelaitoksen välisessä sopimuksessa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin siitä, että yksityisten alojen eläkelaitoksen tai Valtiokonttorin viimeisenä eläkelaitoksena kunnallisen eläkelaitoksen puolesta maksamat eläkkeet korvattaisiin 1 momentin säännöksiä vastaavalla tavalla mainituille eläkelaitok-

sille. Myös tästä menettelystä sovittaisiin tarkemmin edellä mainitussa sopimuksessa.

8 §. Pykälässä säädetään muutoksenhakuelimistä, valitusajasta ja päätöksen tiedoksisaanista. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 5 momentti, joka vastaa TEL:iin ehdotettua 21 §:n uutta 5 momenttia. Momentissa viitattaisiin KVTEL:n jo voimassa oleviin ja ehdotettuihin säännöksiin, joita olisi sovellettava, kun kunnallisen eläkelaitoksen viimeisenä eläkelaitoksena antamaan päätösyhdistelmään haetaan muutosta ja valitusasiaa käsitellään. Päätösyhdistelmää koskeva valitus käsiteltäisiin kuntien eläkelautakunnassa myös siltä osin kuin se koskisi yksityisten alojen ja valtion eläkejärjestelmän mukaisia etuuksia. Vastaavasti kun kunnallisen eläkelaitoksen päätös sisältyy yksityisten alojen eläkelaitoksen tai Valtiokonttorin viimeisenä eläkelaitoksena antamaan päätösyhdistelmään, siihen haettaisiin muutosta ja asia käsiteltäisiin siten kuin TEL:ssa tai muissa yksityisten alojen eläkelaeissa taikka VEL:ssa säädetään.

9 §. Pykälässä on säännökset itseoikaisu-menettelystä ja valitusasioiden käsittelystä. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 5—8 momentti. Ehdotetut muutokset vastaavat työntekijäin eläkelain 21 a §:ään ehdotettuja muutoksia. Poikkeuksena olisi työkyvyn arviointiin liittyvien valitusten käsittely silloin, kun on kysymys 1 a §:n 4 momentissa mainitusta tilanteesta.

Pykälän 5 momentin mukaan kunnallisen eläkelaitoksen antamaa päätösyhdistelmää koskeva valitus toimitetaan kunnalliselle eläkelaitokselle. Kunnallinen eläkelaitos pyytäisi valituksen johdosta lausunnot yksityisten alojen eläkelaitokselta ja Valtiokonttorilta siltä osin, kun valitus koskee niiden päätöstä. Jos asia koskee vain työkyvyn arviointia, lausunto pyydetään vain yksityisten alojen eläkelaitokselta ja ainoastaan silloin, kun kysymyksessä on 1 a §:n 4 momentissa tarkoitettu neuvottelutapaus.

Pykälän 6 momentin mukaan kunnallinen eläkelaitos antaisi uuden oikaistun päätösyhdistelmän, jos kaikki eläkelaitokset hyväksyvät valittajan vaatimukset omaa päätöstään koskevalta osin. Jos valittajan vaatimuksiin ei voitaisi suostua kaikilta osin, kunnallinen eläkelaitos toimittaisi valituksen ja siitä an-

netut lausunnot kuntien eläkelautakunnalle tai vakuutusoskeudelle.

Pykälän 7 momentissa säädettäisiin työkyvyn arviointiin liittyvistä valituksista. Jos kunnallinen eläkelaitos viimeisenä eläkelaitoksena hyväksyy valittajan esittämät vaatimukset, se voisi antaa uuden oikaistun päätösyhdistelmän pyytämättä lausuntoa Valtiokonttorilta tai yksityisten alojen eläkelaitokselta, jollei kysymyksessä ole 1 a §:n 4 momentissa tarkoitettu neuvottelutapaus. Jos eläkelaitos ei hyväksy valittajan vaatimuksia, se siirtäisi asian kuntien eläkelautakunnan tai vakuutusoskeuden käsiteltäväksi. Jos kysymyksessä on 1 a §:n 4 momentissa tarkoitettu tilanne, jolloin työkyvyn arvioinnista on neuvoteltava yksityisten alojen eläkelaitoksen kanssa, myös valitustilanteessa pyydettäisiin lausunto asianomaiselta eläkelaitokselta. Jos tämä eläkelaitos ei hyväksy valittajan vaatimuksia, valituksen käsittely siirtyisi yksityisten alojen eläkelaitosten muutoksenhakuelimelle tältä osin.

Pykälän 8 momentin mukaan päätösyhdistelmää koskevaa valitusasiaa tai päätöksen poistamista tai oikaisemista koskevaa asiaa käsiteltäessä eläkelaitoksessa, kuntien eläkelautakunnassa tai vakuutusoskeudessa sovellettaisiin kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelakia, jollei vakuutusoskeutta koskevassa laissa toisin säädetä.

9 a §. Pykälässä säädetään eläkepäätöksen täytäntöönpanosta. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 momentti, joka vastaa TEL:n 21 b §:ään ehdotettua uutta 4 momenttia. Momentin mukaan kunnallisen eläkelaitoksen viimeisenä eläkelaitoksena antama päätösyhdistelmä olisi täytäntöönpanokelpoinen samalla tavalla kuin kunnallisen eläkelaitoksen antama muukin päätös.

11 §. Pykälässä säädetään aiheettomasti maksetun eläkkeen takaisinperinnästä ja kuitaamisesta tulevasta eläke-eristä. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 5 momentti, joka vastaa TEL:n 17 b §:ään ehdotettua uutta 4 momenttia. Kunnallinen eläkelaitos antaisi viimeisenä eläkelaitoksena myös muiden eläkelaitosten takaisinperintäpäätöksistä päätösyhdistelmän ja perisi sen mukaan takaisin perittävän määrän. Takaisinperinnästä ja sen määrästä päättäisi kuitenkin aina asianomai-

nen eläkelaitos.

1.7. Valtion eläkelaki

3 a §. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 a §. Nykyisen valtion eläkelainsäädännön mukaan valtion eläketurvan toimeenpanijana toimii Valtiokonttori. Viimeisen laitoksen periaate merkitsisi osaksi VEL:n mukaisia eläkeasioita tarkoittavan päätöksenteon ja muiden valtiokonttorin tehtävien, kuten esimerkiksi eläkkeiden maksamisen, siirtämistä TEL:n, LEL:n, YEL:n, MYEL:n, TaEL:n ja MEL:n (*yksityisten alojen eläkelait*) mukaista toimintaa harjoittaville eläkelaitoksille (*yksityisten alojen eläkelaitos*) sekä KVTEL:n mukaista toimintaa harjoittavalle kunnalliselle eläkelaitokselle ja vastaavasti näiden lakien mukaisen toiminnan siirtymistä Valtiokonttorille. Ehdotetun 3 a §:n 1 ja 2 momenttiin otettaisiin tätä koskevat säännökset sekä viimeisen eläkelaitoksen määrittely. Suurimmassa osassa eläketapauksia viimeinen eläkelaitos olisi se eläkelaitos, jonka hoidaman eläketurvan piirissä edunsaaja on viimeksi ollut. Hakijan ajallisesti viimeisin ansiotoiminta ei kuitenkaan kaikissa tapauksissa oikeuta tämän ansiotoiminnan perusteella eläkkeeseen, ja eräissä tapauksissa tuleva aika liittyy muuhun kuin viimeisimmästä ansiotoiminnasta karttuneeseen eläkkeeseen. Näissä tapauksissa viimeisenä eläkelaitoksena olisi se eläkelaitos, jonka hoidettavana olevaan eläketurvaan tuleva aika liitetään. Tätä koskevat säännökset otettaisiin ehdotettuun 3 momenttiin. Ehdotettuun 4 momenttiin otettaisiin säännökset tilanteesta, jossa Valtiokonttori viimeisenä eläkelaitoksena on soveltanut yleistä työkyvyttömyysmääritelmää, joka on sama määritelmä kuin yksityisten alojen eläkelaeissa. Tällaisessa tilanteessa Valtiokonttorin myöntämän eläkkeen perusteella koskisi yksityisten alojen eläkelakien mukaisia vapaa- kirjoja samanlainen laukaus säännös kuin nykyisin julkisella sektorilla.

Jos valtiokonttori on viimeisenä eläkelaitoksena soveltanut ammatillista työkyvyttömyysmääritelmää tai on kysymys yksilöllisestä varhaiseläkkeestä, on Valtiokonttorin ennen ratkaisuaan selvitettävä ehdotetussa

TEL:n 10 d §:n 1 momentissa tarkoitettujen yksityisten alojen eläkelaitoksen arvio työntekijän työkyvystä tilanteissa, joissa yksityisten alojen eläkelaitoksen eläkkeen määrä ylittää TEL:n 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua rajamäärän kolminkertaisena (3 766,69 markkaa kuukaudessa vuonna 2001). Neuvottelun tavoitteena on yhtenäiseen ratkaisuun pääseminen. Jos yhteiseen ratkaisuun ei päästä, yksityisten alojen eläkelaitos antaa päätöksen erikseen. Koska julkisten alojen eläkelaeissa on niin sanottu laukaus säännös, julkisten alojen eläkelaitosten osalta sovellettaisiin näissäkin tilanteissa viimeistä eläkelaitosta koskevia säännöksiä.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin tilanteesta, jossa henkilön eri järjestelmien mukaiset eläkkeet alkavat eri aikaan. Eläkkeen ensiksi myöntävä laitos eli se laitos, joka jo maksaa eläkettä, olisi viimeinen eläkelaitos myös myöhemmin alkavissa eläkkeissä. Jos uudessa eläkkeessä kuitenkin otettaisiin huomioon myös tuleva aika, uuteen eläkkeeseen ei sovellettaisi viimeisen eläkelaitoksen säännöksiä.

Pykälän 6 momentin mukaan jos eläkkeen määrää laskettaessa olisi otettava huomioon tuleva aika tai sitä vastaava ansio kahden eri eläkejärjestelmän eläkkeissä, ei sovelleta viimeistä eläkelaitosta koskevia säännöksiä. Eläkelaitokset voisivat kuitenkin sopia keskenään viimeisen eläkelaitoksen säännösten soveltamisesta näissäkin tilanteissa.

Pykälän 7 momentin mukaan viimeisestä eläkelaitoksesta säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Pykälän 8 momentin mukaan epäselvissä tilanteissa eläketurvakeskus ratkaisee eläkelaitoksen toimivalan. Pykälä vastaa ehdotettua TEL:n 10 d §:n 2—9 momenttia.

Valtion eläkeasetuksen (611/1966) 6 §, jossa säädetään että eläkkeet myöntää ja maksaa valtiokonttori, ehdotetaan tarpeettomana kumottavaksi.

3 b §. Pykälään otettaisiin nykyisen valtion eläkeasetuksen (611/1966) 7 §:n säännökset sanamuodoltaan tarkistettuina. Ne koskevat eläkkeen hakemista ja ne vastaavat asiiasälöltään valtion eläkeasetuksen säännöksiä. Samalla valtion eläkeasetuksen 7 § ehdotetaan kumottavaksi lain voimaantulosäännöksessä. Tarkoituksena on, että tarkemmat

säännökset eläkkeen hakemisesta annettaisiin valtioneuvoston asetuksella. Ehdotus vastaa TEL:n 10 b §:ään ehdotettuja muutoksia.

14 §. Pykälässä säädetään eläkkeen maksamisen viivästyessä maksettavasta viivästyskorotuksesta. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 5 momentti. Sen mukaan viivästyskorotus maksettaisiin myös kaikkiin sellaisiin eläkkeisiin, jotka valtiokonttori viimeisenä eläkelaitoksena maksaa viivästyneenä. Ehdotettu 5 momentti vastaa työntekijäin eläkelakiin ehdotettua 19 d §:ää.

15 §. Pykälän 5 momentissa säädetään markkamääräisesti pienten eläkkeiden maksamisesta kertasuorituksena. Lainkohtaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että se koskisi myös valtiokonttorin viimeisenä eläkelaitoksena maksamien kaikkien eläkkeiden yhteismäärää. Ehdotetut muutokset vastaavat työntekijäin eläkelain 19 b §:ään ehdotettua uutta 8 momenttia.

16 b §. Uuteen 16 b §:ään ehdotetaan säännöksiä, joiden perusteella viimeisen eläkelaitoksen kustannukset korvattaisiin eri eläkejärjestelmien kesken. Säännökset vastaavat työntekijäin eläkelakiin ehdotettua 12 d §:ää.

23 §. Pykälässä säädetään muutoksenhausta Valtiokonttorin eläkeasioissa antamiin päätöksiin sekä päätösten täytäntöönpanosta muutoksenhausta huolimatta. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 5 momentti. Sen mukaan Valtiokonttorin viimeisenä eläkelaitoksena antamaan päätösyhdistelmään haettaisiin muutosta valtion eläkelautakunnassa myös siltä osin kuin se koskisi yksityisten alojen eläkejärjestelmän ja kunnallisen eläkejärjestelmän mukaisia etuuksia. Vastaavasti yksityisten alojen eläkelaitosten tai kunnallisen eläkelaitoksen viimeisenä eläkelaitoksena antamaan päätösyhdistelmään haettaisiin muutosta ja asia käsiteltäisiin siten kuin yksityisten alojen eläkelaeissa ja KVTEL:ssa säädettäisiin. Ehdotettu uusi 5 momentti vastaa TEL:n 21 ja 21 a §:ään ehdotettuja muutoksia.

23 b §. Pykälässä säädetään itseoikaisuennettelystä ja valitusasioiden käsittelystä. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 5—8 momentti, jotka vastaavat työntekijäin eläkelain 21 a §:ään ehdotettuja muutoksia. Niissä säädettäisiin valtiokonttorin viimeisenä eläkelaitoksena antamaa päätösyhdis-

telmää koskevasta itseoikaisumenettelystä. Valtiokonttori pyytäisi valituksen johdosta lausunnot yksityisten alojen ratkaisevalta eläkelaitokselta ja kunnalliselta eläkelaitokselta, jos valitus koskee niiden hoidettavana olevaa etuutta. Valtiokonttorin ei kuitenkaan tarvitsisi pyytää lausuntoa muilta eläkelaitoksilta silloin, kun valitus koskee oikeutta työkyvyttömyyseläkkeeseen muissa kuin ehdotetun 3 a §:n 4 momentissa mainituissa tapauksissa.

Asianomaisissa muutoksenhakuelimissä asia käsiteltäisiin samoin kuin valtiokonttorin antamaa päätöstä koskeva valitusasia.

25 §. Pykälässä säädetään aiheettomasti maksetun eläkkeen takaisinperinnästä ja kuitaamisesta tulevista eläke-eristä. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 momentti, joka vastaa TEL:n 17 b §:ään ehdotettua 4 momenttia. Valtiokonttori antaisi viimeisenä eläkelaitoksena toimiessaan myös muiden eläkelaitosten takaisinperintäpäätöksistä päätösyhdistelmän ja perisi sen mukaisen takaisin perittävän määrän.

25 a §. Pykälässä säädetään siitä, että valtiokonttorin ja valtion eläkelautakunnan lainvoimainen eläkkeen takaisinperintää koskeva päätös saadaan panna täytäntöön niin kuin riita-asiaissa annettu lainvoimainen tuomio. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 momentti, jonka mukaan tämä koskisi myös valtiokonttorin viimeisenä eläkelaitoksena antamaa päätösyhdistelmää. Ehdotus vastaa työntekijäin eläkelain 21 b §:ään ehdotettuja muutoksia.

1.8. Valtion perhe-eläkelaki

1 §. Valtion perhe-eläkelaiissa on lukuisia VEL:n kanssa soveltuvin osin samansisältöisiä säännöksiä muun muassa eläkkeen maksamisesta, ulosmittauksesta, takaisinperinnästä, viivästyskorotuksesta, eläkelaitoksen regressiooikeudesta, muutoksenhausta, itseoikaisusta ja oikeudesta pitkään nostamatta jääneeseen eläke-erään.

Viimeisen laitoksen periaatteen toteutuksen vuoksi useimpia niistä olisi tarvetta muuttaa yhteneviksi VEL:n muutosten kanssa. Lakiteknisesti samaan lopputulokseen päästään kumoamalla kysymyksessä olevat säännökset ja muuttamalla 1 § sellaiseksi, että sen perus-

teella luetteluissa eläketurvan toimeenpanon tilanteissa menetellään soveltuvin osin samoin kuin valtion eläkelaiissa omaan palvelukseen perustuvista eläkkeistä säädetään. Tätä koskeva säännös ehdotetaan lisättäväksi pykälän uudeksi 3 momentiksi.

Samalla kumottaisiin 9, 15, 19, 20, 20 a, 21, 22 ja 22 a §. Tällä tavoin valtion perhe-eläkelaki lyhenisi huomattavasti, sen selkeys lisääntyisi ja sisällöksi jäisi pääasiassa vain perhe-eläkeoikeutta koskevat aineelliset säännökset.

16 §. Pykälän 3 momentissa säädetään leskelle maksettavasta kertasuorituksesta hänen perhe-eläkeoikeutensa lakatessa uuden avioliiton solmimistilanteessa. Momenttiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan silloin, kun valtiokonttori olisi valtion eläkelain 3 a §:n 1 momentin mukaisena viimeisenä eläkelaitoksena eläkkeen maksajana, leskeneläkkeen kertasuorituksen perusteena käytettäisiin valtiokonttorin maksamaa eläkkeiden yhteismäärää. Valtiokonttori myös perisi kertasuorituksen takaisin uudelleen alkavasta leskeneläkkeestä muidenkin eläkejärjestelmien vapaakirjaeläkkeiden osalta.

1.9. Laki kuukautta lyhyempien valtion palvelussuhteiden eläketurvan järjestämisestä

4 §. *Toimeenpano.* Pykälässä säädetään tämän lain mukaisen eläketurvan toimeenpanijaviranomaiseksi valtiokonttori. Muilta osin eläketurvan toimeenpanon tilanteissa menetellään soveltuvin osin siten kuin VEL:ssä säädetään. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että myös eläketurvan toimeenpanijaviranomaisen osalta noudatetaan VEL:n mukaisia säännöksiä.

1.10. Laki vakuutus oikeudesta

5 a §. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyisi pykälän 3 momentiksi.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin asian käsittelystä siinä tapauksessa, että henkilöllä on samanaikaisesti vakuutus oikeudessa viireillä valitus eläketurvasta työkyvyttömyyden perusteella useiden eläkelakien osalta.

Kunkin lain mukaisen asian käsitteleminen eri kokoonpanossa ei ole tarkoituksenmukaista, koska niin sanottujen vapaakirjaeläkkeiden osalta ratkaisun on yleensä vastattava sen järjestelmän ratkaisua, johon tuleva aika liitetään.

Useimmissa tapauksissa tuleva aika liittyy viimeisestä ansiotoiminnasta karttuneeseen eläkkeeseen. Esityksen mukaan maallikkojäsenet osallistuisivat viimeksi mainitun järjestelmän mukaisessa kokoonpanossa asian käsittelyyn.

Jos vakuutettu on kuulunut kahteen tai useampaan eläkejärjestelmään työkyvyttömäksi tuloon saakka, asiassa olisi useita rinnakkaisia eläkelaitoksia, joiden järjestämisen eläketurvan piiriin vakuutettu olisi viimeksi kuulunut tai joiden järjestämään eläketurvaan tuleva aika liitettäisiin. Maallikkojäsenet osallistuisivat tällöin näiden rinnakkaisten eläkejärjestelmien mukaisten asioiden käsittelyyn. Jos kuitenkin on kysymys yksinomaan TEL:n 10 d §:n 5 momentissa tarkoitettua ratkaisusta, jossa yksityisten alojen eläkelakien mukainen vapaakirjaeläkkeiden yhteismäärä ylittää TEL:n 1 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaisen määrän kolminkertaisena, yksityisten alojen maallikkojäsenet osallistuisivat asian käsittelyyn.

2. Tarkemmat säännökset

Ehdotuksen mukaan tarkemmat säännökset ja määräykset ehdotuksessa tarkoitettua viimeisestä eläkelaitoksesta annettaisiin valtioneuvoston asetuksilla.

TEA:een lisättäisiin säännökset, joiden mukaan viimeinen eläkelaitos käsittelee vanhuus-, työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkehakemuksen myös muiden työeläkelakien, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön alaisten vapaakirjojen osalta asiaa koskevissa säännöksissä ja määräyksissä olevien rajoitusten mukaisesti.

Yksityisen sektorin sisäinen ratkaisujärjestys määräytyisi rinnakkaisen työskentelyn tilanteissa samoin kuin nykyisin.

Jos syntyy epäselvyyttä siitä, tuleeko säännös viimeisestä eläkelaitoksesta sovellettavaksi, eläketurvakeskuksella olisi oikeus päättää asiasta.

Viimeinen eläkelaitos voisi tietyissä tilan-

teissa siirtää eläkehakemuksen ja eläkelaitoksen muut kuin eläkepäättökseen antamiseen liittyvät tehtävät toiselle eläkelaitokselle ja sopia, että tämä eläkelaitos toimii näissä tehtävissä viimeisenä eläkelaitoksena. Tämä voisi tulla kysymykseen esimerkiksi silloin, kun eri eläkelaitokset maksavat samalle henkilölle eläkettä.

TEL:n säännöksiin viitataan LEL:ssä, TaEL:ssä, YEL:ssä ja MYEL:ssä ja näiden viittaussäännösten kautta TEA:n säännökset koskevat myös näiden lakien mukaisten eläkehakemusten ratkaisemista. Lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkeasetuksessa (184/1962), taitelijoiden ja eräiden erityisryhmiin kuuluvien työntekijäin eläkeasetuksessa (870/1985), yrittäjien eläkeasetuksessa (668/1969) ja maatalousyrittäjien eläkeasetuksessa (667/1969) olevat säännökset viimeisen laitoksen periaatteesta voitaisiin kumota. Myös merimieseläkeasetusta (654/1991) muutettaisiin siten, että työntekijäin eläkeasetukseen tehtävät muutokset viimeisestä eläkelaitoksesta koskisivat myös Merimieseläkekassaa.

Eräiden eläkkeiden myöntämisestä ja maksamisesta annettuun asetukseen (415/1971) sekä kunnallista eläkejärjestelmää koskevaan valtioneuvoston asetukseen lisättäisiin työntekijäin eläkeasetukseen tehtäviä lisäyksiä vastaavat säännökset valtion ja kunnan osalta.

3. Voimaantulo

Viimeisen laitoksen periaatteen toteuttaminen edellyttäisi muutosten tekemistä eläkelaitosten automaattisiin tietojenkäsittelyjärjestelmiin ja eläketurvakeskuksen ilmoitusliikenteeseen. Järjestelyn käyttöönoton edellyttämien teknisten valmiuksien saavuttamiseksi olisi varattava riittävästi aikaa. Tämän vuoksi ehdotetaan, että tässä esityksessä muutettaviksi ehdotetut lait tulisivat voimaan 1 päivänä tammikuuta 2004. Ennen lakien voimaantuloa voitaisiin ryhtyä niiden täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin. Lait koskisivat niitä eläkkeitä, joita koskeva eläkehakemus tulee vireille lakien tultua voimaan.

Lakeja ei kuitenkaan sovellettaisi sellaisiin tilanteisiin, joissa eläkkeenhakija on saanut

ennen 1 päivää tammikuuta 2004 myönnettyä ja lakien voimaan tullessa maksussa olevaa omaan työhön tai yrittäjätoimintaan perustuvaa viimeisen eläkelaitoksen periaatteen piiriin kuuluvien eläkejärjestelmien mukaista eläkettä. Siten esimerkiksi, jos työttömyyseläke tai yksilöllinen varhaiseläke on työtulojen takia keskeytetty taikka työkyvyttömyyseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi, niin viimeisen laitoksen periaatetta ei sovellettaisi. Sen sijaan, jos henkilö on saanut määräaikaista työkyvyttömyyseläkettä kuntoutustukena ja hän on tämän jälkeen työkykyinen, uusi kuntoutustukihakemus kuuluisi nyt ehdotetun viimeistä eläkelaitosta koskevan järjestelyn piiriin.

4. Sääntämisyjärjestys

Hallituksen esitys on eläketekninen. Siinä ei puututa kenenkään maksussa olevaan eläkkeeseen. Esityksellä ei myöskään pienennetä kenenkään tulevaa eläkettä. Esityksellä ei myöskään heikennetä vakuutetun oikeutta hakea muutosta eläkelaitoksen tai muutoksenhakuelimen päätökseen. Esityksen lakiehdotukset voidaan käsitellä perustuslain 72 §:ssä säädettyssä järjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

työntekijäin eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 8 päivänä heinäkuuta 1961 annetun työntekijäin eläkelain (395/1961) 4 §:n 3 momentti, 4 b §:n 4 momentti ja 10 b §,

sellaisina kuin ne ovat, 4 §:n 3 momentti laissa 1482/1995, 4 b §:n 4 momentti laissa 100/1990 ja 10 b § laissa 1347/1990, sekä

lisätään 4 e §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 559/1993 ja 1263/1999 sekä mainitussa laissa 1482/1995, uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy viimeksi mainitulla lailla kumotun 3 momentin tilalle uudeksi 3 momentiksi, lakiin uusi 10 b §, jolloin muutettu 10 b § siirtyy 10 d §:ksi, sekä uusi 12 d §, 17 b §:ään, sellaisena kuin se on laissa 949/1992, uusi 4 momentti, 19 b §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1331/1999, uusi 8 momentti, 19 d §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 938/1984 ja 835/1996 sekä mainitussa laissa 1482/1995, uusi 5 momentti, jolloin nykyinen 5 momentti siirtyy 6 momentiksi, 21 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 878/1994 ja mainituissa laeissa 1263 ja 1331/1999, uusi 5 momentti, 21 a §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 878/1994, uusi 5—8 momentti, 21 b §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 878/1994 ja laissa 283/1999, kumotun 3 momentin tilalle uusi 3 momentti seuraavasti:

4 §

Oikeus saada työkyvyttömyyseläkettä on työntekijällä, jonka työkyvyn voidaan sairauden, vian tai vamman johdosta arvioida, kun otetaan huomioon myös jo kulunut aika, olevan yhdenjaksoisesti ainakin vuoden ajan alentunut vähintään kahdella viidenneksellä. Työkyvyn alentumista arvioitaessa otetaan huomioon työntekijän jäljellä oleva kyky hankkia itselleen ansiotuloja saatavissa olevalla sellaisella työllä, jonka suorittamista voidaan häneltä kohtuudella edellyttää silmällä pitäen hänen koulutustaan, aikaisempaa toimintaansa, ikäänsä ja asumisolosuhteitaan sekä näihin verrattavia muita seikkoja. Työkyvyn vaihdellessa otetaan huomi-

oon vuotuinen ansio. Niin ikään työntekijällä on oikeus saada työkyvyttömyyseläkettä, jos hänelle tämän lain alaisen työsuhteen päätyttyä on myönnetty myöhempään virka- tai työsuhteeseen perustuva eläke valtion eläkelain (280/1966) 9 §:n tai kunnallisen eläkelaitoksen eläkesäännön vastaavan määräyksen nojalla, jollei 10 d §:n 5 momentista muuta johdu.

4 b §

Leskelle, jonka oikeus eläkkeen saamiseen 2 momentin mukaan lakkaa, maksetaan kertasuorituksena määrä, joka on yhtä suuri kuin hänen leskeneläkkeensä kolmen vuoden ajal-

ta olisi ollut. Kertasuorituksen perusteena käytetään viimeksi maksettua kuukausieläkettä tai, jos eläkelaitos toimii 10 d §:n 2 momentin mukaisena viimeisenä eläkelaitoksena, sen maksamaa eläkkeiden yhteismäärää kuukaudessa. Jos lakkautettua leskeneläkettä aletaan 2 momentin nojalla maksaa uudelleen, eläkkeestä vähennetään maksetun kertasuorituksen määrä siten, että kulloinkin maksettavan eläkkeen määrästä vähennetään kolmannes enintään yhdeksän vuoden ajan. Saman edunjättäjän jälkeen kertasuoritus maksetaan vain kerran.

4 e §

Työntekijällä on oikeus saada yksilöllistä varhaiseläkettä myös silloin, kun hänelle tämän lain alaisen työsuhteen päätyttyä on myönnetty myöhempään virka- tai työsuhteeseen perustuva eläke valtion eläkelain 9 c §:n tai kunnallisen eläkelaitoksen eläkesäännön vastaavan määräyksen nojalla, jollei 10 d §:n 5 momentista muuta johdu.

10 b §

Eläkettä on haettava sitä varten vahvistetulla lomakkeella. Hakemukseen on liitettävä eläkelaitoksen määräämä selvitys.

Työkyvyttömyyseläkkeen hakija tai saaja on velvollinen eläkelaitoksen määräyksestä käymään työkyvyttömyyden selvittämistä varten eläkelaitoksen nimeämän lääkärin tutkittavana. Eläkelaitoksen on tällöin korvattava tutkimuksesta aiheutuvat kustannukset. Jos hakija ilman hyväksyttävää syytä kieltäytyy tutkimuksesta, hakemuksen käsittely voidaan määrätä raukeamaan.

Eläkehakemus katsotaan tehdyksi sinä päivänä, jona se on saapunut 8 §:n 4 momentin 1—13 kohdassa mainitussa laissa tarkoitetulle eläkelaitokselle tai eläketurvakeskuskulle taikka eläkelaitoksen tai eläketurvakeskuksen sitä varten valtuuttamalle asiamiehelle. Jollei hakija kehotuksen saatuaan eläkelaitoksen määräämässä kohtuullisessa ajassa toimita sille hakemuksen ratkaisemiseksi tarvittavaa lisäselvitystä tai jos hakemuksen käsittely on 2 momentin mukaisesti määrätty

raukeamaan, hakemus katsotaan tehdyksi kuitenkin vasta silloin, kun eläkelaitokseen on saapunut hakemuksen ratkaisemiseksi tarvittava selvitys.

Tarkempia säännöksiä eläkkeen hakemisesta annetaan valtioneuvoston asetuksella.

10 d §

Eläkelaitos, jossa työntekijän 8 §:n 4 momentin 1, 2 tai 10—13 kohdassa mainitun lain (*yksityisten alojen eläkelait*) mukainen vähimmäisehdot täyttävä eläketurva oli järjestetty eläketapahtumahetkellä tai viimeksi ennen eläketapahtumaa, käsittelee ja ratkaisee eläkehakemuksen, joka koskee edellä tarkoitetun lain mukaista vähimmäisehdot täyttävää eläketurvaa. Tämä eläkelaitos (*yksityisten alojen eläkelaitos*) hoitaa myös kyseisten lakien mukaisen eläkkeen maksamisen ja eläkkeeseen liittyvät eläkelaitoksen muut tehtävät, jollei 3 momentissa tarkoitetun viimeisen eläkelaitoksen tehtävistä muuta seuraa.

Jos työntekijä on ollut sekä yksityisten alojen eläkelain että 8 §:n 4 momentin 3 tai 4 kohdassa mainitun lain (*julkisten alojen eläkelait*) mukaisen eläketurvan piirissä ja jos hänellä eläketapahtumahetkellä tai viimeksi ennen eläketapahtumaa oli järjestettynä vähimmäisehdot täyttävä eläketurva yksityisten alojen eläkelaitoksessa, tämä eläkelaitos (*viimeinen eläkelaitos*):

1) antaa omasta 1 momentin mukaisesta päätöksestään sekä julkisten alojen eläkelakien mukaisesta eläketurvasta ja vastaavasta perhe-eläketurvasta huolehtivien kunnallisen eläkelaitoksen ja valtiokonttorin (*julkisten alojen eläkelaitos*) päätöksistä päätösyhdistelmän; ja

2) hoitaa päätösyhdistelmän mukaisten eläkkeiden maksamisen ja eläkkeisiin liittyvät eläkelaitoksen muut tehtävät.

Jos työntekijän eläketurva oli eläketapahtumahetkellä tai viimeksi ennen eläketapahtumaa järjestetty julkisten alojen eläkelaitoksessa, se hoitaa viimeisenä eläkelaitoksena 2 momentissa tarkoitetut tehtävät myös yksityisten alojen eläkelakien mukaisen eläketurvan osalta.

Jos kuitenkin eläkkeen määrää laskettaessa tuleva aika tai sitä vastaava ansio otetaan

huomioon muun kuin työntekijän viimeisen työ- tai virkasuhteen taikka yrittäjätoiminnan perusteella, viimeinen eläkelaitos on sen estämättä, mitä 1—3 momentissa säädetään, se eläkelaitos, missä tulevaa aikaa koskeva tai sitä vastaava eläketurva on järjestetty.

Jos julkisten alojen eläkelaitos viimeisenä eläkelaitoksena ratkaisee työntekijän oikeuden työkyvyttömyyseläkkeeseen valtion eläkelain 9 §:n 1 momentin a tai b kohdan tai 9 c §:n nojalla taikka kunnallisen eläkelaitoksen eläkesäännön vastaavien määräysten nojalla ja jos yksityisten alojen eläkelaitoksen eläkkeen määrä kuukaudessa ylittää 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetun rahamäärän kolminkertaisena, tämän julkisten alojen eläkelaitoksen on ennen päätöstään pyydettävä yksityisten alojen eläkelaitoksen arvio työntekijän työkyvystä. Jos yksityisten alojen eläkelaitos ja viimeinen eläkelaitos ovat tällöin työntekijän työkyvyn arvioinnista eri mieltä, ei sovelleta, mitä säädetään 4 §:n 3 momentin viimeisessä virkkeessä oikeudesta työkyvyttömyyseläkkeeseen, 4 e §:n 2 momentissa oikeudesta yksilölliseen varhaiseläkkeeseen ja edellä 3 momentissa viimeisestä eläkelaitoksesta.

Vanhuus-, työkyvyttömyys- tai työttömyyseläkettä taikka sukupolvenvaihdoseläkettä, huopumiskorvausta tai huopumistukea maksavaa eläkelaitosta pidetään viimeisenä eläkelaitoksena silloinkin kun eläkkeensaajalle myönnetään uusi eläke. Jos eläkkeensaaja kuitenkin hakee työkyvyttömyyseläkettä, jonka määrää laskettaessa on tai olisi otettava huomioon tuleva aika tai sitä vastaava ansio, työkyvyttömyyseläkkeeseen ei sovelleta, mitä 2—5 momentissa säädetään viimeisestä eläkelaitoksesta.

Jos eläkkeen määrää laskettaessa on tai olisi otettava huomioon tuleva aika tai sitä vastaava ansio sekä yksityisten alojen että julkisten alojen eläkelakien mukaisissa eläkkeissä, ei sovelleta, mitä 2—5 momentissa säädetään viimeisestä eläkelaitoksesta, elleivät eläkelaitokset toisin sovi.

Tässä pykälässä säädetystä toimivaltaisesta eläkelaitoksesta ja sen tehtävistä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Jos syntyy epäselvyyttä siitä, mikä eläkelaitos on tämän pykälän ja sen nojalla annettun valtioneuvoston asetuksen mukaan toi-

mivaltainen käsittelemään eläkehakemuksen, asian ratkaisee eläkelaitoksen pyynnöstä eläketurvakeskus. Eläketurvakeskuksen tässä asiassa antamaan päätökseen ei saa hakea erikseen muutosta.

12 d §

Jos eläkelaitos on 10 d §:n 2 momentissa tarkoitettuna viimeisenä eläkelaitoksena toimiessaan maksanut 8 §:n 4 momentin 3 tai 4 kohdassa mainitun lain tai vastaavan perhe-eläketurvan mukaista eläkettä, eläketurvakeskus perii ja hyvittää eläkelaitokselle nämä eläkekustannukset korkoineen viimeistään maksuvuotta seuraavan kalenterivuoden aikana. Tätä varten voidaan periä myös ennakkoa. Eläkekustannukset peritään ja hyvitetään siten kuin eläketurvakeskus ja julkisten alojen eläkelaitokset asiasta erikseen tarkemmin sopivat.

Jos 10 d §:n 3 momentissa tarkoitettu julkisten alojen eläkelaitos on viimeisenä eläkelaitoksena toimiessaan maksanut 8 §:n 4 momentin 1, 2 tai 10—13 kohdassa mainitun lain mukaista eläkettä, nämä eläkekustannukset korkoineen korvataan sille siten kuin 1 momentissa säädetään.

17 b §

Mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, sovelletaan myös silloin, kun eläkelaitos on yksityisten alojen eläkelaitoksena tai 10 d §:n 2 momentissa tarkoitettuna viimeisenä eläkelaitoksena toimiessaan maksanut yksityisten alojen eläkelakien mukaisia etuuksia aiheettomasti. Siltä osin kuin viimeinen eläkelaitos on maksanut aiheettomasti julkisten alojen eläkelakien mukaista etuutta, takaisinperinnästä päättää asianomainen julkisten alojen eläkelaitos siten kuin sitä koskevassa laissa säädetään. Viimeinen eläkelaitos antaa kuitenkin takaisinperittävistä etuuksista päätösyhdistelmän ja perii takaisinperittävän määrän. Jos viimeinen eläkelaitos perii takaisinperittävän määrän 3 momentin mukaisesti kuittaamalla, siinä tarkoitettuna eläke-eränä pidetään viimeisen eläkelaitoksen maksettavana olevien eläke-erien yhteismäärää.

19 b §

Mitä 5—7 momentissa säädetään eläkkeen kertasuorituksesta, sovelletaan 10 d §:n 2 momentissa tarkoitettuun viimeisen eläkelaitoksen päätösyhdistelmään sisältyvien eläkkeiden yhteismäärään kuukaudessa.

19 d §

Mitä 1—4 momentissa säädetään, sovelletaan myös niihin etuuksiin, jotka eläkelaitos 10 d §:n 2 momentin nojalla viimeisenä eläkelaitoksena maksaa.

21 §

Yksityisten alojen eläkelaitoksen viimeisenä eläkelaitoksena antamaan päätösyhdistelmään haetaan muutosta ja valitusasia käsitellään siten kuin 1—4 momentissa ja 21 a §:n 5—8 momentissa säädetään. Kunnallisen eläkelaitoksen tai valtiokonttorin viimeisenä eläkelaitoksena antamaan päätösyhdistelmään haetaan muutosta ja valitusasia käsitellään siten kuin 10 d §:n 2 momentissa tarkoitetuissa julkisten alojen eläkelaitoksissa säädetään.

21 a §

Yksityisten alojen eläkelaitoksen viimeisenä eläkelaitoksena antamaa päätösyhdistelmää koskeva valituskirjelmä on toimitettava tälle eläkelaitokselle 21 §:n 1 momentissa säädetyssä määräajassa. Sen on pyydetävä valituksesta lausunto julkisten alojen eläkelaitoksilta siltä osin kuin valitus koskee näiden hoitamaa eläketurvaa. Lausuntoa ei kuitenkaan pyydetä, jos päätösyhdistelmästä tehty valitus koskee yksinomaan työkyvyn arviointia.

Jos kaikki ne eläkelaitokset, joiden päätöksiä valitus koskee, hyväksyvät muutoksenhakijan vaatimukset omaa päätöstään koskevalta osin, yksityisten alojen eläkelaitos antaa viimeisenä eläkelaitoksena uuden oikaistun päätösyhdistelmän. Näin oikaistuun päätösyhdistelmään saa hakea muutosta siten kuin tässä laissa säädetään. Jos jokin edellä tarkoitetuista eläkelaitoksista ei oikaise päätös-

tään muutoksenhakijan vaatimalla tavalla, viimeisen eläkelaitoksen on 30 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä toimitettava valituskirjelmä ja sen johdosta annetut lausunnot 3 momentissa tarkoitettulle muutoksenhakuelimelle. Tällöin päätösyhdistelmää koskeva valitusasia käsitellään muutenkin siten kuin 3 ja 4 momentissa säädetään.

Jos päätösyhdistelmästä tehty valitus koskee yksinomaan työkyvyn arviointia ja jos yksityisten alojen eläkelaitos viimeisenä eläkelaitoksena hyväksyy sille toimitetussa valituksessa esitetyt vaatimukset, sen on annettava asiasta uusi, oikaistu päätösyhdistelmä. Jos se ei oikaise päätösyhdistelmää, menettellään siten kuin 3 ja 4 momentissa säädetään.

Kun päätösyhdistelmää koskeva valitusasia käsitellään eläkelautakunnassa tai vakuutus-oikeudessa tai kun on kysymys yksityisten alojen eläkelakien mukaisen lainvoimaisen päätösyhdistelmän poistamisesta tai oikaisemisesta vakuutetun eduksi taikka kun päätösyhdistelmässä on 21 e §:ssä tarkoitettu virhe, sovelletaan tämän lain säännöksiä, jollei vakuutus-oikeudesta annetussa laissa (14/1958) toisin säädetä.

21 b §

Mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, koskee myös yksityisten alojen eläkelaitoksen viimeisenä eläkelaitoksena antamaa päätösyhdistelmää.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2004.

Tätä lakia sovelletaan eläkehakemuksiin, jotka tulevat vireille lain tultua voimaan. Lakia ei kuitenkaan sovelleta silloin, kun eläkkeenhakija saa ennen lain voimaantuloa myönnettyä ja lain voimaan tullessa mak-sussa olevaa omaan työ- tai virkasuhteeseen taikka yrittäjätoimintaan perustuvaa työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentin 1—4 tai 10—13 kohdassa mainitun lain mukaista eläkettä siihen saakka, kun eläkettä maksetaan yhdenjaksoisesti tai keskeytettyä eläkettä ryhdytään maksamaan uudelleen.

Tällä lailla kumotaan 23 päivänä helmikuuta 1962 annetun työntekijäin eläkeasetuksen

(183/1962) 11, 12 ja 12 a—12 d § niihin myöhemmin tehtyine muutoksineen. Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä

lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

2.

Laki

lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 9 päivänä helmikuuta 1962 annetun lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain (134/1962) 2 a §, sellaisena kuin se on laissa 1348/1990, sekä *muutetaan* 13 a §, sellaisena kuin se on laissa 1332/1999, seuraavasti:

13 a §

Jollei tästä laista muuta johdu, on soveltuvin osin lisäksi voimassa, mitä työntekijäin eläkelain 1 §:n 6 ja 7 momentissa, 3 §:n 2 momentissa, 3 a §:ssä, 4 §:n 1 ja 5 momentissa, 4 a §:n 2—6 momentissa, 4 b—4 d, 4 f—4 h ja 4 j—4 n §:ssä, 5 §:n 4 ja 6 momentissa, 5 c, 7 f—7 h, 8, 8 a—8 g, 9, 9 a, 10, 10 a—10 d ja 12 §:ssä, 12 a §:n 4 ja 5 momentissa, 12 d, 13 a ja 13 b §:ssä, 15 §:n 2 momentissa sekä 15 a, 15 b, 16, 17, 17 a, 17 b, 18, 19 b—19 d, 20, 21, 21 a—21 e, 22 ja 23 §:ssä säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 2004.

Tätä lakia sovelletaan eläkehakemuksiin, jotka tulevat vireille lain tultua voimaan. Lakia ei kuitenkaan sovelleta silloin, kun eläkehakija saa ennen lain voimaantuloa myönnettyä ja lain voimaan tullessa maksussa olevaa omaan työ- tai virkasuhteeseen taikka yrittäjätoimintaan perustuvaa työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentin 1—4 tai 10—13 kohdassa mainitun lain mukaista eläkettä siihen saakka, kun eläkettä maksetaan yhdenjaksoisesti tai keskeytettyä eläkettä ryhdytään maksamaan uudelleen.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

3.

Laki**maatalousyrittäjien eläkelain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 14 päivänä heinäkuuta 1969 annetun maatalousyrittäjien eläkelain (467/1969) 16 a §, sellaisena kuin se on laissa 1349/1990, sekä
muutetaan 19 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 655/2000, seuraavasti:

19 §

Jollei tästä laista muuta johdu, on soveltuvin osin lisäksi voimassa, mitä työntekijäin eläkelain 2 §:n 2 momentissa, 3 a, 4, 4 a—4 h ja 4 j—4 n §:ssä, 5 §:n 1 momentissa, 2 momentin 1 kohdassa sekä 3, 4 ja 6 momentissa, 5 a—5 c, 7 g, 7 h, 8, 8 a—8 g, 9, 9 a ja 10 b—10 d §:ssä, 11 §:n 2 ja 11 momentissa, 12 §:n 1 momentin 5 kohdassa sekä 12 d, 14, 16, 17, 17 a, 17 b, 18, 19, 19 b—19 e, 20, 21, 21 a—21 e ja 22 §:ssä säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-
kuuta 2004.

Tätä lakia sovelletaan eläkehakemuksiin, jotka tulevat vireille lain tultua voimaan. Lakia ei kuitenkaan sovelleta silloin, kun eläkehakija saa ennen lain voimaantuloa myönnettyä ja lain voimaan tullessa maksussa olevaa omaan työ- tai virkasuhteeseen taikka yrittäjätoimintaan perustuvaa työntekijän eläkelain 8 §:n 4 momentin 1—4 tai 10—13 kohdassa mainitun lain mukaista eläkettä siihen saakka, kun eläkettä maksetaan yhdenjaksoisesti tai keskeytettyä eläkettä ryhdytään maksamaan uudelleen.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

4.

Laki**yrittäjien eläkelain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 14 päivänä heinäkuuta 1969 annetun yrittäjien eläkelain (468/1969) 2 a §, sellaisena kuin se on laissa 1350/1990, sekä
muutetaan 17 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 656/2000, seuraavasti:

17 §

Jollei tästä laista muuta johdu, on soveltuvin osin lisäksi voimassa, mitä työntekijäin eläkelain 2 §:n 2 momentissa, 3 §:n 1 ja 2 momentissa, 3 a, 4, 4 a—4 h ja 4 j—4 n §:ssä, 5 §:n 1 momentissa, 2 momentin 1 kohdassa sekä 3, 4 ja 6 momentissa, 5 a—5 c, 7 g, 7 h, 8, 8 a—8 g, 9, 9 a, 10 ja 10 b—10 d §:ssä, 11 §:n 2 ja 11 momentissa, 12 §:n 1 momentin 5 kohdassa ja 4 momentissa sekä 12 d, 14, 16, 17, 17 a, 17 b, 18, 19, 19 b—19 e, 20, 21, 21 a—21 e ja 22 §:ssä säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-

kuuta 2004.

Tätä lakia sovelletaan eläkehakemuksiin, jotka tulevat vireille lain tultua voimaan. Lakia ei kuitenkaan sovelleta silloin, kun eläkekehakija saa ennen lain voimaantuloa myönnettyä ja lain voimaan tullessa maksussa olevaa omaan työ- tai virkasuhteeseen taikka yrittäjätoimintaan perustuvaa työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentin 1—4 tai 10—13 kohdassa mainitun lain mukaista eläkettä siihen saakka, kun eläkettä maksetaan yhdenjaksoisesti tai keskeytettyä eläkettä ryhdytään maksamaan uudelleen.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

5.

Laki

merimieseläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 26 päivänä tammikuuta 1956 annetun merimieseläkelain (72/1956) 2 §, 17 §:n 2 momentti, 26 §, 28 §:n 1, 2 ja 4 momentti, 28 a §:n 3 momentti ja 28 b §:n 5 momentti,

sellaisina kuin ne ovat, 2 § osaksi laissa 1346/1990, 17 §:n 2 momentti laissa 1038/1986, 26 § osaksi laissa 476/1981, 28 §:n 1 momentti laissa 739/1966, 2 momentti laissa 768/1970 ja 4 momentti laissa 1745/1995, 28 a §:n 3 momentti laissa 102/1990 ja 28 b §:n 5 momentti laissa 1333/1999, sekä

lisätään lakiin uusi 3 c ja 27 b §, 33 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 951/1992, uusi 4 momentti, 59 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 880/1994 ja mainitussa laissa 1333/1999, uusi 5 momentti, 59 a §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 880/1994, uusi 5—8 momentti, 60 a §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 880/1994 ja laissa 285/1999, siitä viimeksi mainitulla lailla kumotun 3 momentin tilalle uusi 3 momentti, ja 63 a §:ään, sellaisena kuin se on laissa 939/1984 ja 836/1996 sekä mainitussa laissa 1745/1995, uusi 5 momentti, jolloin nykyinen 5 momentti siirtyy 6 momentiksi, seuraavasti:

2 §

Tämän lain mukaisen vakuustoitominnan harjoittaminen kuuluu merimieseläkekassalle, jonka kotipaikka on Helsinki.

Eläkelaitos, jossa työntekijän työntekijäin eläkelain (395/61) 8 §:n 4 momentin 1, 2 tai 10—13 kohdassa mainitun lain (*yksityisten alojen eläkelait*) mukainen vähimmäisehdot täyttävä eläketurva oli järjestetty eläketapahtumahetkellä tai viimeksi ennen eläketapahtumaa, käsittelee ja ratkaisee eläkehakemuksen, joka koskee edellä tarkoitetun lain mukaista vähimmäisehdot täyttävää eläketurvaa. Tämä eläkelaitos (*yksityisten alojen eläkelaitos*) hoitaa myös kyseisten lakien mukaisen eläkkeen maksamisen ja eläkkeeseen liittyvät eläkelaitoksen muut tehtävät, jollei 4 momentissa tarkoitetun viimeisen eläkelaitoksen tehtävistä muuta seuraa.

Jos työntekijä on ollut sekä yksityisten alojen eläkelain että työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentin 3 tai 4 kohdassa mainitun lain (*julkisten alojen eläkelait*) mukaisen eläketurvan piirissä ja jos hänellä eläketapahtumahetkellä tai viimeksi ennen eläketapahtumaa oli järjestettynä vähimmäisehdot täyttävä eläketurva yksityisten alojen eläkelaitoksessa, tämä eläkelaitos (*viimeinen eläkelaitos*):

1) antaa omasta 2 momentin mukaisesta päätöksestään sekä julkisten alojen eläkelakien mukaisesta eläketurvasta ja vastaavasta perhe-eläketurvasta huolehtivien kunnallisen eläkelaitoksen ja valtiokonttorin (*julkisten alojen eläkelaitos*) päätöksistä päätösyhdistelmän; ja

2) hoitaa päätösyhdistelmän mukaisten eläkkeiden maksamisen ja eläkkeisiin liittyvät eläkelaitoksen muut tehtävät.

Jos työntekijän eläketurva oli eläketapahtumahetkellä tai viimeksi ennen eläketapahtumaa järjestetty julkisten alojen eläkelaitoksessa, se hoitaa viimeisenä eläkelaitoksena 3 momentissa tarkoitetut tehtävät myös yksityisten alojen eläkelakien mukaisen eläketurvan osalta.

Jos kuitenkin eläkkeen määrää laskettaessa tuleva aika tai sitä vastaava ansio otetaan huomioon muun kuin työntekijän viimeisen työ- tai virkasuhteen taikka yrittäjätoiminnan perusteella, viimeinen eläkelaitos on sen es-

tämättä, mitä 2—4 momentissa säädetään, se eläkelaitos, missä tulevaa aikaa koskeva tai sitä vastaava eläketurva on järjestetty.

Jos julkisten alojen eläkelaitos viimeisenä eläkelaitoksena ratkaisee työntekijän oikeuden työkyvyttömyyseläkkeeseen valtion eläkelain 9 §:n 1 momentin a tai b kohdan tai 9 c §:n nojalla taikka kunnallisen eläkelaitoksen eläkesäännön vastaavien määräysten nojalla ja jos yksityisten alojen eläkelaitoksen eläkkeen määrä kuukaudessa ylittää työntekijäin eläkelain 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetun rahamäärän kolminkertaisena, tämän julkisten alojen eläkelaitoksen on ennen päätöstään pyydettävä yksityisten alojen eläkelaitoksen arvio työntekijän työkyvystä. Jos yksityisten alojen eläkelaitos ja viimeinen eläkelaitos ovat tällöin työntekijän työkyvyn arvioinnista eri mieltä, ei sovelleta, mitä säädetään 17 §:n 2 momentissa oikeudesta työkyvyttömyyseläkkeeseen ja yksilölliseen varhaiseläkkeeseen ja edellä 4 momentissa viimeisestä eläkelaitoksesta.

Vanhuus-, työkyvyttömyys- tai työttömyyseläkettä taikka sukupolvenvaihdoseläkettä, luopumiskorvausta tai luopumistukea maksavaa eläkelaitosta pidetään viimeisenä eläkelaitoksena, vaikka eläkkeensaajalle myönnetään uusi eläke. Jos eläkkeensaaja kuitenkin hakee työkyvyttömyyseläkettä, jonka määrää laskettaessa on tai olisi otettava huomioon tuleva aika tai sitä vastaava ansio, työkyvyttömyyseläkkeeseen ei sovelleta, mitä 3—6 momentissa säädetään viimeisestä eläkelaitoksesta.

Jos eläkkeen määrää laskettaessa on tai olisi otettava huomioon tuleva aika tai sitä vastaava ansio sekä yksityisten alojen että julkisten alojen eläkelakien mukaisissa eläkkeissä, ei sovelleta, mitä 3—6 momentissa säädetään viimeisestä laitoksesta, elleivät eläkelaitokset toisin sovi.

Tässä pykälässä säädetystä toimivaltaisesta eläkelaitoksesta ja sen tehtävistä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Jos syntyy epäselvyyttä siitä, mikä eläkelaitos on tämän pykälän ja sen nojalla annetun valtioneuvoston asetuksen mukaan toimivaltainen käsittelemään eläkehakemuksen, asian ratkaisee eläkelaitoksen pyynnöstä eläketurvakeskus. Eläketurvakeskuksen tässä

asiassa antamaan päätökseen ei saa hakea erikseen muutosta.

3 c §

Jos eläkekassa on 2 §:n 3 momentissa tarkoitettuna viimeisenä eläkelaitoksena toimiessaan maksanut työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentin 3 tai 4 kohdassa mainitun lain tai vastaavan perhe-eläketurvan mukaista eläkettä, eläketurvakeskus perii ja hyvittää eläkekassalle nämä eläkekustannukset korkoineen viimeistään maksuvuotta seuraavan kalenterivuoden aikana. Tätä varten voidaan periä myös ennakkoa. Eläkekustannukset peritään ja hyvitetään siten kuin eläketurvakeskus ja julkisten alojen eläkelaitokset asiasta erikseen tarkemmin sopivat.

Jos 2 §:n 4 momentissa tarkoitettu julkisten alojen eläkelaitos on viimeisenä eläkelaitoksena toimiessaan maksanut työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentin 1, 2 tai 10—13 kohdassa mainitun lain mukaista eläkettä, nämä eläkekustannukset korkoineen korvataan sille siten kuin 1 momentissa säädetään.

17 §

Työntekijällä on oikeus saada työkyvyttömyyseläkettä tai yksilöllistä varhaiseläkettä myös silloin, kun hänelle tämän lain alaisen työsuhteen päätyttyä on myönnetty myöhemmän virka- tai työsuhteeseen perustuva eläke valtion eläkelain (280/1966) 9 tai 9 c §:n taikka kunnallisen eläkelaitoksen eläkesäännön vastaavan määräyksen nojalla, jollei 2 §:n 6 momentista muuta johdu.

26 §

Eläkettä on haettava sitä varten vahvistetulla lomakkeella. Hakemukseen on liitettävä eläkekassan määräämä selvitys.

Työkyvyttömyyseläkkeen hakija tai saaja on velvollinen eläkekassan määräyksestä käymään työkyvyttömyyden selvittämistä varten eläkekassan nimeämän lääkärin tutkittavana. Eläkekassan on tällöin korvattava tutkimuksesta aiheutuvat kustannukset. Jos hakija ilman hyväksyttävää syytä kieltäytyy tutkimuksesta, hakemuksen käsittely voidaan

määrätä raukeamaan.

Eläkehakemus katsotaan tehdyksi sinä päivänä, jona se on saapunut työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentin 1—13 kohdassa mainitussa laissa tarkoitettulle eläkelaitokselle tai eläketurvakeskukselle taikka eläkelaitoksen tai eläketurvakeskuksen sitä varten valtuuttamalle asiamiehelle. Jollei hakija kehotuksen saatuaan eläkekassan määräämässä kohtuullisessa ajassa toimita sille hakemuksen ratkaisemiseksi tarvittavaa lisäselvitystä tai jos hakemuksen käsittely on 2 momentin mukaisesti määrätty raukeamaan, hakemus katsotaan tehdyksi kuitenkin vasta silloin, kun eläkekassaan on saapunut hakemuksen ratkaisemiseksi tarvittava selvitys.

Tarkempia säännöksiä eläkkeen hakemisesta annetaan valtioneuvoston asetuksella.

27 b §

Eläkkeensaajan kuollessa oikeus eläkkeen saamiseen lakkaa kuolinpäivää seuraavan kalenterikuukauden alusta. Jos työkyvyttömyyseläke lakkautetaan työkyvyn palautumisen vuoksi tai jos eläke muusta syytä lakkautetaan tai sitä vähennetään, sen maksaminen päättyy tai vähennettyä eläkettä suoritetaan lähinnä seuraavasta mahdollisesta eräpäivästä.

28 §

Työkyvyttömyyseläkettä suoritetaan, jollei jäljempänä tässä pykälässä toisin säädetä, sitä kuukautta lähinnä seuraavan kuukauden alusta, jonka aikana oikeus eläkkeen saamiseen on syntynyt, ei kuitenkaan takautuvasti pitemmältä ajalta kuin eläkkeen hakemista seuraavaa kuukautta edeltäneen vuoden ajalta.

Vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkettä ei suoriteta siltä ajalta, jolta työnantaja on velvollinen suorittamaan palkkaa.

Sen estämättä, mitä 3 momentissa säädetään, täyttää työkyvyttömyyseläkettä suoritetaan 1 momentin mukaisesti, jos eläkehakemus on tehty ennen kuin sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa on maksettu 3 momentissa mainituilta 150 ensimmäiseltä suorituspäivältä tai jos työkyvyttömyyseläke myönnetään 15 §:ssä tarkoitettuna yksilöllisenä varhaiseläkkeenä. Tällöin kuitenkin täyden

työkyvyttömyyseläkkeen suorittamisen edellytyksenä on, ettei eläkehakemuksen tekemistä seuraavan kalenterikuukauden loppuun mennessä tai, jos tänä aikana on haettu sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa, sen hakemista seuraavan kalenteri-kuukauden loppuun mennessä ole myönnetty vähintään kuukauden ajalta yhdenjaksoisesti maksettavaa päivärahaa, joka kohdistuu työkyvyttömyyden jälkeiseen aikaan tai, jos tähän aikaan kohdistuva päivärahahakemus on hylätty, sen hylkäämisen jälkeiseen aikaan. Jos päivärahan suorittaminen lakkaa ensisijaisuus-aikana sairausvakuutuslain 15 a §:n perusteella sen vuoksi, että työntekijälle myönnetty työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa tarkoitettun muun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön mukainen vanhuuseläke alkaa, työntekijälle suoritetaan täyttä työkyvyttömyyseläkettä sanotun eläkkeen alkamisesta lukien, kuitenkin aikaisintaan 1 momentissa säädetystä ajankohdasta.

28 a §

Leskelle, jonka oikeus eläkkeen saamiseen 1 momentin mukaan lakkaa, maksetaan kertasuorituksena määrä, joka on yhtä suuri kuin hänen leskeneläkkeensä kolmen vuoden ajalta olisi ollut. Kertasuorituksen perusteena käytetään viimeksi maksettua kuukausieläkettä tai, jos eläkekassa toimii 2 §:n 3 momentin mukaisena viimeisenä eläkelaitoksena, sen maksamaa eläkkeiden yhteismäärää kuukaudessa. Jos lakkautettua leskeneläkettä aletaan 1 momentin nojalla maksaa uudelleen, eläkkeestä vähennetään maksetun kertasuorituksen määrä siten, että kulloinkin maksettavan eläkkeen määrästä vähennetään kolmannes enintään yhdeksän vuoden ajan. Saman edunjättäjän jälkeen kertasuoritus maksetaan vain kerran.

28 b §

Eläkkeen kertasuorituksessa noudatetaan soveltuvin osin, mitä työntekijäin eläkelain 19 b §:n 5—8 momentissa säädetään.

33 §

Mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, sovelletaan myös silloin, kun eläkekassa on yksityisten alojen eläkelaitoksena tai 2 §:n 3 momentissa tarkoitettuna viimeisenä eläkelaitoksena toimiessaan maksanut yksityisten alojen eläkelakien mukaisia etuuksia aiheettomasti. Siltä osin kuin eläkekassa viimeisenä eläkelaitoksena on maksanut aiheettomasti julkisten alojen eläkelakien mukaista etuutta, takaisinperinnästä päättää asianomainen julkisten alojen eläkelaitos siten kuin sitä koskevassa laissa säädetään. Eläkekassa antaa kuitenkin viimeisenä eläkelaitoksena toimiessaan takaisinperittävistä etuuksista päätösyhdistelmän ja perii takaisinperittävän määrän. Jos eläkekassa viimeisenä eläkelaitoksena toimiessaan perii takaisinperittävän määrän 3 momentin mukaisesti kuittaamalla, siinä tarkoitettuna eläke-eränä pidetään eläkekassan viimeisenä eläkelaitoksena maksettavana olevien eläke-erien yhteismäärää.

59 §

Eläkekassan viimeisenä eläkelaitoksena antamaan päätösyhdistelmään haetaan muutosta ja valitusasia käsitellään siten kuin 1—4 momentissa ja 59 a §:n 5—8 momentissa säädetään. Kunnallisen eläkelaitoksen tai valtiokonttorin viimeisenä eläkelaitoksena antamaan päätösyhdistelmään haetaan muutosta ja valitusasia käsitellään siten kuin 2 §:n 3 momentissa tarkoitetuissa julkisten alojen eläkelaeissa säädetään.

59 a §

Eläkekassan viimeisenä eläkelaitoksena antamaa päätösyhdistelmää koskeva valituskirjelmä on toimitettava sille 59 §:n 1 momentissa säädettyssä määräajassa. Eläkekassan on pyydettävä valituksesta lausunto julkisten alojen eläkelaitoksilta siltä osin kuin valitus koskee näiden hoitamaa eläketurvaa. Lausuntoa ei kuitenkaan pyydetä, jos päätösyhdistelmästä tehty valitus koskee yksinomaan työkyvyn arviointia.

Jos kaikki ne eläkelaitokset, joiden päätök-

siä valitus koskee, hyväksyvät muutoksenhakijan vaatimukset omaa päätöstään koskevalta osin, eläkekassa antaa viimeisenä eläkelaitoksena uuden oikaistun päätösyhdistelmän. Näin oikaistuun päätösyhdistelmään saa hakea muutosta siten kuin tässä laissa säädetään. Jos jokin edellä tarkoitetuista eläkelaitoksista ei oikaise päätöstään muutoksenhakijan vaatimalla tavalla, eläkekassan on 30 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä toimitettava valituskirjelmä ja sen johdosta annetut lausunnot 3 momentissa tarkoitettulle muutoksenhakuelimelle. Tällöin päätösyhdistelmää koskeva valitusasia käsitellään muutenkin siten kuin 3 ja 4 momentissa säädetään.

Jos päätösyhdistelmästä tehty valitus koskee yksinomaan työkyvyn arviointia ja jos eläkekassa viimeisenä eläkelaitoksena hyväksyy sille toimitetussa valituksessa esitetyt vaatimukset, sen on annettava asiasta uusi, oikaistu päätösyhdistelmä. Jos se ei oikaise päätösyhdistelmää, menetellään siten kuin 3 ja 4 momentissa säädetään.

Kun päätösyhdistelmää koskeva valitusasia käsitellään eläkelautakunnassa tai vakuutus-oikeudessa tai kun on kysymys yksityisten alojen eläkelakien mukaisen lainvoimaisen päätösyhdistelmän poistamisesta tai oikaisemisesta vakuutetun eduksi taikka kun päätösyhdistelmässä on 61 a §:ssä tarkoitettu virhe, sovelletaan tämän lain säännöksiä, jollei vakuutus-oikeudesta annetussa laissa (14/1958) toisin säädetä.

60 a §

Mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, koskee myös eläkekassan viimeisenä eläkelaitoksena antamaa päätösyhdistelmää.

63 a §

Mitä 1—4 momentissa säädetään, sovelletaan myös niihin etuuksiin, jotka eläkekassa 2 §:n 3 momentin nojalla viimeisenä eläkelaitoksena maksaa.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 2004.

Tätä lakia sovelletaan eläkehakemuksiin, jotka tulevat vireille lain tultua voimaan. Lakia ei kuitenkaan sovelleta silloin, kun eläkkeenhakija saa ennen lain voimaantuloa myönnettyä ja lain voimaan tullessa maksussa olevaa omaan työ- tai virkasuhteeseen taikka yrittäjätoimintaan perustuvaa työntekijän eläkelain 8 §:n 4 momentin 1—4 tai 10—13 kohdassa mainitun lain mukaista eläkettä siihen saakka, kun eläkettä maksetaan yhdenjaksoisesti tai keskeytettyä eläkettä ryhdytään maksamaan uudelleen.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

6.

Laki

kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään 30 päivänä huhtikuuta 1964 annettuun kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelakiin (202/1964) uusi 1 a ja 6 d §, lain 8 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 941/1979, 250/1989, 1191/1994 ja 295/1999, siitä viimeksi mainitulla lailla kumotun 5 momentin tilalle uusi 5 momentti, 9 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1324/1994, uusi 5—8 momentti, 9 a §:ään, sellaisena kuin se on viimeksi mainitussa laissa, uusi 3 momentti ja 11 §:ään, sellaisena kuin on viimeksi mainitussa laissa, uusi 5 momentti, seuraavasti:

1 a §

Jos viranhaltija tai työntekijä taikka 1 §:n 7 momentissa tarkoitettu henkilö on ollut sekä tämän lain että valtion eläkelain (280/1966) tai työntekijäin eläkelain (395/1961) 8 §:n 4 momentin 1, 2 tai 10—13 kohdassa mainitun lain (*yksityisten alojen eläkelait*) mukaisen eläketurvan piirissä ja jos hän eläketapahtumahetkellä tai viimeksi ennen eläketapahtumaa oli tämän lain piiriin kuuluvassa palvelussuhteessa, kunnallinen eläkelaitos viimeisenä eläkelaitoksena:

1) antaa omasta päätöksestään sekä valtion eläkelain ja yksityisten alojen eläkelakien mukaisesta eläketurvasta ja vastaavasta perhe-eläketurvasta huolehtivien eläkelaitosten päätöksistä päätösyhdistelmän; ja

2) hoitaa päätösyhdistelmän mukaisten eläkkeiden maksamisen ja eläkkeisiin liittyvät eläkelaitoksen muut tehtävät.

Jos viranhaltijan tai työntekijän taikka 1 §:n 7 momentissa tarkoitettua henkilön eläketurva oli eläketapahtumahetkellä tai viimeksi ennen eläketapahtumaa järjestetty valtion eläkelain mukaisesta eläketurvasta huolehtivassa valtiokonttorissa tai yksityisten alojen eläkelakien mukaisesta eläketurvasta huolehtivassa eläkelaitoksessa, tämä eläkelaitos hoitaa viimeisenä eläkelaitoksena 1 momentissa tarkoitettua tehtävää myös tämän lain mukaisen eläketurvan osalta.

Jos kuitenkin eläkkeen määrää laskettaessa eläkkeeseen oikeuttavaksi ajaksi luettava eläketapahtuman ja eläkeiän täyttämisen välinen aika (*tuleva aika*) tai sitä vastaava ansio otetaan huomioon muun kuin viimeisen virka- tai työsuhteen taikka yrittäjätoiminnan perusteella, viimeinen eläkelaitos on sen esitettävä, mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, se eläkelaitos, missä tulevaa aikaa koskeva tai sitä vastaava eläketurva on järjestetty.

Jos kunnallinen eläkelaitos 1 momentissa tarkoitettuna viimeisenä eläkelaitoksena ratkaisee oikeuden työkyvyttömyyseläkkeeseen ja viranhaltija tai työntekijä taikka 1 §:n 7 momentissa tarkoitettu henkilö on eläkettä hakiessaan jatkuvassa virka- tai työsuhteessa taikka 1 §:n 7 momentissa tarkoitettua sopimussuhteessa jäsenyhteisöön tai jos kysymys on oikeudesta yksilölliseen varhaiseläk-

keeseen ja jos työntekijäin eläkelain 10 d §:n 1 momentissa tarkoitettua eläkelaitoksen (*yksityisten alojen eläkelaitos*) eläkkeen määrä kuukaudessa ylittää työntekijäin eläkelain 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua rahamäärän kolminkertaisena, kunnallisen eläkelaitoksen on ennen päätöstään pyydettävä yksityisten alojen eläkelaitoksen arvio eläkkeenhakijan työkyvystä. Jos kunnallinen eläkelaitos ja yksityisten alojen eläkelaitos ovat tällöin eläkkeenhakijan työkyvyn arvioinnista eri mieltä, ei sovelleta mitä 1 momentissa säädetään.

Vanhuus-, työkyvyttömyys- tai työttömyyseläkettä taikka sukupolvenvaihdoseläkettä, luopumiskorvausta tai luopumistukea maksavaa eläkelaitosta pidetään viimeisenä eläkelaitoksena silloinkin, kun eläkkeensaajalle myönnetään uusi eläke. Jos eläkkeensaaja kuitenkin hakee työkyvyttömyyseläkettä, jonka määrää laskettaessa on tai olisi otettava huomioon tuleva aika tai sitä vastaava ansio, työkyvyttömyyseläkkeeseen ei sovelleta, mitä 1—4 momentissa säädetään viimeisestä eläkelaitoksesta.

Jos eläkkeen määrää laskettaessa on tai olisi otettava huomioon tuleva aika tai sitä vastaava ansio sekä tämän lain että valtion eläkelain tai yksityisten alojen eläkelakien mukaisissa eläkkeissä, ei sovelleta, mitä 1—4 momentissa säädetään viimeisestä eläkelaitoksesta, elleivät eläkelaitokset toisin sovi.

Viimeisestä eläkelaitoksesta ja sen tehtävistä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Jos syntyy epäselvyyttä siitä, mikä eläkelaitos on tämän pykälän ja sen nojalla annetun valtioneuvoston asetuksen mukaan toimivaltainen käsittelemään eläkehakemuksen, asian ratkaisee eläkelaitoksen pyynnöstä eläketurvakeskus. Eläketurvakeskuksen tässä asiassa antamaan päätökseen ei saa hakea erikseen muutosta.

6 d §

Jos kunnallinen eläkelaitos on 1 a §:n 1 momentissa tarkoitettuna viimeisenä eläkelaitoksena toimiessaan maksanut yksityisten alojen eläkelakien tai valtion eläkelain taikka

valtion perhe-eläkelain (774/1968) mukaista eläkettä, se perii nämä eläkekustannukset korkoineen viimeistään maksuvuotta seuraavan kalenterivuoden aikana. Tätä varten voidaan periä myös ennakkoa. Eläkekustannukset peritään siten kuin eläketurvakeskus, valtiokonttori ja kunnallinen eläkelaitos asiasta erikseen tarkemmin sopivat.

Jos 1 a §:n 2 momentissa tarkoitettu eläkelaitos on viimeisenä eläkelaitoksena maksanut tämän lain mukaista eläkettä, nämä eläkekustannukset korkoineen korvataan sille siten kuin 1 momentissa säädetään.

8 §

Kunnallisen eläkelaitoksen 1 a §:n 1 momentissa tarkoitettuna viimeisenä eläkelaitoksena antamaan päätösyhdistelmään haetaan muutosta ja valitusasia käsitellään siten kuin tässä pykälässä ja 9 §:n 5—8 momentissa säädetään. Silloin, kun kunnallisen eläkelaitoksen päätös sisältyy muun eläkelaitoksen 1 a §:n 2 momentissa tarkoitettuna viimeisenä eläkelaitoksena antamaan päätösyhdistelmään, siihen haetaan muutosta ja valitusasia käsitellään siten kuin valtion eläkelaisissa tai yksityisten alojen eläkelaisissa säädetään. Tällöin valtiokonttorin tai yksityisten alojen eläkelaitoksen on siltä osin kuin valitus koskee tämän lain mukaista eläketurvaa pyydetävä valituksesta kunnallisen eläkelaitoksen lausunto. Lausuntoa ei pyydetä, jos valitus koskee yksinomaan työkyvyn arviointia.

9 §

Kunnallisen eläkelaitoksen 1 a §:n 1 momentissa tarkoitettuna viimeisenä eläkelaitoksena antamaa päätösyhdistelmää koskeva valituskirjelmä on toimitettava kunnalliselle eläkelaitokselle 8 §:n 3 momentissa säädettyssä määräajassa. Sen on pyydetävä valituksesta lausunto yksityisten alojen eläkelaitokselta tai valtiokonttorilta siltä osin kuin valitus koskee näiden hoitamaa eläketurvaa. Jos päätösyhdistelmästä tehty valitus koskee yksinomaan työkyvyn arviointia, lausunto pyydetään vain, jos kysymyksessä on 1 a §:n 4 momentissa tarkoitettu tilanne.

Jos kaikki ne eläkelaitokset, joiden päätöksiä valitus koskee, hyväksyvät muutoksenhakijan vaatimukset omaa päätöstään koskevalta osin, kunnallinen eläkelaitos antaa viimeisenä eläkelaitoksena uuden, oikaistun päätösyhdistelmän. Näin oikaistuun päätösyhdistelmään saa hakea muutosta siten kuin tässä laissa säädetään. Jos jokin edellä tarkoitetuista eläkelaitoksista ei oikaise päätöstään muutoksenhakijan vaatimalla tavalla, kunnallisen eläkelaitoksen on 30 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä toimitettava valituskirjelmä ja sen johdosta annetut lausunnot 3 momentissa tarkoitettulle muutoksenhakuelimelle. Tällöin päätösyhdistelmää koskeva valitusasia käsitellään muutenkin siten kuin 3 ja 4 momentissa säädetään.

Jos päätösyhdistelmästä tehty valitus koskee yksinomaan työkyvyn arviointia ja jos kunnallinen eläkelaitos viimeisenä eläkelaitoksena hyväksyy sille toimitetussa valituksessa esitetyt vaatimukset, sen on annettava asiasta uusi, oikaistu päätösyhdistelmä. Jos se ei oikaise päätösyhdistelmää, menetellään siten kuin 3 ja 4 momentissa säädetään. Jos kysymyksessä on 1 a §:n 4 momentissa tarkoitettu tilanne ja yksityisten alojen eläkelaitos ei hyväksy valittajan vaatimuksia, kunnallisen eläkelaitoksen on siirrettävä valitus yksityisten alojen eläkelaitoksen päätöstä koskevalta osin työntekijäin eläkelain 20 §:ssä tarkoitettuun eläkelautakuntaan ja valituksen osalta menetellään siten kuin työntekijäin eläkelain 21 ja 21 a §:ssä säädetään.

Kun päätösyhdistelmää koskeva valitusasia käsitellään kuntien eläkelautakunnassa tai vakuutusosikeudessa tai kun on kysymys lainvoimaisen päätösyhdistelmän poistamisesta tai oikaisemisesta eläkkeensaajan eduksi taikka kun päätösyhdistelmässä on 10 b §:ssä tarkoitettu virhe, sovelletaan tämän lain säännöksiä, jollei vakuutusosikeudesta annetussa laissa (14/1958) toisin säädetä.

9 a §

Mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, koskee myös kunnallisen eläkelaitoksen 1 a §:n 1 momentissa tarkoitettuna viimeisenä eläkelaitoksena antamaa päätösyhdistelmää.

11 §

Mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, sovelletaan myös silloin, kun kunnallinen eläkelaitos on 1 a §:n 1 momentissa tarkoitettuna viimeisenä eläkelaitoksena toimiessaan maksanut tämän lain mukaisia etuuksia aiheettomasti. Siltä osin kuin kunnallinen eläkelaitos on maksanut aiheettomasti valtion eläkelain tai yksityisten alojen eläkelakien mukaista etuutta, takaisinperinnästä päättää asianomainen eläkelaitos siten kuin sitä koskevassa laissa säädetään. Kunnallinen eläkelaitos antaa kuitenkin takaisinperittävistä etuuksista päätösyhdistelmän ja perii takaisinperittävän määrän. Jos kunnallinen eläkelaitos perii takaisinperittävän määrän 3 momentin mukaisesti kuittaamalla, siinä tarkoitettuna eläke-eränä pidetään kunnallisen eläkelaitoksen viimeisenä eläkelaitoksena

maksettavana olevien eläke-erien yhteismäärää.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 2004.

Tätä lakia sovelletaan eläkehakemuksiin, jotka tulevat vireille lain tultua voimaan. Lakia ei kuitenkaan sovelleta silloin, kun eläkkeenhakija saa ennen lain voimaantuloa myönnettyä ja lain voimaan tullessa maksussa olevaa omaan työ- tai virkasuhteeseen taikka yrittäjätoimintaan perustuvaa työntekijän eläkelain 8 §:n 4 momentin 1—4 tai 10—13 kohdassa mainitun lain mukaista eläkettä siihen saakka, kun eläkettä maksetaan yhdenjaksoisesti tai keskeytettyä eläkettä ryhdytään maksamaan uudelleen.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

7.

Laki

valtion eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 20 päivänä toukokuuta 1966 annetun valtion eläkelain (280/1966) 15 §:n 5 momentti, sellaisena kuin se on laissa 625/2000, ja

lisätään lakiin uusi 3 a ja 3 b §, 14 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 696/1985, 1671/1995 ja 837/1996, uusi 5 momentti, lakiin uusi 16 b §, 23 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 1189/1994 ja 293/1999, uusi 5 momentti, 23 b §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1231/1995, uusi 5—8 momentti, 25 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 1528/1993, uusi 3 momentti ja 25 a §:ään, sellaisena kuin se on viimeksi mainitussa laissa, uusi 2 momentti seuraavasti:

3 a §

Jos edunsaaja on ollut sekä tämän lain että kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain (202/1964) tai työntekijäin eläkelain (395/1961) 8 §:n 4 momentin 1—2 tai 10—13 kohdassa mainitun lain (*yksityisten alojen eläkelait*) mukaisen eläketurvan piirissä ja jos hän eläketapahtumahetkellä tai viimeksi ennen eläketapahtumaa oli tämän lain piiriin kuuluvassa palveluksessa, valtiokonttori viimeisenä eläkelaitoksena:

1) antaa omasta päätöksestään sekä kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain sekä yksityisten alojen eläkelakien mukaisesta eläketurvasta ja vastaavasta perhe-eläketurvasta huolehtivien eläkelaitosten päätöksistä päätösyhdistelmän; ja

2) hoitaa päätösyhdistelmän mukaisten eläkkeiden maksamisen ja eläkkeisiin liittyvät eläkelaitoksen muut tehtävät.

Jos edunsaajan eläketurva oli eläketapahtumahetkellä tai viimeksi ennen eläketapahtumaa järjestetty kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain mukaisesta eläketurvasta huolehtivassa kunnallisessa eläkelaitoksessa tai yksityisten alojen eläkelakien mukaisesta eläketurvasta huolehtivassa eläkelaitoksessa, tämä eläkelaitos hoitaa viimeisenä eläkelaitoksena 1 momentissa tarkoitettut tehtävät myös tämän lain mukaisen eläketurvan osalta.

Jos kuitenkin eläkkeen määrää laskettaessa eläkkeeseen oikeuttavaksi ajaksi luettava eläketapahtuman ja eläkeiän täyttämisen välinen aika (*tuleva aika*) tai sitä vastaava ansio otetaan huomioon muun kuin viimeisen virka- tai työsuhteen taikka yrittäjätoiminnan perusteella, viimeinen eläkelaitos on sen esittäjä, mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, se eläkelaitos, missä tulevaa aikaa koskeva tai sitä vastaava eläketurva on järjestetty.

Jos valtiokonttori 1 momentissa tarkoitettuna viimeisenä eläkelaitoksena ratkaisee oikeuden työkyvyttömyyseläkkeeseen 9 §:n 1 momentin a tai b kohdan nojalla tai jos kysymys on oikeudesta yksilölliseen varhaiseläkkeeseen ja jos työntekijäin eläkelain 10 d §:n 1 momentissa tarkoitettuna eläkelaitoksen (*yksityisten alojen eläkelaitos*) eläk-

keen määrä kuukaudessa ylittää työntekijäin eläkelain 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua rahamäärän kolminkertaisena, valtiokonttorin on ennen päätöstään pyydettävä yksityisten alojen eläkelaitoksen arvio eläkkeenhakijan työkyvystä. Jos valtiokonttori ja yksityisten alojen eläkelaitos ovat tällöin eläkkeenhakijan työkyvyn arvioinnista eri mieltä, ei sovelleta, mitä 1 momentissa säädetään.

Vanhuus-, työkyvyttömyys- tai työttömyyseläkettä taikka sukupolvenvaihdoseläkettä, huopumiskorvausta tai huopumistukea maksavaa eläkelaitosta pidetään viimeisenä eläkelaitoksena silloinkin, kun eläkkeensaajalle myönnetään uusi eläke. Jos eläkkeensaaja kuitenkin hakee työkyvyttömyyseläkettä, jonka määrää laskettaessa on tai olisi otettava huomioon tuleva aika tai sitä vastaava ansio, ei työkyvyttömyyseläkkeeseen sovelleta, mitä 1—4 momentissa säädetään viimeisestä eläkelaitoksesta.

Jos eläkkeen määrää laskettaessa on tai olisi otettava huomioon tuleva aika tai sitä vastaava ansio sekä tämän lain että kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain tai yksityisten alojen eläkelakien mukaisissa eläkkeissä, ei sovelleta, mitä 1—4 momentissa säädetään viimeisestä eläkelaitoksesta, elleivät eläkelaitokset toisin sovi.

Viimeisestä eläkelaitoksesta ja sen tehtävistä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Jos syntyy epäselvyyttä siitä, mikä eläkelaitos on tämän pykälän ja sen nojalla annetun valtioneuvoston asetuksen mukaan toimivaltainen käsittelemään eläkehakemuksen, asian ratkaisee eläkelaitoksen pyynnöstä eläketurvakeskus. Eläketurvakeskuksen tässä asiassa antamaan päätökseen ei saa hakea erikseen muutosta.

3 b §

Eläkettä on haettava sitä varten vahvistetulla lomakkeella. Hakemukseen on liitettävä valtiokonttorin määräämä selvitys.

Työkyvyttömyyseläkkeen hakija tai saaja on velvollinen valtiokonttorin määräyksestä käymään työkyvyttömyyden selvittämistä

varten valtiokonttorin nimeämän lääkärin tutkittavana. Valtiokonttorin on tällöin korvattava tutkimuksesta aiheutuvat kustannukset. Jos hakija ilman hyväksyttävää syytä kieltäytyy tutkimuksesta, hakemuksen käsittely voidaan määrätä raukeamaan.

Eläkehakemus katsotaan tehdyksi sinä päivänä, jona se on saapunut työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentin 1—13 kohdassa mainitussa laissa tarkoitettulle eläkelaitokselle tai eläketurvakeskukselle taikka eläkelaitoksen tai eläketurvakeskuksen sitä varten valtuutetulle asiamiehelle. Jollei hakija kehotuksen saatuaan valtiokonttorin määräämässä kohtuullisessa ajassa toimita sille hakemuksen ratkaisemiseksi tarvittavaa lisäselvitystä tai jos hakemuksen käsittely on 2 momentin mukaisesti määrätty raukeamaan, hakemus katsotaan tehdyksi kuitenkin vasta silloin, kun valtiokonttoriin on saapunut hakemuksen ratkaisemiseksi tarvittava selvitys.

Tarkempia säännöksiä eläkkeen hakemisesta annetaan valtioneuvoston asetuksella.

14 §

Mitä tässä pykälässä säädetään, sovelletaan myös niihin etuuksiin, jotka valtiokonttori 3 a §:n 1 momentin nojalla viimeisenä eläkelaitoksena maksaa.

15 §

Jos vanhuuseläke tai sellainen täysi työkyvyttömyyseläke, jonka suuruutta määrättäessä ei ole sovellettu 5 a §:ää, on ennen 11 tai 12 §:n mukaista eläkkeen enimmäismäärän laskemista pienempi kuin viisi markkaa kuukaudessa, valtiokonttori voi maksaa eläkkeen kertasuorituksena. Kertasuoritus lasketaan sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien perusteiden mukaan. Kertasuorituksen saaneella ei sen jälkeen ole saman eläketapahuman vuoksi oikeutta eläkkeeseen niiden palvelusten perusteella, joihin kertasuoritus perustui. Jos määrääjäksi myönnetty työkyvyttömyyseläke on maksettu kertasuorituksena, voidaan eläkkeensaajalle kuitenkin myöntää eläke siltä ajalta, jonka hänen työkyvyttömyytensä määrääjän jälkeen jatkuu.

Edellä sanottu markkamäärä tarkistetaan vuosittain tammikuun alusta sen indeksiluvun mukaan, joka vahvistetaan työntekijäin eläkelain 9 §:n 2 momentin ensimmäisen virkkeen soveltamista varten. Mitä tässä momentissa säädetään eläkkeen kertasuorituksesta, sovelletaan 3 a §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettuun viimeisen eläkelaitoksen päätösyhdistelmään sisältyvien eläkkeiden yhteismäärään kuukaudessa.

16 b §

Jos valtiokonttori on 3 a §:n 1 momentissa tarkoitettuna viimeisenä eläkelaitoksena toimiessaan maksanut yksityisten alojen eläkelain tai kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain tai vastaavan perhe-eläketurvan mukaista eläkettä, se perii nämä eläkekustannukset korkoineen viimeistään maksumuotta seuraavan kalenterivuoden aikana. Tätä varten voidaan periä myös ennakkoa. Eläkekustannukset peritään siten kuin eläketurvakeskus, kunnallinen eläkelaitos ja valtiokonttori asiasta erikseen tarkemmin sopivat.

Jos 3 a §:n 2 momentissa tarkoitettu eläkelaitos on viimeisenä eläkelaitoksena toimissaan maksanut tämän lain mukaista eläkettä, nämä eläkekustannukset korkoineen korvataan sille siten kuin 1 momentissa säädetään.

23 §

Valtiokonttorin 3 a §:n 1 momentissa tarkoitettuna viimeisenä eläkelaitoksena antamaan päätösyhdistelmään haetaan muutosta ja valitusasia käsitellään siten kuin tässä pykälässä ja 23 b §:n 5—8 momentissa säädetään. Silloin kun valtiokonttorin päätös sisältyy muun eläkelaitoksen 3 a §:n 2 momentissa tarkoitettuna viimeisenä eläkelaitoksena antamaan päätösyhdistelmään, siihen haetaan muutosta ja valitusasia käsitellään siten kuin kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelaisilla tai yksityisten alojen eläkelaisilla säädetään. Tällöin kunnallisen eläkelaitoksen tai yksityisten alojen eläkelaitoksen on siltä osin kuin valitus koskee tämän lain mukaista eläketurvaa pyydyttävä valituksesta valtiokonttorin lausunto. Lau-

suntoa ei pyydetä, jos valitus koskee yksinomaan työkyvyn arviointia.

23 b §

Valtiokonttorin 3 a §:n 1 momentissa tarkoitettuna viimeisenä eläkelaitoksena antama päätösyhdistelmää koskeva valituskirjelmä on toimitettava valtiokonttorille 23 §:n 2 momentissa säädettyssä määräajassa. Sen on pyydetävä valituksesta lausunto yksityisten alojen eläkelaitokselta tai kunnalliselta eläkelaitokselta siltä osin kuin valitus koskee näiden hoitamaa eläketurvaa. Jos päätösyhdistelmästä tehty valitus koskee yksinomaan työkyvyn arviointia, lausunto pyydetään vain, jos kysymyksessä on 3 a §:n 4 momentissa tarkoitettu tilanne.

Jos kaikki ne eläkelaitokset, joiden päätöksiä valitus koskee, hyväksyvät muutoksenhakijan vaatimukset omaa päätöstään koskevalta osin, valtiokonttori antaa viimeisenä eläkelaitoksena uuden, oikaistun päätösyhdistelmän. Näin oikaistuun päätösyhdistelmään saa hakea muutosta siten kuin tässä laissa säädetään. Jos jokin edellä tarkoitetuista eläkelaitoksista ei oikaise päätöstään muutoksenhakijan vaatimalla tavalla, valtiokonttorin on 30 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä toimitettava valituskirjelmä ja sen johdosta annetut lausunnot 3 momentissa tarkoitettulle muutoksenhakuelimelle. Tällöin päätösyhdistelmää koskeva valitusasia käsitellään muutenkin siten kuin 3 ja 4 momentissa säädetään.

Jos päätösyhdistelmästä tehty valitus koskee yksinomaan työkyvyn arviointia ja jos valtiokonttori viimeisenä eläkelaitoksena hyväksyy sille toimitetussa valituksessa esitetyt vaatimukset, sen on annettava asiasta uusi, oikaistu päätösyhdistelmä. Jos se ei oikaise päätösyhdistelmää, menetellään siten kuin 3 ja 4 momentissa säädetään. Jos kysymyksessä on 3 a §:n 4 momentissa tarkoitettu tilanne ja yksityisten alojen eläkelaitos ei hyväksy valittajan vaatimuksia, valtiokonttorin on siirrettävä valitus yksityisten alojen eläkelaitoksen päätöstä koskevalta osin työntekijäin eläkelain 20 §:ssä tarkoitettuun eläkelautakuntaan ja valituksen osalta menetellään siten kuin työntekijäin eläkelain 21 ja

21 a §:ssä säädetään.

Kun päätösyhdistelmää koskeva valitusasia käsitellään valtion eläkelautakunnassa tai vakuutusosoikeudessa tai kun on kysymys lainvoimaisen päätösyhdistelmän poistamisesta tai oikaisemisesta eläkkeensaajan eduksi taikka kun päätösyhdistelmässä on hallintomenettelylain 26 tai 27 §:ssä tarkoitettu virhe, sovelletaan tämän lain ja hallintomenettelylain säännöksiä, jollei vakuutusosoikeudesta annetussa laissa (14/1958) toisin säädetä.

25 §

Mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, sovelletaan myös silloin, kun valtiokonttori on 3 a §:n 1 momentissa tarkoitettuna viimeisenä eläkelaitoksena toimiessaan maksanut tämän lain mukaisia etuuksia aiheettomasti. Siltä osin kuin valtiokonttori on maksanut aiheettomasti kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain tai yksityisten alojen eläkelai- kien mukaista etuutta, takaisinperinnästä päättävät näistä etuuksista huolehtivat eläkelaitokset siten kuin näissä laeissa säädetään. Valtiokonttori antaa kuitenkin viimeisenä eläkelaitoksena toimiessaan takaisinperittävistä etuuksista päätösyhdistelmän ja perii takaisinperittävän määrän. Jos valtiokonttori perii takaisinperittävän määrän kuittaamalla, sovelletaan 1 momenttia ja siinä tarkoitettuna eläke-eränä pidetään valtiokonttorin viimeisenä eläkelaitoksena maksettavana olevien eläke-erien yhteismäärää.

25 a §

Mitä edellä tässä pykälässä säädetään, koskee myös valtiokonttorin 3 a §:n 1 momentissa tarkoitettuna viimeisenä eläkelaitoksena antamaa päätösyhdistelmää.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2004.

Tätä lakia sovelletaan eläkehakemuksiin, jotka tulevat vireille lain tultua voimaan. Lakia ei kuitenkaan sovelleta silloin, kun eläkkeenhakija saa ennen lain voimaantuloa myönnettyä ja lain voimaan tullessa maksussa olevaa omaan virka- tai työsuhteeseen

taikka yrittäjätoimintaan perustuvaa työntekijän eläkelain 8 §:n 4 momentin 1—4 tai 10—13 kohdassa mainitun lain mukaista eläkettä siihen saakka, kun eläkettä maksetaan yhdenjaksoisesti tai keskeytettyä eläkettä ryhdytään maksamaan uudelleen.

Lain 15 §:n 5 momentissa säädetty markkamäärä vastaa vuodelle 1966 vahvistettua

palkkaindeksilukua.

Tällä lailla kumotaan 9 päivänä joulukuuta 1966 annetun valtion eläkeasetuksen (611/1966) 6 ja 7 § niihin myöhemmin tehdyine muutoksineen.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

8.

Laki

valtion perhe-eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 31 päivänä joulukuuta 1968 annetun valtion perhe-eläkelain (774/1968) 9, 15, 19, 20, 20 a, 21, 22 ja 22 a §

sellaisina kuin niistä ovat 9 § laeissa 697/1985, 325/1995 ja 1672/1995, 19 § laissa 103/1990, 20 § laeissa 1190/1994 ja 294/1999, 20 a § laissa 1233/1995, 21 § mainitussa laissa 1190/1994, 22 § osaksi laissa 1530/1993 ja 22 a § mainitussa laissa 1530/1993,

muutetaan 16 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 103/1990, sekä *lisätään* 1 §:ään uusi 3 momentti, seuraavasti:

1 §

Perhe-eläkettä koskevan päätösyhdistelmän antamisesta sekä perhe-eläkkeen maksamisesta, ulosmittauksesta, takaisinperinnästä, viivästyskorotuksesta, eläkelaitoksen regressioikeudesta, perhe-eläkeasiassa annettua päätöstä koskevasta muutoksenhausta, itseoikaisusta ja oikeudesta nostamatta jääneeseen perhe-eläke-erään on soveltuvin osin voimassa, mitä valtion eläkelain (280/1966) mukaisista eläkkeistä säädetään.

16 §

Leskelle, jonka oikeus perhe-eläkkeen saamiseen 1 momentin mukaan lakkaa, maksetaan kertasuorituksena määrä, joka on yhtä suuri kuin hänen leskeneläkkeensä kolmen

vuoden ajalta olisi ollut. Kertasuorituksen perusteena käytetään viimeksi maksettua kuukausieläkettä tai, jos valtiokonttori toimii valtion eläkelain 3 a §:n 1 momentissa tarkoitettuna viimeisenä eläkelaitoksena, sen maksamaa eläkkeiden yhteismäärää kuukaudessa. Jos lakkautettua leskeneläkettä aletaan 1 momentin nojalla maksaa uudelleen, eläkkeestä vähennetään maksetun kertasuorituksen määrä siten, että kulloinkin maksettavan eläkkeen määrästä vähennetään kolmannes enintään yhdeksän vuoden ajalta. Saman edunjättäjän jälkeen kertasuoritus maksetaan vain kerran.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 2004.

Tätä lakia sovelletaan eläkehakemuksiin, jotka tulevat vireille lain tultua voimaan. Lakia ei kuitenkaan sovelleta silloin, kun eläk-

keenhakija saa ennen lain voimaantuloa myönnettyä ja lain voimaan tullessa maksussa olevaa omaan työ- tai virkasuhteeseen taikka yrittäjätoimintaan perustuvaa työntekijän eläkelain 8 §:n 4 momentin 1—4 tai 10—13 kohdassa mainitun lain mukaista elä-

kettä siihen saakka, kun eläkettä maksetaan yhdenjaksoisesti tai keskeytettyä eläkettä ryhdytään maksamaan uudelleen.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

9.

Laki

kuukautta lyhyempien valtion palvelussuhteiden eläketurvan järjestämisestä annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kuukautta lyhyempien valtion palvelussuhteiden eläketurvan järjestämisestä 11 päivänä joulukuuta 1997 annetun lain (1152/1997) 4 § seuraavasti:

4 §

Toimeenpano

Tämän lain mukaisen eläketurvan toimeenpanosta, eläkkeen maksamisesta, keskeyttämisestä, lakkauttamisesta ja muusta hoidosta sekä muutoksenhausta, oikaisemisesta, uudelleenkäsittelystä ja vastaavista menettelyistä on voimassa soveltuvin osin se, mitä valtion eläkelaiissa säädetään eläkkeistä ja eläkeasiain hallinnosta. Eläkemaksun perimisestä valtion eläkerahastoon säädetään valtion eläkerahastosta annetussa laissa (1372/1989).

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2004.

Tätä lakia sovelletaan eläkehakemuksiin, jotka tulevat vireille lain tultua voimaan. Lakia ei kuitenkaan sovelleta silloin, kun eläkeenhakija saa ennen lain voimaantuloa myönnettyä ja lain voimaan tullessa maksussa olevaa omaan työ- tai virkasuhteeseen taikka yrittäjätoimintaan perustuvaa työntekijän eläkelain 8 §:n 4 momentin 1—4 tai 10—13 kohdassa mainitun lain mukaista eläkettä siihen saakka, kun eläkettä maksetaan yhdenjaksoisesti tai keskeytettyä eläkettä ryhdytään maksamaan uudelleen.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

10.

Laki**vakuutusosoikeudesta annetun lain 5 a §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään vakuutusosoikeudesta 17 päivänä tammikuuta 1958 annetun lain (14/1958) 5 a §:ään, sellaisena kuin se on laissa 278/1999, uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi, seuraavasti:

5 a §

Jos 1 momentin 2—7 kohdassa mainituissa asioissa on kysymys siitä, oikeuttaako sairaus, vika tai vamma mainittujen lakien mukaiseen eläkkeeseen, asian käsittelyyn osallistuvat sen lain mukaiset maallikkojäsenet, jonka eläketurvan piiriin henkilö on viimeksi kuulunut tai jonka mukaiseen eläketurvaan tuleva aika liitetään. Jos kuitenkin kysymyksessä on yksinomaan työntekijäin eläkelain 10 d §:n 5 momentin soveltamisesta, maallikkojäsenet osallistuvat asian käsittelyyn siten kuin 1 momentin 2—5 kohdassa säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2004.

Tätä lakia sovelletaan eläkehakemuksiin, jotka tulevan vireille lain tultua voimaan. Lakia ei kuitenkaan sovelleta silloin, kun eläkkeenhakija saa ennen lain voimaantuloa myönnettyä ja lain voimaan tullessa maksussa olevaa omaan työ- tai virkasuhteeseen taikka yrittäjätoimintaan perustuvaa työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentin 1—4 tai 10—13 kohdassa mainitun lain mukaista eläkettä siihen saakka, kun eläkettä maksetaan yhdenjaksoisesti tai keskeytettyä eläkettä ryhdytään maksamaan uudelleen.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 2 päivänä maaliskuuta 2001

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Sosiaali- ja terveysministeri *Maija Perho*

1.

Laki

työntekijäin eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 8 päivänä heinäkuuta 1961 annetun työntekijäin eläkelain (395/1961) 4 §:n 3 momentti, 4 b §:n 4 momentti ja 10 b §, sellaisina kuin ne ovat, 4 §:n 3 momentti laissa 1482/1995, 4 b §:n 4 momentti laissa 100/1990 ja 10 b § laissa 1347/1990, sekä *lisätään* 4 e §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 559/1993 ja 1263/1999 sekä mainitussa laissa 1482/1995, uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy viimeksi mainitulla lailla kumotun 3 momentin tilalle uudeksi 3 momentiksi, lakiin uusi 10 b §, jolloin muutettu 10 b § siirtyy 10 d §:ksi, sekä uusi 12 d §, 17 b §:ään, sellaisena kuin se on laissa 949/1992, uusi 4 momentti, 19 b §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1331/1999, uusi 8 momentti, 19 d §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 938/1984 ja 835/1996 sekä mainitussa laissa 1482/1995, uusi 5 momentti, jolloin nykyinen 5 momentti siirtyy 6 momentiksi, 21 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 878/1994 ja mainituissa laeissa 1263 ja 1331/1999, uusi 5 momentti, 21 a §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 878/1994, uusi 5—8 momentti, 21 b §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 878/1994 ja laissa 283/1999, kumotun 3 momentin tilalle uusi 3 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

4 §

Oikeus saada työkyvyttömyyseläkettä on työntekijällä, jonka työkyvyn voidaan sairauden, vian tai vamman johdosta arvioida, kun otetaan huomioon myös jo kulunut aika, olevan yhdenjaksoisesti ainakin vuoden ajan alentunut vähintään kahdella viidenneksellä. Työkyvyn alentumista arvioitaessa otetaan huomioon työntekijän jäljellä oleva kyky hankkia itselleen ansiotuloja saatavissa olevalla sellaisella työllä, jonka suorittamista voidaan häneltä kohtuudella edellyttää silmällä pitäen hänen koulutustaan, aikaisempaa toimintaansa, ikäänsä ja asumisolosuhteitaan sekä näihin verrattavia muita seikkoja. Työkyvyn vaihdellessa otetaan huomioon vuotuinen ansio.

Oikeus saada työkyvyttömyyseläkettä on työntekijällä, jonka työkyvyn voidaan sairauden, vian tai vamman johdosta arvioida, kun otetaan huomioon myös jo kulunut aika, olevan yhdenjaksoisesti ainakin vuoden ajan alentunut vähintään kahdella viidenneksellä. Työkyvyn alentumista arvioitaessa otetaan huomioon työntekijän jäljellä oleva kyky hankkia itselleen ansiotuloja saatavissa olevalla sellaisella työllä, jonka suorittamista voidaan häneltä kohtuudella edellyttää silmällä pitäen hänen koulutustaan, aikaisempaa toimintaansa, ikäänsä ja asumisolosuhteitaan sekä näihin verrattavia muita seikkoja. Työkyvyn vaihdellessa otetaan huomioon vuotuinen ansio. *Niin ikään työn-*

tekijällä on oikeus saada työkyvyttömyyseläkettä, jos hänelle tämän lain alaisen työsuhteen päätyttyä on myönnetty myöhemmän virka- tai työsuhteeseen perustuva eläke valtion eläkelain (280/1966) 9 §:n tai kunnallisen eläkelaitoksen eläkesäännön vastaavan määräyksen nojalla, jollei 10 d §:n 5 momentista muuta johdu.

4 b §

Leskelle, jonka oikeus eläkkeen saamiseen 2 momentin mukaan lakkaa, maksetaan kertasuorituksena määrä, joka on yhtä suuri kuin hänen leskeneläkkeensä kolmen vuoden ajalta olisi ollut. Kertasuorituksen perusteena käytetään viimeksi maksettua kuukausieläkettä. Jos lakkautettua leskeneläkettä aletaan 2 momentin nojalla maksaa uudelleen, eläkkeestä vähennetään maksetun kertasuorituksen määrä siten, että kulloinkin maksettavan eläkkeen määrästä vähennetään kolmannes enintään yhdeksän vuoden ajan. Saman edunjättäjän jälkeen kertasuoritus maksetaan vain kerran.

Leskelle, jonka oikeus eläkkeen saamiseen 2 momentin mukaan lakkaa, maksetaan kertasuorituksena määrä, joka on yhtä suuri kuin hänen leskeneläkkeensä kolmen vuoden ajalta olisi ollut. Kertasuorituksen perusteena käytetään viimeksi maksettua kuukausieläkettä tai, jos eläkelaitos toimii 10 d §:n 2 momentin mukaisena viimeisenä eläkelaitoksena, sen maksamaa eläkkeiden yhteismäärää kuukaudessa. Jos lakkautettua leskeneläkettä aletaan 2 momentin nojalla maksaa uudelleen, eläkkeestä vähennetään maksetun kertasuorituksen määrä siten, että kulloinkin maksettavan eläkkeen määrästä vähennetään kolmannes enintään yhdeksän vuoden ajan. Saman edunjättäjän jälkeen kertasuoritus maksetaan vain kerran.

4 e §

Työntekijällä on oikeus saada yksilöllistä varhaiseläkettä myös silloin, kun hänelle tämän lain alaisen työsuhteen päätyttyä on myönnetty myöhempään virka- tai työsuhteeseen perustuva eläke valtion eläkelain 9 c §:n tai kunnallisen eläkelaitoksen eläkesäännön vastaavan määräyksen nojalla, jollei 10 d §:n 5 momentista muuta johdu.

10 b §

Eläkettä on haettava sitä varten vahvistetulla lomakkeella. Hakemukseen on liitettävä eläkelaitoksen määräämä selvitys.

Työkyvyttömyyseläkkeen hakija tai saaja on velvollinen eläkelaitoksen määräyksestä käymään työkyvyttömyyden selvittämistä varten eläkelaitoksen nimeämän lääkärin tutkittavana. Eläkelaitoksen on tällöin korvattava tutkimuksesta aiheutuvat kustannukset. Jos hakija ilman hyväksyttävää syytä kieltäytyy tutkimuksesta, hakemuksen käsittely voidaan määrätä raukeamaan.

Eläkehakemus katsotaan tehdyksi sinä päivänä, jona se on saapunut 8 §:n 4 momentin 1—13 kohdassa mainitussa laissa tarkoitetulle eläkelaitokselle tai eläketurvakeskukselle taikka eläkelaitoksen tai eläketurvakeskuksen sitä varten valtuuttamalle asiamiehelle. Jollei hakija kehotuksen saatuaan eläkelaitoksen määräämässä kohtuullisessa ajassa toimita sille hakemuksen ratkaisemiseksi tarvittavaa lisäselvitystä tai jos hakemuksen käsittely on 2 momentin mukaisesti määrätty raukeamaan, hakemus katsotaan tehdyksi kuitenkin vasta silloin, kun eläkelaitokseen on saapunut hakemuksen ratkaisemiseksi tarvittava selvitys.

Tarkempia säännöksiä eläkkeen hakemisesta annetaan valtioneuvoston asetuksella.

10 b §

Asetuksella säädetään, mikä 8 §:n 4 momentin 1, 2 ja 10—13 kohdassa mainittujen lakien mukaisesta eläketurvasta huolehtivista eläkelaitoksista ratkaisee eläkehakemuksen sekä huolehtii eläkkeen maksamisesta ja eläkkeeseen liittyvistä muista tehtävistä.

10 d §

Eläkelaitos, jossa työntekijän 8 §:n 4 momentin 1, 2 tai 10—13 kohdassa mainitun lain (yksityisten alojen eläkelait) mukainen vähimmäisehdot täyttävä eläketurva oli järjestetty eläketapahtumahetkellä tai viimeksi ennen eläketapahtumaa, käsittelee ja ratkaisee eläkehakemuksen, joka koskee edellä tarkoitetun lain mukaista vähimmäisehdot täyttävää eläketurvaa. Tämä eläkelaitos (yksityisten alojen eläkelaitos) hoitaa myös kyseisten lakien mukaisen eläkkeen maksamisen ja eläkkeeseen liittyvät eläkelaitoksen muut tehtävät, jollei 3 momentissa tarkoitetun viimeisen eläkelaitoksen tehtävistä muuta seuraa.

Jos työntekijä on ollut sekä yksityisten alojen eläkelain että 8 §:n 4 momentin 3 tai 4 kohdassa mainitun lain (julkisten alojen eläkelait) mukaisen eläketurvan piirissä ja jos hänellä eläketapahtumahetkellä tai viimeksi ennen eläketapahtumaa oli järjestettynä vähimmäisehdot täyttävä eläketurva yksityisten alojen eläkelaitoksessa, tämä eläkelaitos (viimeinen eläkelaitos):

1) antaa omasta 1 momentin mukaisesta päätöksestään sekä julkisten alojen eläkelä-
kien mukaisesta eläketurvasta ja vastaa-
vasta perhe-eläketurvasta huolehtivien kun-
nallisen eläkelaitoksen ja valtiokonttorin
(julkisten alojen eläkelaitos) päätöksistä
päättösyhdistelmän; ja

2) hoitaa päättösyhdistelmän mukaisten
eläkkeiden maksamisen ja eläkkeisiin liitty-
vät eläkelaitoksen muut tehtävät.

Jos työntekijän eläketurva oli eläketapah-
tumahetkellä tai viimeksi ennen eläketapah-
tumaa järjestetty julkisten alojen eläkelai-
toksessa, se hoitaa viimeisenä eläkelaitok-
sena 2 momentissa tarkoitettut tehtävät
myös yksityisten alojen eläkeläkiä mukai-
sen eläketurvan osalta.

Jos kuitenkin eläkkeen määrää laskettaes-
sa tuleva aika tai sitä vastaava ansio ota-
taan huomioon muun kuin työntekijän vii-
meisen työ- tai virkasuhteen taikka yrittäjä-
toiminnan perusteella, viimeinen eläkelaitos
on sen estämättä, mitä 1—3 momentissa
säädetään, se eläkelaitos, missä tulevaa ai-
kaa koskeva tai sitä vastaava eläketurva on
järjestetty.

Jos julkisten alojen eläkelaitos viimeisenä
eläkelaitoksena ratkaisee työntekijän oikeu-
den työkyvyttömyyseläkkeeseen valtion elä-
kelain 9 §:n 1 momentin a tai b kohdan tai
9 c §:n nojalla taikka kunnallisen eläkelai-
toksen eläkesäännön vastaavien määräys-
ten nojalla ja jos yksityisten alojen eläkelai-
toksen eläkkeen määrä kuukaudessa ylittää
1 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettun
rahamäärän kolminkertaisena, tämän jul-
kisten alojen eläkelaitoksen on ennen pää-
töstään pyydettävä yksityisten alojen eläke-
laitoksen arvio työntekijän työkyvystä. Jos
yksityisten alojen eläkelaitos ja viimeinen
eläkelaitos ovat tällöin työntekijän työkyvyn
arvioinnista eri mieltä, ei sovelleta, mitä
säädetään 4 §:n 3 momentin viimeisessä
virkkeessä oikeudesta työkyvyttömyys-
eläkkeeseen, 4 e §:n 2 momentissa oikeu-
desta yksilölliseen varhaiseläkkeeseen ja
edellä 3 momentissa viimeisestä eläkelai-
toksesta.

Vanhuus-, työkyvyttömyys- tai työttö-
myyseläkettä taikka sukupolvenvaihdo-
seläkettä, luopumiskorvausta tai luopumistukea
maksavaa eläkelaitosta pidetään viimeisenä

Ehdotus

eläkelaitoksena silloinkin kun eläkkeensaajalle myönnetään uusi eläke. Jos eläkkeensaaja kuitenkin hakee työkyvyttömyyseläkettä, jonka määrää laskettaessa on tai olisi otettava huomioon tuleva aika tai sitä vastaava ansio, työkyvyttömyyseläkkeeseen ei sovelleta, mitä 2—5 momentissa säädetään viimeisestä eläkelaitoksesta.

Jos eläkkeen määrää laskettaessa on tai olisi otettava huomioon tuleva aika tai sitä vastaava ansio sekä yksityisten alojen että julkisten alojen eläkelakien mukaisissa eläkkeissä, ei sovelleta, mitä 2—5 momentissa säädetään viimeisestä eläkelaitoksesta, elleivät eläkelaitokset toisin sovi.

Tässä pykälässä säädetystä toimivaltaisesta eläkelaitoksesta ja sen tehtävistä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Jos syntyy epäselvyyttä siitä, mikä eläkelaitos on tämän pykälän ja sen nojalla annetun valtioneuvoston asetuksen mukaan toimivaltainen käsittelemään eläkehakemuksen, asian ratkaisee eläkelaitoksen pyynnöstä eläketurvakeskus. Eläketurvakeskuksen tässä asiassa antamaan päätökseen ei saa hakea erikseen⁵⁷ muutosta.

(lisätään uusi 12 d §, 17 b §:ään uusi 4 momentti, 19 b §:ään uusi 8 momentti, 19 d §:ään uusi 5 momentti, 21 §:ään uusi 5 momentti, 21 a §:ään uusi 5—8 momentti ja 21 b §:ään uusi 3 momentti)

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2004.

Tätä lakia sovelletaan eläkehakemuksiin, jotka tulevat vireille lain tultua voimaan. Lakia ei kuitenkaan sovelleta silloin, kun eläkkeenhakija saa ennen lain voimaantuloa myönnettyä ja lain voimaan tullessa maksussa olevaa omaan työ- tai virkasuhteeseen taikka yrittäjätoimintaan perustuvaa työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentin 1—4 tai 10—13 kohdassa mainitun lain mukaista eläkettä siihen saakka, kun eläkettä maksetaan yhdenjaksoisesti tai keskeytettyä eläkettä ryhdytään maksamaan uudelleen.

Tällä lailla kumotaan 23 päivänä helmikuuta 1962 annetun työntekijäin eläkeasetuksen (183/1962) 11, 12 ja 12 a—12 d § niihin myöhemmin tehtyine muutoksineen.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

2.

Laki

lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 13 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti kumotaan 9 päivänä helmikuuta 1962 annetun lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain (134/1962) 2 a §, sellaisena kuin se on laissa 1348/1990, sekä muutetaan 13 a §, sellaisena kuin se on laissa 1332/1999, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 a §

Asetuksella säädetään, mikä työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentin 1, 2 ja 10-13 kohdassa mainittujen lakien mukaisesta eläketurvasta huolehtivista eläkelaitoksista ratkaisee eläkehakemuksen sekä huolehtii eläkkeen maksamisesta ja eläkkeeseen liittyvistä eläkelaitoksen muista tehtävistä.

2 a §

(kumotaan)

13 a §

Jollei tästä laista muuta johdu, on soveltuvin osin voimassa, mitä säädetään työntekijäin eläkelain 1 §:n 6 ja 7 momentissa, 3 §:n 2 momentissa, 3 a §:ssä, 4 §:n 1 ja 5 momentissa, 4 a §:n 2—6 momentissa, 4 b—4 d, 4 f—4 h ja 4 j—4 n §:ssä, 5 §:n 4 ja 6 momentissa, 5 c, 7 f—7 h, 8, 8 a—8 g, 9,

13 a §

Jollei tästä laista muuta johdu, on soveltuvin osin lisäksi voimassa, mitä työntekijäin eläkelain 1 §:n 6 ja 7 momentissa, 3 §:n 2 momentissa, 3 a §:ssä, 4 §:n 1 ja 5 momentissa, 4 a §:n 2—6 momentissa, 4 b—4 d, 4 f—4 h ja 4 j—4 n §:ssä, 5 §:n 4 ja 6 momentissa, 5 c, 7 f—7 h, 8, 8 a—8 g, 9, 9 a,

Voimassa oleva laki

9 a, 10, 10 a, 10 c ja 12 §:ssä, 12 a §:n 4 ja 5 momentissa, 13 a, 13 b ja 14 §:ssä, 15 §:n 2 momentissa sekä 15 a, 15 b, 16, 17, 17 a, 17 b, 18, 19 b—19 d, 20, 21, 21 a—21 e, 22 ja 23 §:ssä.

Ehdotus

10, 10 a—10 d ja 12 §:ssä, 12 a §:n 4 ja 5 momentissa, 12 d, 13 a ja 13 b §:ssä, 15 §:n 2 momentissa sekä 15 a, 15 b, 16, 17, 17 a, 17 b, 18, 19 b—19 d, 20, 21, 21 a—21 e, 22 ja 23 §:ssä säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2004.

Tätä lakia sovelletaan eläkehakemuksiin, jotka tulevat vireille lain tultua voimaan. Lakia ei kuitenkaan sovelleta silloin, kun eläkkeenhakija saa ennen lain voimaantuloa myönnettyä ja lain voimaan tullessa maksussa olevaa omaan työ- tai virkasuhteeseen taikka yrittäjätoimintaan perustuvaa työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentin 1—4 tai 10—13 kohdassa mainitun lain mukaista eläkettä siihen saakka, kun eläkettä maksetaan yhdenjaksoisesti tai keskeytettyä eläkettä ryhdytään maksamaan uudelleen.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

3.

Laki**maatalousyrittäjien eläkelain 19 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
*kumotaan 14 päivänä heinäkuuta 1969 annetun maatalousyrittäjien eläkelain (467/1969) 16 a §, sellaisena kuin se on laissa 1349/1990, sekä
 muutetaan 19 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 655/2000, seuraavasti:*

Voimassa oleva laki

16 a §

Asetuksella säädetään, mikä työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentin 1, 2 ja 10—13 kohdassa mainittujen lakien mukaisesta eläketurvasta huolehtivista eläkelaitoksista ratkaisee eläkehakemuksen sekä huolehtii eläkkeen maksamisesta ja eläkkeeseen liit-

Ehdotus

16 a §

(kumotaan)

tyvistä eläkelaitoksen muista tehtävistä.

19 §

Jollei tästä laista muuta johdu, soveltuvin osin on lisäksi voimassa, mitä työntekijäin eläkelain 2 §:n 2 momentissa, 3 a, 4, 4 a—4 h, 4 j—4 n §:ssä, 5 §:n 1 momentissa, 2 momentin 1 kohdassa, 3, 4 ja 6 momentissa, 5 a—5 c, 7 g, 7 h, 8, 8 a—8 g, 9, 9 a ja 10 c §:ssä, 11 §:n 2 ja 11 momentissa, 12 §:n 1 momentin 5 kohdassa sekä 14, 16, 17, 17 a, 17 b, 18, 19, 19 b—19 e, 20, 21, 21 a—21 e ja 22 §:ssä säädetään.

19 §

Jollei tästä laista muuta johdu, on soveltuvin osin lisäksi voimassa, mitä työntekijäin eläkelain 2 §:n 2 momentissa, 3 a, 4, 4 a—4 h ja 4 j—4 n §:ssä, 5 §:n 1 momentissa, 2 momentin 1 kohdassa sekä 3, 4 ja 6 momentissa, 5 a—5 c, 7 g, 7 h, 8, 8 a—8 g, 9, 9 a ja 10 b—10 d §:ssä, 11 §:n 2 ja 11 momentissa, 12 §:n 1 momentin 5 kohdassa sekä 12 d, 14, 16, 17, 17 a, 17 b, 18, 19, 19 b—19 e, 20, 21, 21 a—21 e ja 22 §:ssä säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2004.

Tätä lakia sovelletaan eläkehakemuksiin, jotka tulevat vireille lain tultua voimaan. Lakia ei kuitenkaan sovelleta silloin, kun eläkkeenhakija saa ennen lain voimaantuloa myönnettyä ja lain voimaan tullessa maksussa olevaa omaan työ- tai virkasuhteeseen taikka yrittäjätoimintaan perustuvaa työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentin 1—4 tai 10—13 kohdassa mainitun lain mukaista eläkettä siihen saakka, kun eläkettä maksetaan yhdenjaksoisesti tai keskeytettyä eläkettä ryhdytään maksamaan uudelleen.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Laki

yrittäjien eläkelain 17 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 14 päivänä heinäkuuta 1969 annetun yrittäjien eläkelain (468/1969) 2 a §, sellaisena kuin se on laissa 1350/1990, sekä
muutetaan 17 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 656/2000, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 a §

Asetuksella säädetään, mikä työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentin 1, 2 ja 10—13 kohdassa mainittujen lakien mukaisesta eläketurvasta huolehtivista eläkelaitoksista ratkaisee eläkehakemuksen sekä huolehtii eläkkeen maksamisesta ja eläkkeeseen liittyvistä eläkelaitoksen muista tehtävistä.

2 a §

(kumotaan)

17 §

Jollei tästä laista muuta johdu, soveltuvin osin on lisäksi voimassa, mitä työntekijäin eläkelain 2 §:n 2 momentissa, 3 §:n 1 ja 2 momentissa, 3 a, 4, 4 a—4 h, 4 j—4 n §:ssä, 5 §:n 1 momentissa, 2 momentin 1 kohdassa, 3, 4 ja 6 momentissa, 5 a—5 c, 7 g, 7 h, 8, 8 a—8 g, 9, 9 a, 10 ja 10 c §:ssä, 11 §:n 2 ja 11 momentissa, 12 §:n 1 momentin 5 kohdassa ja 4 momentissa sekä 14, 16, 17, 17 a, 17 b, 18, 19, 19 b—19 e, 20, 21, 21 a—21 e ja 22 §:ssä säädetään.

17 §

Jollei tästä laista muuta johdu, on soveltuvin osin lisäksi voimassa, mitä työntekijäin eläkelain 2 §:n 2 momentissa, 3 §:n 1 ja 2 momentissa, 3 a, 4, 4 a—4 h ja 4 j—4 n §:ssä, 5 §:n 1 momentissa, 2 momentin 1 kohdassa sekä 3, 4 ja 6 momentissa, 5 a—5 c, 7 g, 7 h, 8, 8 a—8 g, 9, 9 a, 10 ja 10 b—10 d §:ssä, 11 §:n 2 ja 11 momentissa, 12 §:n 1 momentin 5 kohdassa ja 4 momentissa sekä 12 d, 14, 16, 17, 17 a, 17 b, 18, 19, 19 b—19 e, 20, 21, 21 a—21 e ja 22 §:ssä säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2004.

Tätä lakia sovelletaan eläkehakemuksiin, jotka tulevat vireille lain tultua voimaan. Lakia ei kuitenkaan sovelleta silloin, kun eläkkeenhakija saa ennen lain voimaantuloa myönnettyä ja lain voimaan tullessa maksussa olevaa omaan työ- tai virkasuhteeseen taikka yrittäjätoimintaan perustu-

vaa työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentin 1—4 tai 10—13 kohdassa mainitun lain mukaista eläkettä siihen saakka, kun eläkettä maksetaan yhdenjaksoisesti tai keskeytettyä eläkettä ryhdytään maksamaan uudelleen.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

5.

Laki

merimieseläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 26 päivänä tammikuuta 1956 annetun merimieseläkelain (72/1956) 2 §, 17 §:n 2 momentti, 26 §, 28 §:n 1, 2 ja 4 momentti, 28 a §:n 3 momentti ja 28 b §:n 5 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 2 § osaksi laissa 1346/1990, 17 §:n 2 momentti laissa 1038/1986, 26 § osaksi laissa 476/1981, 28 §:n 1 momentti laissa 739/1966, 2 momentti laissa 768/1970 ja 4 momentti laissa 1745/1995, 28 a §:n 3 momentti laissa 102/1990 ja 28 b §:n 5 momentti laissa 1333/1999, sekä

lisätään lakiin uusi 3 c ja 27 b §, 33 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 951/1992, uusi 4 momentti, 59 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 880/1994 ja mainitussa laissa 1333/1999, uusi 5 momentti, 59 a §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 880/1994, uusi 5—8 momentti, 60 a §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 880/1994 ja laissa 285/1999, siitä viimeksi mainitulla lailla kumotun 3 momentin tilalle uusi 3 momentti, ja 63 a §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 939/1984 ja 836/1996 sekä mainitussa laissa 1745/1995, uusi 5 momentti, jolloin nykyinen 5 momentti siirtyy 6 momentiksi, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §

Tämän lain mukaisen vakuutustoiminnan harjoittaminen kuuluu merimieseläkekassalle, jonka kotipaikka on Helsingin kaupunki.

Asetuksella säädetään, mikä työntekijäin eläkelain (395/61) 8 §:n 4 momentin 1, 2 ja 10—13 kohdassa mainittujen lakien mukaisesta eläketurvasta huolehtivista eläkelai-

2 §

Tämän lain mukaisen vakuutustoiminnan harjoittaminen kuuluu merimieseläkekassalle, jonka kotipaikka on Helsinki.

Eläkelaitos, jossa työntekijän työntekijäin eläkelain (395/1961) 8 §:n 4 momentin 1, 2 tai 10—13 kohdassa mainitun lain (yksityisten alojen eläkelait) mukainen vähim-

Voimassa oleva laki

toksista ratkaisee eläkehakemuksen sekä huolehtii eläkkeen maksamisesta ja eläkkeeseen liittyvistä muista eläkelaitoksen tehtävistä, kun työntekijä on ollut myös muussa kuin tämän lain alaisessa työsuhhteessa tai toiminut yrittäjänä.

Ehdotus

mäisehdot täyttävä eläketurva oli järjestetty eläketapahtumahetkellä tai viimeksi ennen eläke-tapahtumaa, käsittelee ja ratkaisee eläkehakemuksen, joka koskee edellä tarkoitetun lain mukaista vähimmäisehdot täyttävää eläketurvaa. Tämä eläkelaitos (yksityisten alojen eläkelaitos) hoitaa myös kyseisten lakien mukaisen eläkkeen maksamisen ja eläkkeeseen liittyvät eläkelaitoksen muut tehtävät, jollei 4 momentissa tarkoitetun viimeisen eläkelaitoksen tehtävistä muuta seuraa.

Jos työntekijä on ollut sekä yksityisten alojen eläkelain että työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentin 3 tai 4 kohdassa mainitun lain (julkisten alojen eläkelait) mukaisen eläketurvan piirissä ja jos hänellä eläketapahtumahetkellä tai viimeksi ennen eläketapahtumaa oli järjestettynä vähimmäisehdot täyttävä eläketurva yksityisten alojen eläkelaitoksessa, tämä eläkelaitos (viimeinen eläkelaitos):

1) antaa omasta 2 momentin mukaisesta päätöksestään sekä julkisten alojen eläkelakien mukaisesta eläketurvasta ja vastaavasta perhe-eläketurvasta huolehtivien kunnallisen eläkelaitoksen ja valtiokonttorin (julkisten alojen eläkelaitos) päätöksistä päätösyhdistelmän; ja

2) hoitaa päätösyhdistelmän mukaisten eläkkeiden maksamisen ja eläkkeisiin liittyvät eläkelaitoksen muut tehtävät.

Jos työntekijän eläketurva oli eläketapahtumahetkellä tai viimeksi ennen eläketapahtumaa järjestetty julkisten alojen eläkelaitoksessa, se hoitaa viimeisenä eläkelaitoksena 3 momentissa tarkoitetut tehtävät myös yksityisten alojen eläkelakien mukaisen eläketurvan osalta.

Jos kuitenkin eläkkeen määrää laskettaessa tuleva aika tai sitä vastaava ansio otetaan huomioon muun kuin työntekijän viimeisen työ- tai virkasuhteen taikka yrittäjätoiminnan perusteella, viimeinen eläkelaitos on sen estämättä, mitä 2—4 momentissa säädetään, se eläkelaitos, missä tulevaa aikaa koskeva tai sitä vastaava eläketurva on järjestetty.

Jos julkisten alojen eläkelaitos viimeisenä eläkelaitoksena ratkaisee työntekijän oikeuden työkyvyttömyyseläkkeeseen valtion eläkelain 9 §:n 1 momentin a tai b kohdan tai

9 c §:n nojalla taikka kunnallisen eläkelaitoksen eläkesäännön vastaavien määräysten nojalla ja jos yksityisten alojen eläkelaitoksen eläkkeen määrä kuukaudessa ylittää työntekijäin eläkelain 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetun rahamäärän kolminkertaisena, tämän julkisten alojen eläkelaitoksen on ennen päätöstään pyydettävä yksityisten alojen eläkelaitoksen arvio työntekijän työkyvystä. Jos yksityisten alojen eläkelaitos ja viimeinen eläkelaitos ovat tällöin työntekijän työkyvyn arvioinnista eri mieltä, ei sovelleta, mitä 17 §:n 2 momentissa oikeudesta työkyvyttömyyseläkkeeseen ja yksilölliseen varhaiseläkkeeseen ja edellä 4 momentissa viimeisestä eläkelaitoksesta säädetään.

Vanhuus-, työkyvyttömyys- tai työttömyyseläkettä taikka sukupolvenvaihdoseläkettä, luopumiskorvausta tai luopumistukea maksavaa eläkelaitosta pidetään viimeisenä eläkelaitoksena, vaikka eläkkeensaajalle myönnetään uusi eläke. Jos eläkkeensaaja kuitenkin hakee työkyvyttömyyseläkettä, jonka määrää laskettaessa on tai olisi otettava huomioon tuleva aika tai sitä vastaava ansio, työkyvyttömyyseläkkeeseen ei sovelleta, mitä 3—6 momentissa säädetään viimeisestä eläkelaitoksesta.

Jos eläkkeen määrää laskettaessa on tai olisi otettava huomioon tuleva aika tai sitä vastaava ansio sekä yksityisten alojen että julkisten alojen eläkelakien mukaisissa eläkkeissä, ei sovelleta, mitä 3—6 momentissa säädetään viimeisestä laitoksesta, elleivät eläkelaitokset toisin sovi.

Tässä pykälässä säädetystä toimivaltaisesta eläkelaitoksesta ja sen tehtävistä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Jos syntyy epäselvyyttä siitä, mikä eläkelaitos on tämän pykälän ja sen nojalla annetun valtioneuvoston asetuksen mukaan toimivaltainen käsittelemään eläkehakemuksen, asian ratkaisee eläkelaitoksen pyynnöstä eläketurvakeskus. Eläketurvakeskuksen tässä asiassa antamaan päätökseen ei saa hakea erikseen muutosta.

(lisätään 3 c §)

17 §

Jos vakuutettu on tässä laissa tarkoitettun työsuhteen päätyttyä saanut myöhempään työ- tai virkasuhteeseen taikka yrittäjätöimintaan perustuvan työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitun työkyvyttömyyseläkkeen, myönnetään vakuutetulle vapaakirjan perusteella niin ikään tämän lain mukainen työkyvyttömyyseläke joko täytenä eläkkeenä, osaeläkkeenä tai yksilöllisenä varhaiseläkkeenä sen mukaan kuin ensiksi mainittu eläke on myönnetty.

Työntekijällä on oikeus saada työkyvyttömyyseläketä tai yksilöllistä varhaiseläketä myös silloin, kun hänelle tämän lain alaisen työsuhteen päätyttyä on myönnetty myöhempään virka- tai työsuhteeseen perustuva eläke valtion eläkelain (280/1966) 9 tai 9 c §:n taikka kunnallisen eläkelaitoksen eläkesäännön vastaavan määräyksen nojalla, jollei 2 §:n 6 momentista muuta johdu.

26 §

Eläketä on haettava kirjallisesti eläkekassan hallitukselta. Hakemukseen on hakijan liitettävä omalla kustannuksellaan hankkimansa hallituksen määräämä selvitys.

Työkyvyttömyyseläketä suoritetaan, jollei 28 §:n 4—8momentin säännöksistä muuta johdu, sitä kuukautta lähinnä seuraavan kuukauden alusta, jonka aikana oikeus eläkkeen saamiseen on syntynyt, ei kuitenkaan takautuvasti pitemmältä ajalta kuin eläkkeen hakemista seuraavaa kuukautta edeltäneen vuoden ajalta.

Työkyvyttömyyseläkkeen hakija tai sen saaja on velvollinen vaadittaessa käymään sairauden, vian tai vamman selvittämistä varten *tutkittavana* eläkekassan määräämän lääkärin luona tai eläkekassan määräämässä sairaalassa. Eläkekassa on velvollinen suorittamaan tällaisesta tutkimuksesta aiheutuneet kustannukset, joihin luetaan kuuluvaksi, mikäli henkilö on määrätty tutkittavaksi asuinpaikkakuntansa ulkopuolelle, myös kohtuullinen korvaus matkakuluista ja kohtuullinen matkapäiväraha.

Jos hakija tai eläkkeensaaja ei noudata eläkekassan 3 momentin nojalla antamaa määräystä, voidaan hakemuksen käsittely määrätä raukeavaksi tai jo myönnetyn eläkkeen suorittaminen määrätä lopetettavaksi

26 §

Eläketä on haettava sitä varten vahvistetulla lomakkeella. Hakemukseen on liitettävä eläkekassan määräämä selvitys.

Työkyvyttömyyseläkkeen hakija tai saaja on velvollinen eläkekassan määräyksestä käymään työkyvyttömyyden selvittämistä varten eläkekassan nimeämän lääkärin tutkittavana. Eläkekassan on tällöin korvattava tutkimuksesta aiheutuvat kustannukset. Jos hakija ilman hyväksyttävää syytä kieltäytyy tutkimuksesta, hakemuksen käsittely voidaan määrätä raukeamaan.

Eläkehakemus katsotaan tehdyksi sinä

päivänä, jona se on saapunut työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentin 1—13 kohdassa mainitussa laissa tarkoitetulle eläkelaitokselle tai eläketurvakeskukselle taikka eläkelaitoksen tai eläketurvakeskuksen sitä varten valtuuttamalle asiamiehelle. Jollei hakija kehotuksen saatuaan eläkekassan määräämässä kohtuullisessa ajassa toimita sille hakemuksen ratkaisemiseksi tarvittavaa lisäselvitystä tai jos hakemuksen käsittely on 2 momentin mukaisesti määrätty raukeamaan, hakemus katsotaan tehdyksi kuitenkin vasta silloin, kun eläkekassaan on saapunut hakemuksen ratkaisemiseksi tarvittava selvitys.

Tarkempia säännöksiä eläkkeen hakemisesta annetaan valtioneuvoston asetuksella

27 b §

Eläkkeensaajan kuollessa oikeus eläkkeen saamiseen lakkaa kuolinpäivää seuraavan kalenterikuukauden alusta. Jos työkyvyttömyyseläke lakkautetaan työkyvyn palautumisen vuoksi tai jos eläke muusta syystä lakkautetaan tai sitä vähennetään, sen maksaminen päättyy tai vähennettyä eläkettä suoritetaan lähinnä seuraavasta mahdollisesta eräpäivästä.

28 §

Vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkettä ei suoriteta siltä ajalta, jolta laivanvarustaja on velvollinen suorittamaan palkkaa.

Eläkkeensaajan kuollessa lakkaa oikeus eläkkeen saamiseen kuolinpäivää seuraavan kalenterikuukauden alusta. Jos työkyvyttömyyseläke lakkautetaan työkyvyn palautumisen vuoksi tai jos eläke muusta syystä lakkautetaan tai sitä vähennetään, päättyy sen maksaminen tai suoritetaan vähennettyä eläkettä lähinnä seuraavasta mah-

28 §

Työkyvyttömyyseläkettä suoritetaan, jollei jäljempänä tässä pykälässä toisin säädetä, sitä kuukautta lähinnä seuraavan kuukauden alusta, jonka aikana oikeus eläkkeen saamiseen on syntynyt, ei kuitenkaan takautuvasti pitemmältä ajalta kuin eläkkeen hakemista seuraavaa kuukautta edeltäneen vuoden ajalta.

Vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkettä ei suoriteta siltä ajalta, jolta työnantaja on velvollinen suorittamaan palkkaa.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

dollisesta erääntymispäivästä.

Sen estämättä, mitä 3 momentissa säädetään, täyttää työkyvyttömyyseläkettä suoriteaan 26 §:n 2 momentin mukaisesti, jos eläkehakemus on tehty ennen kuin sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa on maksettu 3 momentissa mainituilta 15 ensimmäiseltä suorituspäivältä tai jos työkyvyttömyyseläke myönnetään 15 §:ssä tarkoitettuna yksilöllisenä varhaiseläkkeenä. Tällöin kuitenkin täyden työkyvyttömyyseläkkeen suorittamisen edellytyksenä on, ettei eläkehakemuksen tekemistä seuraavan kalenterikuukauden loppuun mennessä tai, jos tänä aikana on haettu sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa, sen hakemista seuraavan kalenterikuukauden loppuun mennessä ole myönnetty vähintään kuukauden ajalta yhdenjaksoisesti maksettavaa päivärahaa, joka kohdistuu työkyvyttömyyden alkamisen jälkeiseen aikaan tai, jos tähän aikaan kohdistuva päiväraahakemus on hylätty, sen hylkäämisen jälkeiseen aikaan. Jos päivärahan suorittaminen lakkaa ensisijaisuusajana sairausvakuutuslain 15 a §:n perusteella sen vuoksi, että työntekijälle myönnetty työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa tarkoitettun muun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön mukainen vanhuuseläke alkaa, työntekijälle suoritetaan täyttää työkyvyttömyyseläkettä sanotun eläkkeen alkamisesta lukien, kuitenkin aikaisintaan 26 §:n 2 momentissa säädetystä ajankohdasta.

Sen estämättä, mitä 3 momentissa säädetään, täyttää työkyvyttömyyseläkettä suoriteaan 1 momentin mukaisesti, jos eläkehakemus on tehty ennen kuin sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa on maksettu 3 momentissa mainituilta 15 ensimmäiseltä suorituspäivältä tai jos työkyvyttömyyseläke myönnetään 15 §:ssä tarkoitettuna yksilöllisenä varhaiseläkkeenä. Tällöin kuitenkin täyden työkyvyttömyyseläkkeen suorittamisen edellytyksenä on, ettei eläkehakemuksen tekemistä seuraavan kalenterikuukauden loppuun mennessä tai, jos tänä aikana on haettu sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa, sen hakemista seuraavan kalenterikuukauden loppuun mennessä ole myönnetty vähintään kuukauden ajalta yhdenjaksoisesti maksettavaa päivärahaa, joka kohdistuu työkyvyttömyyden jälkeiseen aikaan tai, jos tähän aikaan kohdistuva päiväraahakemus on hylätty, sen hylkäämisen jälkeiseen aikaan. Jos päivärahan suorittaminen lakkaa ensisijaisuusajana sairausvakuutuslain 15 a §:n perusteella sen vuoksi, että työntekijälle myönnetty työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa tarkoitettun muun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön mukainen vanhuuseläke alkaa, työntekijälle suoritetaan täyttää työkyvyttömyyseläkettä sanotun eläkkeen alkamisesta lukien, kuitenkin aikaisintaan 1 momentissa säädetystä ajankohdasta.

28 a §

Leskelle, jonka oikeus eläkkeen saamiseen 2 momentin mukaan lakkaa, maksetaan kertasuorituksena määrä, joka on yhtä suuri kuin hänen leskeneläkkeensä kolmen vuoden ajalta olisi ollut. Kertasuorituksen perusteena käytetään viimeksi maksettua kuukausieläkettä. Jos lakkautettua leskeneläkettä aletaan 2 momentin nojalla maksaa uudelleen, eläkkeestä vähennetään maksetun kertasuorituksen määrä siten, että kulloinkin maksettavan eläkkeen määrästä vähennetään kolmannes, enintään yhdeksän vuoden ajan. Saman edunjättäjän jälkeen

Leskelle, jonka oikeus eläkkeen saamiseen 1 momentin mukaan lakkaa, maksetaan kertasuorituksena määrä, joka on yhtä suuri kuin hänen leskeneläkkeensä kolmen vuoden ajalta olisi ollut. Kertasuorituksen perusteena käytetään viimeksi maksettua kuukausieläkettä tai, jos eläkekassa toimii 2 §:n 3 momentin mukaisena viimeisenä eläkelaitoksena, sen maksamaa eläkkeiden yhteismäärää kuukaudessa. Jos lakkautettua leskeneläkettä aletaan 1 momentin nojalla maksaa uudelleen, eläkkeestä vähennetään maksetun kertasuorituksen määrä siten, että

Voimassa oleva laki

kertasuoritus maksetaan vain yhden kerran.

Ehdotus

kulloinkin maksettavan eläkkeen määrästä vähennetään kolmannes enintään yhdeksän vuoden ajan. Saman edunjättäjän jälkeen kertasuoritus maksetaan vain kerran.

28 b §

Tämän lain mukaisen eläkkeen kertasuorituksessa noudatetaan soveltuvin osin, mitä työntekijäin eläkelain 19 b §:n 5—7 momentissa säädetään.

Eläkkeen kertasuorituksessa noudatetaan soveltuvin osin, mitä työntekijäin eläkelain 19 b §:n 5—8 momentissa säädetään.

(lisätään 33 §:ään uusi 4 momentti, 59 §:ään uusi 5 momentti, 59 a §:ään uusi 5—8 momentti, 60 a §:ään uusi 3 momentti ja 63 a §:ään uusi 5 momentti)

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2004.

Tätä lakia sovelletaan eläkehakemuksiin, jotka tulevat vireille lain tultua voimaan. Lakia ei kuitenkaan sovelleta silloin, kun eläkkeenhakija saa ennen lain voimaantuloa myönnettyä ja lain voimaan tullessa maksussa olevaa omaan työ- tai virkasuhteeseen taikka yrittäjätoimintaan perustuvaa työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentin 1—4 tai 10—13 kohdassa mainitun lain mukaista eläkettä siihen saakka, kun eläkettä maksetaan yhdenjaksoisesti tai keskeytettyä eläkettä ryhdytään maksamaan uudelleen.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

7.

Laki

valtion eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 20 päivänä toukokuuta 1966 annetun valtion eläkelain (280/1966) 15 §:n 5 momentti, sellaisena kuin se on laissa 625/2000, ja

lisätään lakiin uusi 3 a ja 3 b §, 14 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 696/1985, 1671/1995 ja 837/1996, uusi 5 momentti, lakiin uusi 16 b §, 23 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 1189/1994 ja 293/1999, uusi 5 momentti, 23 b §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1231/1995, uusi 5—8 momentti, 25 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 1528/1993, uusi 3 momentti ja 25 a §:ään, sellaisena kuin se on viimeksi mainitussa laissa, uusi 2 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

(lisätään uusi 3 a ja 3 b § ja 14 §:ään uusi 5 momentti)

15 §

Jos vanhuuseläke tai sellainen täysi työkyvyttömyyseläke, jonka suuruutta määrätessä ei ole sovellettu 5 a §:ää, on ennen 11 tai 12 §:n mukaista eläkkeen enimmäismäärän laskemista pienempi kuin 67,01 markkaa kuukaudessa (*vuoden 2000 indeksivun mukaan*), valtiokonttori voi maksaa eläkkeen kertasuorituksena. Kertasuoritus lasketaan sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien perusteiden mukaan. Kertasuorituksen saaneella ei sen jälkeen ole saman eläketapahtuman vuoksi oikeutta eläkkeeseen niiden palvelusten perusteella, joihin kertasuoritus perustui. Jos määräajaksi myönnetty työkyvyttömyyseläke on maksettu kertasuorituksena, voidaan eläkkeensaajalle kuitenkin myöntää eläke siltä ajalta,

Jos vanhuuseläke tai sellainen täysi työkyvyttömyyseläke, jonka suuruutta määrätessä ei ole sovellettu 5 a §:ää, on ennen 11 tai 12 §:n mukaista eläkkeen enimmäismäärän laskemista pienempi kuin *viisi* markkaa kuukaudessa, valtiokonttori voi maksaa eläkkeen kertasuorituksena. Kertasuoritus lasketaan sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien perusteiden mukaan. Kertasuorituksen saaneella ei sen jälkeen ole saman eläketapahtuman vuoksi oikeutta eläkkeeseen niiden palvelusten perusteella, joihin kertasuoritus perustui. Jos määräajaksi myönnetty työkyvyttömyyseläke on maksettu kertasuorituksena, voidaan eläkkeensaajalle kuitenkin myöntää eläke siltä ajalta, jonka hänen työkyvyttömyytensä määräajan

jonka hänen työkyvyttömyytensä määräajan jälkeen jatkuu. Edellä sanottu markkamäärä tarkistetaan vuosittain tammikuun alusta sen indeksiluvun mukaan, joka vahvistetaan työntekijäin eläkelain 9 §:n 2 momentin ensimmäisen virkkeen soveltamista varten.

jälkeen jatkuu. Edellä sanottu markkamäärä tarkistetaan vuosittain tammikuun alusta sen indeksiluvun mukaan, joka vahvistetaan työntekijäin eläkelain 9 §:n 2 momentin ensimmäisen virkkeen soveltamista varten. *Mitä tässä momentissa säädetään eläkkeen kertosuorituksesta, sovelletaan 3 a §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettuun viimeisen eläkelaitoksen päätösyhdistelmään sisältyvien eläkkeiden yhteismäärään kuukaudessa.*

(lisätään uusi 16 b §, 23 §:ään uusi 5 ja 6 momentti, 23 b §:ään uusi 5—8 momentti, 25 §:ään uusi 3 momentti ja 25 a §:ään uusi 2 momentti)

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2004.

Tätä lakia sovelletaan eläkehakemuksiin, jotka tulevat vireille lain tultua voimaan. Lakia ei kuitenkaan sovelleta silloin, kun eläkkeenhakija saa ennen lain voimaantuloa myönnettyä ja lain voimaan tullessa maksussa olevaa omaan virka- tai työsuhteeseen taikka yrittäjätoimintaan perustuvaa työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentin 1—4 tai 10—13 kohdassa mainitun lain mukaista eläkettä siihen saakka, kun eläkettä maksetaan yhdenjaksoisesti tai keskeytettyä eläkettä ryhdytään maksamaan uudelleen.

Lain 15 §:n 5 momentissa säädetty markkamäärä vastaa vuodelle 1966 vahvistettua palkkaindeksilukua.

Tällä lailla kumotaan valtion eläkeasetuksen (611/1966) 6 ja 7 §.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

8.

Laki**valtion perhe-eläkelain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 31 päivänä joulukuuta 1968 annetun valtion perhe-eläkelain (774/1968) 9, 15, 19, 20, 20 a, 21, 22 ja 22 a §
 sellaisina kuin niistä ovat 9 § laeissa 697/1985, 325/1995 ja 1672/1995, 19 § laissa 103/1990, 20 § laeissa 1190/1994 ja 294/1999, 20 a § laissa 1233/1995, 21 § mainitussa laissa 1190/1994, 22 § osaksi laissa 1530/1993 ja 22 a § mainitussa laissa 1530/1993,
muutetaan 16 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 103/1990, sekä
lisätään 1 §:ään uusi 3 momentti, seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

(lisätään 1 §:ään uusi 3 momentti ja kumotaan 9 ja 15 §)

16 §

Leskelle, jonka oikeus perhe-eläkkeen saamiseen 1 momentin mukaan lakkaa, maksetaan kertasuorituksena määrä, joka on yhtä suuri kuin hänen leskeneläkkeensä kolmen vuoden ajalta olisi ollut. Kertasuorituksen perusteena käytetään viimeksi maksettua kuukausieläkettä. Jos lakkautettua leskeneläkettä aletaan 1 momentin nojalla maksaa uudelleen, eläkkeestä vähennetään maksetun kertasuorituksen määrä siten, että kulloinkin maksettavan eläkkeen määrästä vähennetään kolmannes enintään yhdeksän vuoden ajan. Saman edunjättäjän jälkeen kertasuoritus maksetaan vain kerran.

Leskelle, jonka oikeus perhe-eläkkeen saamiseen 1 momentin mukaan lakkaa, maksetaan kertasuorituksena määrä, joka on yhtä suuri kuin hänen leskeneläkkeensä kolmen vuoden ajalta olisi ollut. Kertasuorituksen perusteena käytetään viimeksi maksettua kuukausieläkettä *tai, jos valtiokonttori toimii valtion eläkelain 3 a §:n 1 momentissa tarkoitettuna viimeisenä eläkelaitoksena, sen maksamaa eläkkeiden yhteismäärää kuukaudessa*. Jos lakkautettua leskeneläkettä aletaan 1 momentin nojalla maksaa uudelleen, eläkkeestä vähennetään maksetun kertasuorituksen määrä siten, että kulloinkin maksettavan eläkkeen määrästä vähennetään kolmannes enintään yhdeksän vuoden ajalta. Saman edunjättäjän jälkeen kertasuoritus maksetaan vain kerran.

(kumotaan 19, 20, 20 a , 21, 22 ja 22 a §)

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2004.

Tätä lakia sovelletaan eläkehakemuksiin, jotka tulevat vireille lain tultua voimaan. Lakia ei kuitenkaan sovelleta silloin, kun eläkkeenhakija saa ennen lain voimaantuloa myönnettyä ja lain voimaan tullessa maksussa olevaa omaan työ- tai virkasuhteeseen taikka yrittäjätoimintaan perustuvaa työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentin 1—4 tai 10—13 kohdassa mainitun lain mukaista eläkettä siihen saakka, kun eläkettä maksetaan yhdenjaksoisesti tai keskeytettyä eläkettä ryhdytään maksamaan uudelleen.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

9.

Laki

kuukautta lyhyempien valtion palvelussuhteiden eläketurvan järjestämisestä annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 11 päivänä joulukuuta 1997 annetun kuukautta lyhyempien valtion palvelussuhteiden eläketurvan järjestämisestä annetun lain (1152/1997) 4 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

4 §

4 §

Toimeenpano

Toimeenpano

Tämän lain mukaisen eläketurvan toimeenpanosta huolehtii valtiokonttori. Eläkkeen maksamisesta, keskeyttämisestä, lak-

Tämän lain mukaisen eläketurvan toimeenpanosta, eläkkeen maksamisesta, keskeyttämisestä, lakkauttamisesta ja muusta

Voimassa oleva laki

kauttamisesta ja muusta hoidosta sekä muutoksenhausta, oikaisemisesta, uudelleenkäsittelystä ja vastaavista menettelyistä on voimassa soveltuvin osin se, mitä valtion eläkelaiissa säädetään eläkkeistä ja eläkeasiain hallinnosta. Eläkemaksun perimisestä valtion eläkerahastoon säädetään valtion eläkerahastosta annetussa laissa (1372/1989).

Ehdotus

hoidosta sekä muutoksenhausta, oikaisemisesta, uudelleenkäsittelystä ja vastaavista menettelyistä on voimassa soveltuvin osin se, mitä valtion eläkelaiissa säädetään eläkkeistä ja eläkeasiain hallinnosta. Eläkemaksun perimisestä valtion eläkerahastoon säädetään valtion eläkerahastosta annetussa laissa (1372/1989).

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2004.

Tätä lakia sovelletaan eläkehakemuksiin, jotka tulevat vireille lain tultua voimaan. Lakia ei kuitenkaan sovelleta silloin, kun eläkkeenhakija saa ennen lain voimaantuloa myönnettyä ja lain voimaan tullessa maksussa olevaa omaan työ- tai virkasuhteeseen taikka yrittäjätoimintaan perustuvaa työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentin 1—4 tai 10—13 kohdassa mainitun lain mukaista eläkettä siihen saakka, kun eläkettä maksetaan yhdenjaksoisesti tai keskeytettyä eläkettä ryhdytään maksamaan uudelleen.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.
